

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πατρών
Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
Τμήμα Λογιστικής

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Σπουδάστριες :

ΠΑΡΑΣΚΑΚΗ ΙΩΑΝΝΑ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ
ΜΑΥΡΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ

Εισηγήτρια:

ΜΑΙΡΗ ΡΕΖΟΥ

Πάτρα 25/10/96

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2104

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 8 **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ον**: ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΣ.
- 8 I. Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ.
α) Γενικά
β) Έννοια και περιεχόμενο
γ) Κατηγορίες συνεταιρισμών
- 11 II. ΣΚΟΠΟΣ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
α) -Σκοπός
β) -Ιδεολογική και ηθική βάση
- 16 III. ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ
- 19 IIII. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
α) Περίοδος τουρκοκρατίας
β) Μεταπολεμική περίοδος
γ) Στις τελευταίες δύο δεκαετίες
- 35 **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ον**: Ο ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ (ΑΒΣ). ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (Ν. 1541/85 & 2169/93).
- 35 I. Ο ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ (ΑΒΣ).
α) Γενικά
β) Λόγοι που επιβάλλουν τη συγκρότηση ΑΒΣ
1. Οικονομικοί λόγοι
2. Κοινωνικοί λόγοι
3. Πολιτικοί λόγοι
γ) Βασικές λειτουργίες του ΑΒΣ
δ) Προϋποθέσεις επιτυχίας του θεσμού του ΑΒΣ

- 38 II. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ (Ν. 1541/85 & 2169/93).
- 45 **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ον:** ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΕΛΕΓΧΟΣ, ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (Ν. 2169/93) ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.
- 45 I. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.
- 51 II. ΈΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ
α) Έλεγχος και εποπτεία των αγροτικών συνεταιρισμών
β) Έλεγχος και εποπτεία σύμφωνα με το Ν.2169/93
- 56 III. ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.
α) Η φιλοσοφία της παροχής κινήτρων στις συνεταιριστικές οργανώσεις
β) Κίνητρα και οικονομικές ενισχύσεις - φοροαπαλλαγές σύμφωνα με το Ν. 2169/93
- 61 **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ον:** ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.
- 61 I. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.
- 62 II. ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΤΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.
- 63 III. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.
- 64 IV. Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΩΣ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.
- 66 V. ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΤΗΡΙΧΘΟΥΝ ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

- 68 **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ον**: ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.
- 68 I. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.
- 71 II. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ Ε.Ο.Κ.
- 75 III. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ.
- 79 IV. ΟΜΑΔΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ.
- 85 V. Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.
- 86 **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ον**: Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΣ - ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ.
- 86 I. Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.
- 88 II. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.
- 92 **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ον**: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ Ε.Γ.Σ.
ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
- 1) ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
 - 2) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
 - 3) ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
 - 4) ΣΥΣΤΑΣΗ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ Ε.Γ.Σ.
- 106 **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ον**: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΗΣ Ε.Ε.
- 106 I. Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ 1992- ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ
- 107 II. ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ
- 108 III. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ
- 109 IV. ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ

110 V. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ

118 ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ Ο.Η.Ε.Κ.
ΜΠΟΥΤΡΟΣ ΓΚΑΛΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΗΜΕΡΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟ
6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1996.

120 Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

121 ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Εισαγωγή

Ο συνεταιρισμός είναι κοινωνικό φαινόμενο. Είναι γέννημα κοινωνικής αναγκαιότητας γι' αυτό και παρουσιάζεται από τα πανάρχαια χρόνια .

Η σημασία του είναι μεγάλη και πολύπλευρη. Βοηθά στην καλυτέρευση της οικονομικής κατάστασης των εργαζομένων. Τους βοηθά να προμηθεύονται σε φθηνότερες τιμές τα είδη που έχουν ανάγκη για την συντήρησή τους και για την παραγωγικής τους απασχόληση. Να παίρνουν δάνεια με καλύτερους όρους, να χρησιμοποιούν από κοινού μέσα παραγωγής για την ανάπτυξη της παραγωγικής τους δραστηριότητας, καθώς επίσης και για να συγκεντρώνουν, διαθέτουν, καλλιεργούν και επεξεργάζονται από κοινού τα προϊόντα της παραγωγής του. Σημαντικό ρόλο παίζει ο συνεταιρισμός σαν όργανο πάλης για τις επαγγελματικές και εκπολιτιστικές διεκδικήσεις των εργαζομένων.

Στη χώρα μας το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα έχει μια δημιουργική ιστορία 94 χρόνων και ως αφετηρία αποτελεί η ίδρυση του Μετοχικού Γεωργικού Συλλόγου Αλμυρού το 1900. Εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε σαν αγροτικό. Βέβαια η ανάπτυξή του ακολούθησε αργό ρυθμό και στην περίοδο της δικτατορίας έχει νεκρώσει. Αυτή η καθυστέρηση της ανάπτυξης του αγροτικού συνεταιρισμού είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της χώρας. Γιατί όπως θα δούμε στο πρώτο μέρος της εργασίας αναλυτικότερα, οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες δεν ήταν αρκετά ώριμες για την άνθηση του.

Σ' αυτό το σημείο θα κάνουμε μια σύντομη γενική επισκόπηση των αρνητικών παραγόντων που επηρέασαν την εξέλιξη του συνεταιριστικού κινήματος στην χώρα μας.

Οι συνεταιρισμοί αναπτύχθηκαν μεν όμως η λειτουργία τους είναι τις περισσότερες φορές υποτυπώδης. Ο ρόλος τους περιορίζεται στα πλαίσια του οργάνου της γραφειοκρατικής εξυπηρέτησης της πιστωτικής πολιτικής της Α.Τ.Ε. και στη συγκέντρωση των αγροτικών προϊόντων για λογαριασμό του κράτους και της Α.Τ.Ε. και όλα αυτά με ευθύνη της ίδιας της Πολιτείας. Οι αξιόλογες προσπάθειες που σημειώθηκαν και έδωσαν κάποιο ουσιαστικό περιεχόμενο στο συνεταιριστικό κίνημα αφορούν την οργάνωση της αγροτικής παραγωγής καθώς και την αντιμετώπιση

των αγροτικών διαρθρωτικών αδυναμιών της χώρας μας. Παρά τις επιτυχίες του, βρίσκεται μακριά από τόν προορισμό του, παρουσιάζει ελλείψεις και αδυναμίες τις οποίες προσπαθεί και σήμερα να ελαττώσει αν όχι να εκμηδενίσει.

Σε σχέση με τις ευρωπαϊκές κοινότητες η χώρα μας έχει λιγότερους συνεταιρισμούς και μας χωρίζει μεγάλη απόσταση από την κοινοτική συνεταιριστική πραγματικότητα. Στις ευρωπαϊκές χώρες το συνεταιριστικό κίνημα είναι περισσότερο αναπτυγμένο, οι συνεταιρισμοί έχουν πραγματοποιήσει ενεργά μια βαθειά διαρθρωτική αλλαγή για να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις μιας δυναμικής οικονομίας. Σ' αυτό το δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται λόγος για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χώρες-μέλη της ΕΟΚ για τις δυσκολίες αυτοχρηματοδότησης των συνεταιρισμών μέσα στις συνθήκες του οξύτατου ανταγωνισμού και η έλλειψη καταστατικού πολυεθνικών συνεταιρισμών με την προοπτική της ενιαίας αγοράς της ΕΟΚ. Οι προτάσεις και τα ψηφίσματα (Γνωμοδότηση της επιτροπής γεωργίας) αναγνωρίζουν τους συνεταιρισμούς σε μεγαλύτερο βαθμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1ον: Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και η ανάπτυξή τους.

]. Ο Συνεταιρισμός και το περιεχόμενό του.

α) - Γενικά

Με την εμφάνιση και την ανάπτυξη στα τέλη του 18ου και αρχές του 19ου αιώνα των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής παρατηρήθηκαν αντιθέσεις και αντινομίες του συστήματος. Για το ξεπέρασμα και την αντιμετώπιση της εκμετάλλευσης των εργατών και των άλλων εργαζομένων, που όσο αναπτύσσονται οι παραγωγικές δυνάμεις αυτή μεγάλωνε, πρότειναν την ένωση των εργατών, βιοτεχνών, επαγγελματικών αγροτών κ.λ.π. Κάποιες προσπάθειες που έγιναν τότε απέτυχαν για τον λόγο ότι δεν είχαν δημιουργηθεί ακόμα οι κατάλληλες ώριμες συνθήκες για μια τέτοια οργάνωση. Αυτές δημιουργήθηκαν αργότερα στις πρώτες δεκαετηρίδες του 19ου αιώνα με την γοργή ανάπτυξη των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Τότε μόνο (στα 1844) μπόρεσε να ιδρυθεί ο πρώτος πραγματικός - σύγχρονος συνεταιρισμός από 28 εργάτες υφαντουργούς της Ρότσεντεϊλ της Αγγλίας ο οποίος θεωρείται και η απαρχή του συνεταιριστικού κινήματος στον κόσμο. Ο συνεταιρισμός αυτός καθιέρωσε με το καταστατικό του τις συνεταιριστικές αρχές που βασικά ισχύουν και σήμερα, μπόρεσε και αντιμετώπισε όλες τις δυσκολίες της εποχής εκείνης όπως και της κατοπινής και υπάρχει ως σήμερα με μεγάλη οικονομική και κοινωνική δράση.

Έτσι ξεκίνησε ο συνεταιρισμός σαν μια οργάνωση των εργαζομένων για να επεκταθεί σύντομα μαζί με την ανάπτυξη του καπιταλιστικού συστήματος πρώτα στις αναπτυσσόμενες χώρες της Ευρώπης κι ύστερα σ' όλο τον κόσμο. Σήμερα δεν υπάρχει σχεδόν γωνιά στον κόσμο που να μην υπάρχουν και δρουν συνεταιρισμοί. Σε εκατοντάδες χιλιάδες ανέρχονται οι συνεταιρισμοί σ' όλο τον κόσμο, με εκατοντάδες εκατομμύρια μέλη. Οργανωμένοι στις Εθνικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις κατά χώρες κι αυτές στη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση αποτελούν μια τεράστια δύναμη όχι μόνο οικονομική και κοινωνική αλλά και πολιτική.

β) Έννοια και περιεχόμενο

Θα ήταν πολύ δύσκολο να πεί κανείς τι είναι ο συνεταιρισμός, δίνοντας έναν ορισμό. Πολλοί αποπειράθηκαν, χωρίς όμως επιτυχία. Στη διεθνή συνεταιριστική φιλολογία υπάρχουν πολλές δεκάδες τέτοιων ορισμών. Κανένας όμως δεν αποδίδει το πραγματικό περιεχόμενο του συνεταιρισμού. Ο συνεταιρισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο πολύπλευρο και πολυσύνθετο, που δεν είναι εύκολο να αποδοθεί μ'έναν ορισμό. Από τους ορισμούς που έχουν δοθεί, άλλοι τον πλαταίνουν, και τον εξιδανικεύουν κι άλλοι τον εξαφανίζουν. Πολλοί θέλουν τον συνεταιρισμό μόνο με οικονομικό περιεχόμενο κι άλλοι και με κοινωνικό.

Βασισμένοι στη διεθνή και ελληνική συνεταιριστική πείρα χωρίς να θεωρηθεί ότι θα μπορούσαμε να δώσουμε κάποιον ορισμό θα μπορούσαμε να δώσουμε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του συνεταιρισμού: α) Είναι μια οργάνωση των εργαζομένων, που βασικό σκοπό έχει την βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης. β) Σαν συλλογική οικονομική οργάνωση, βασικό στοιχείο της είναι το πρόσωπο κι όχι το κεφάλαιο. γ) Είναι μια κατ' εξοχήν δημοκρατική οργάνωση. δ) Είναι ένα μέσον πάλης των εργαζομένων για τις επαγγελματικές και εκπολιτιστικές τους διεκδικήσεις. ε) Παίζει σοβαρό εκπολιτιστικό - διαπαιδαγωγικό ρόλο ανάμεσα στις πλατιές μάζες των εργαζομένων και τις διαπαιδαγωγεί στο πνεύμα της συνεργασίας και της αλληλεγγύης. στ) Είναι ένα μέσον ενότητας των εργαζομένων. ζ) Είναι ένα μέσο προόδου και εκπολιτισμού στην αγροτική ύπαιθρο. η) Είναι ένα μέσο υπεράσπισης της ειρήνης. Όταν έτσι δούμε τον χαρακτήρα και το περιεχόμενο του συνεταιρισμού καταλαβαίνουμε τη μεγάλη σημασία που έχει και το σοβαρό ρόλο που παίζει, γενικά, στην κοινωνία και ειδικά στους εργαζομένους. Επίσης τις αντιδράσεις, τις δυσκολίες και τα εμπόδια που συνάντησε και συναντά το συνεταιριστικό κίνημα στο δρόμο της ανάπτυξής του η οποία ακολούθησε την εξέλιξη και ανάπτυξη του καπιταλισμού. Εκεί όπου αναπτύχθηκαν νωρίτερα οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής, εκεί εμφανίστηκαν πρώτα οι συνεταιρισμοί. Στις πόλεις με τη γοργή ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εμπορίου, δημιουργήθηκαν νωρίτερα οι προϋποθέσεις για την ίδρυση και ανάπτυξη των συνεταιρισμών ενώ στην αγροτική ύπαιθρο εμφανίστηκαν και αναπτύχθηκαν αργότερα, προς τις τελευταίες δεκαετηρίδες του 19ου αιώνα. Και ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες της κάθε χώρας δημιουργήθηκαν τα διάφορα είδη των συνεταιρισμών. Έτσι στην Αγγλία δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν οι καταναλωτικοί

συνεταιρισμοί των εργατών και των βιοτεχνών, στη Γαλλία οι παραγωγικοί, στη Γερμανία και στην Ιταλία οι πιστωτικοί. Στις βαλκανικές χώρες και στις άλλες καθυστερημένες περιοχές, οι αγροτικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί.

γ) Κατηγορίες συνεταιρισμών

Γενικά διακρίνουμε δύο μεγάλες κατηγορίες συνεταιρισμών: τους αστικούς και τους αγροτικούς.

Οι πρώτοι δημιουργούνται από τους εργαζομένους των πόλεων και οι δεύτεροι από τους αγρότες.

Οι συνεταιρισμοί και των δύο αύτων κατηγοριών ενώ έχουν ίδιους γενικούς σκοπούς και διέπονται από τα ίδια χαρακτηριστικά γνωρίσματα παρουσιάζουν ορισμένες διαφορές που απορρέουν από τις διαφορετικές συνθήκες ζωής και εργασίας των μελών τους. Και οι δύο αυτές κατηγορίες υποδιαιρούνται σε διάφορα είδη συνεταιρισμών, όπως οι καταναλωτικοί, οι από κοινού πώλησης, οι βιοτεχνικοί, οι προμηθευτικοί, οι παραγωγικοί, οι πιστωτικοί, οι οικοδομικοί, οι ασφαλιστικοί, οι εγγειοβελτιωτικοί κ.λ.π.

Στη χώρα μας - χώρα καθυστερημένη, αγροτική - το συνεταιριστικό κίνημα θα μπορούσαμε να πούμε ότι ουσιαστικά εμφανίστηκε στις αρχές του αιώνα μας και η ανάπτυξη του ήταν αργή, στην πορεία της συνάντησε πολλές δυσκολίες και εμπόδια. Ωστόσο κατόρθωσε προοδευτικά να παρουσιάσει ως σήμερα μια αξιόλογη δράση. Ο συνεταιρισμός είναι όργανο αυτοβοήθειας ασθενών συνήθως οικονομικά προσώπων δημιουργούμενος με την ένωση των μικρών κατα μέρος δυνάμεων με μια μεγάλη ομοειδή δύναμη, που τίθεται στη διάθεση του καθενός για την καλύτερη άσκηση της επαγγελματικής και οικιακής οικονομίας. Βασικό χαρακτηριστικό όμως του συνεταιρισμού είναι ότι αποτελεί πρωταρχική ένωση προσώπων. Έχουμε προσωπική συμβολή που είναι η απαίτηση του συνεταιρισμού από τα μέλη του.

Προβάλλοντας την προσωπική συμμετοχή του, ο συνεταιρισμός μπορεί να στηρίζεται στην ισότιμη συνεργασία των μελών του. Η δύναμη κάθε συνεταιίρου είναι ίση με του συναδέλφου του, αφού δεν στηρίζεται στο κεφάλαιο που καταθέτουν επειδή είναι λιγοστό και δεν αμοίβεται καθόλου ή αμοίβεται ελάχιστα. Ο συνεταιρισμός στηρίζεται στις δραστηριότητες των μελών του και η ωφέλειά τους προκύπτει από την συνεργασία τους. Ο συνεταιρισμός διοικείται δημοκρατικά. Η

διοίκησή του επιλέγεται από τα ίδια τα μέλη με τη ψήφο τους και αντικαθίσταται όταν τα μέλη το θελήσουν, ενώ οι οικονομικές τους πράξεις μπορούν κάθε στιγμή να ελέγχονται. Δεν αποτελεί κερδοσκοπική επιχείρηση στην λειτουργία του, αφού φορείς και πελάτες είναι τα ίδια πρόσωπα. Τα πλεονάσματα που αφήνει η διαχείρησή του ή χρησιμοποιούνται ή τα μοιράζονται ανάλογα με την συμμετοχή κάθε μέλους στη δραστηριότητά του.

II. ΣΚΟΠΟΣ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

α) -Σκοπός

Ο συνεταιρισμός έχει ως σκοπό, όπως ήδη αναφέρθηκε, την αυτούσια προαγωγή της οικονομίας των μελών του. Τα πρόσωπα που ιδρύουν ένα συνεταιρισμό επιδιώκουν καταρχήν να εξυπηρετήσουν άμεσα τις ανάγκες τους σε υλικά αγαθά και υπηρεσίες. Η οικονομία των μελών του συνεταιρισμού προάγεται άμεσα με την χρησιμοποίηση των εγκαταστάσεων και γενικά την εκμετάλλευση των υπηρεσιών του. Κύριοι πελάτες του συνεταιρισμού είναι τα ίδια του τα μέλη. Έτσι τα μέλη του συνεταιρισμού είναι συγχρόνως φορείς και πελάτες της συνεταιριστικής επιχείρησης (αρχή της ταυτότητας φορέων και πελατών).

Η αυτούσια προαγωγή της επαγγελματικής ή οικιακής οικονομίας των μελών είναι ο κύριος, αλλά όχι ο μόνος σκοπός του συνεταιρισμού. Ο συνεταιρισμός δεν είναι μόνο οικονομικό φαινόμενο έχει εκτός από τον οικονομικό και εκπαιδευτικό -μορφωτικό σκοπό.

Η σημασία της μόρφωσης είχε ήδη συνειδητοποιηθεί από την εποχή του συνεταιρισμού του Rochadale. Στο καταστατικό του πρώτου συνεταιρισμού του κόσμου προβλεπόταν ότι 2,5% των πλεονασμάτων διατίθενται για μορφωτικούς σκοπούς.

Οι πρωτεργάτες του συνεργατισμού είχαν συνείδηση του μορφωτικού προβλήματος, γνώριζαν ότι η έλλειψη της μόρφωσης ήταν εμπόδιο για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού και τη λύση του κοινωνικού προβλήματος. Έτσι περιέλαβαν στους σκοπούς του συνεταιρισμού και την μόρφωση και έβλεπαν το συνεταιρισμό ως κάτι περισσότερο από μια οικονομική οργάνωση, ως ένα μέσο με το οποίο οι αδύνατοι θα αποκτούσαν μια άλλη θέση στην οικονομία και την κοινωνία.

Οι μορφωτικές δραστηριότητες του συνεταιρισμού μπορούν να έχουν ως βασικό αντικείμενο από το ένα μέρος τη παραγωγή συνεταιριστικών στελεχών και από το άλλο τη δημιουργία συνείδησης στα μέλη τους και τη διάδοση της συνεταιριστικής ιδέας στο ευρύ κοινό. Η συνεταιριστική εκπαίδευση με την παραπάνω έννοια όχι μόνο δεν είναι στοιχείο ξεπερασμένο, αλλά κρίσιμο για την ανάπτυξη και το μέλλον του συνεταιρισμού. Αυτός μπορεί να αναπτυχθεί και να πετύχει μόνο με την καλλιέργεια του συνεταιριστικού πνεύματος και των συνεταιριστικών αξιών, με άλλα λόγια μόνο με τη δημιουργία συνεταιριστικού φρονήματος στα μέλη και τη διάδοση των αξιών και πλεονεκτημάτων στο ευρύ κοινό.

Η διάδοση των πλεονεκτημάτων του συνεταιρισμού στο ευρύ κοινό είναι αναγκαία για την ανάπτυξη της συνεταιριστικής κίνησης, αφού η μη εγγραφή νέων μελών οφείλεται πολλές φορές σε άγνοια ή σε παρεξήγηση των αρχών. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι μορφωτικές δραστηριότητες του συνεταιρισμού μπορούν να έχουν ως αντικείμενο και την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου των μελών με την απόκτηση γνώσεων σε θέματα επαγγελματικά ή πολιτιστικά.

Είναι σαφές ότι η ικανοποίηση μορφωτικών-κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών των μελών του συνεταιρισμού συμβάλλει, όταν γίνεται με ευνοϊκούς όρους, στην άμεση προαγωγή της οικονομίας τους. Η άμεση προαγωγή της οικονομίας των μελών μπορεί να συνίσταται είτε στην αύξηση εσόδων, είτε στην μείωση δαπανών. Έτσι λ.χ. προάγεται άμεσα η οικονομία των μελών, όταν ο συνεταιρισμός ικανοποιεί με ευνοϊκούς όρους τις ψυχαγωγικές ανάγκες των μελών. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες συνεπώς μ' αυτή την έννοια είναι σύμφωνες με το βασικό οικονομικό σκοπό του συνεταιρισμού.

Για τους λόγους αυτούς γίνεται δεκτό στην Γερμανία, μολονότι ο νόμος ομιλεί μόνο για οικονομικό σκοπό του συνεταιρισμού, ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να αναπτύσσουν μορφωτικές, αθλητικές, ψυχαγωγικές και γενικά πολιτιστικές δραστηριότητες. Έτσι ο συνεταιρισμός μπορεί να εξασφαλίζει στα μέλη του και τη πρόσβαση σε μη υλικά (πολιτιστικά κ.λ.π.) αγαθά με ευνοϊκούς όρους και να λειτουργεί και ως μέσον κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Λέγοντας εδώ κοινωνική ανάπτυξη δεν εννοούμε τη βελτίωση της κοινωνικής θέσης που επέρχεται σαν συνέπεια της βελτίωσης της οικονομικής θέσης, αλλά την κοινωνική ανάπτυξη που επέρχεται με την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου, με τη μετάδοση γνώσεων που

δυναμώνουν την κοινωνική θέση των μελών και την κοινωνική επιρροή της κοινωνικής ομάδας που ανήκουν. Με την αύξηση της επιρροής της κοινωνικής ομάδας καθίσταται δυνατή η συμμετοχή της στη διαμόρφωση των αξιών που ισχύουν στην κοινωνία, έτσι ώστε τα μέλη της να μην είναι (όπως συμβαίνει με τους οικονομικά και κοινωνικά αδύναμους) μόνο παθητικοί δέκτες των αξιών που επιβάλλουν οι οικονομικά ισχυροί.

Σχετικά με το σκοπό της άμεσης προαγωγής της οικονομίας των μελών δημιουργούνται δυο βασικά ζητήματα, δηλαδή:

Αν ο συνεταιρισμός μπορεί να διεξάγει συναλλαγές και με μη μέλη, δηλ. αν ο συνεταιρισμός μπορεί να συνάπτει με τρίτους το είδος των συναλλαγών που συνάπτει με τα μέλη του (λ.χ. αν ο καταναλωτικός συνεταιρισμός μπορεί να πωλεί καταναλωτικά αγαθά και σε τρίτους). Επίσης αν μπορεί να πραγματοποιήσει κέρδη στην αγορά για λογαριασμό του, τα οποία δηλ. δεν θα επιστρέψει στα μέλη του, με αποτέλεσμα να έχει κέρδη από τις συναλλαγές με τα μέλη του. Η απάντηση στο πρώτο ζήτημα δεν μπορεί να δοθεί με ένα ναι ή όχι. Σαφές είναι ότι οι συναλλαγές με μη μέλη δεν μπορούν να επιτρέπονται απεριόριστα, δεν μπορούν δηλ. ν' αποτελέσουν το κύριο σκοπό του συνεταιρισμού, αφού ο συνεταιρισμός έχει ως σκοπό την άμεση εξυπηρέτηση αναγκών των μελών του και όχι την εξυπηρέτηση αναγκών τρίτων.

Οι συναλλαγές με μη μέλη μπορούν να νοηθούν -και να γίνουν δεκτές για πρακτικούς οικονομικούς λόγους- μόνο ως συμπληρωματικές συναλλαγές. Η διεξαγωγή συναλλαγών με μη μέλη σε περιορισμένη έκταση δεν αλλοιώνει το θεσμό, εφόσον πρόκειται για μια εξαίρεση από τον κανόνα της ταυτότητας φορέων και πελατών που διέπει το συνεταιρισμό. Οι συναλλαγές με μη μέλη, με την παραπάνω έννοια, μπορούν να διεξάγονται είτε στη τιμή που διεξάγονται οι συναλλαγές με τα μέλη, είτε σε μεγαλύτερη τιμή (να είναι δηλ. κερδοσκοπικές).

Κρίσιμο είναι το ερώτημα που βρίσκονται τα όρια μεταξύ επιτρεπόμενων και μη συναλλαγών με μη μέλη. Η απάντηση θα εξαρτηθεί από το σύνολο των περιστατικών της συγκεκριμένης περίπτωσης. Σίγουρα όμως οι συναλλαγές με μη μέλη δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 50% του συνόλου των συναλλαγών του συνεταιρισμού. Αν όμως ο συνεταιρισμός υπερβεί τα όρια των επιτρεπόμενων συναλλαγών με μη μέλη, οι συναλλαγές θα είναι

έγκυρες. Είναι όμως δυνατόν να τεθεί θέμα ευθύνης του διοικητικού συμβουλίου ή να ζητηθεί η διάλυση του συνεταιρισμού.

Το δεύτερο ζήτημα, αν ο συνεταιρισμός μπορεί να έχει κέρδη, συνδέεται με το θέμα αν υπάρχει ή όχι επιχείρηση, με την έννοια της αυτοτελούς οργανωτικής ομάδας, στους συνεταιρισμούς. Αν υπάρχει επιχείρηση μ' αυτή την έννοια, τότε μπορεί βέβαια να έχει τη δική της πολιτική, τα δικά της κέρδη κλπ. Σχετικά με το θέμα αυτό έχουν διατυπωθεί δύο θεωρίες. Η παλαιότερη θεωρία, που είναι και η περισσότερο διεθνώς διαδεδομένη, δέχεται ότι δεν υπάρχει συνεταιριστική επιχείρηση, υπάρχει μόνο καπιταλιστική επιχείρηση. Στους συνεταιρισμούς υπάρχει μόνο μια τεχνική μονάδα, επιβοηθητική και συμπληρωματική των ατομικών επιχειρήσεων ή οικονομιών των μελών, η οποία λειτουργεί με βάση την αρχή της κάλυψης του κόστους. Ο συνεταιρισμός δεν μπορεί, κατά τη θεωρία αυτή, να έχει κέρδη από τις συνεργασίες με τα μέλη του, γιατί τότε τα εκμεταλλεύεται και δεν προωθεί την οικονομία τους όσο μπορεί.

Η άλλη θεωρία δέχεται ότι στους συνεταιρισμούς υπάρχει επιχείρηση, η οποία έχει ίδια δικαιώματα, ακόμη και το δικαίωμα να επιτυγχάνει κέρδη, προκειμένου όμως να τα επενδύσει στο τομέα της και έτσι να βελτιώσει την παροχή υπηρεσιών στα μέλη της. Μόνο έτσι μπορούν να βελτιωθούν, κατά τη θεωρία αυτή, οι παρεχόμενες στα μέλη υπηρεσίες και ακόμη να εξασφαλιστούν για τις ατομικές επιχειρήσεις ή οικονομίες τους μακροχρόνια πλεονεκτήματα. Ο συνεταιρισμός δεν μπορεί να πραγματοποιεί κέρδη στην αγορά για λογαριασμό του, μόνο στην περίπτωση που δεν υπάρχει ανάγκη περαιτέρω επενδύσεων για τη βελτίωση των παρεχομένων στα μέλη υπηρεσιών.

Η δεύτερη θεωρία ανταποκρίνεται περισσότερο στις ανάγκες της σύγχρονης οικονομικής ζωής, προς τις οποίες βέβαια πρέπει να προσαρμοστεί και ο συνεταιρισμός, γιατί καθιστά δυνατή τη δυναμική συμμετοχή των συνεταιρισμών στην οικονομία της αγοράς. Επιχείρηση υπάρχει και στο συνεταιρισμό. Η επιχείρηση όμως στο συνεταιρισμό είναι δεσμευμένη στο σκοπό της αυτούσιας προαγωγής της οικονομίας των μελών, δεν μπορεί να επιδιώκει άλλο σκοπό, δεν είναι ελεύθερη, όπως η καπιταλιστική, να επενδύει για οποιοδήποτε σκοπό. Συνεπώς ο συνεταιρισμός μπορεί να έχει κέρδη, τα οποία όμως είναι δεσμευμένα, πρέπει να χρησιμοποιηθούν μόνο για επενδύσεις (αν χρειάζονται) που βελτιώνουν τις παροχές στα μέλη του. Η παρακράτηση κερδών με αυτή την έννοια όχι μόνο δεν έρχεται

σ' αντίθεση με το σκοπό της αυτούσιας προαγωγής, αλλά εξασφαλίζει το στοιχείο της διάρκειας και της προοπτικής και συνεπώς την επίτευξη του σκοπού αυτού και για το μέλλον. Η προαγωγή της οικονομίας των μελών δεν θα πρέπει να εξετάζεται με βάση μόνο μια συγκεκριμένη συναλλαγή ή διαχειριστική περίοδο.

Απ' όσα αναφέραμε γίνεται φανερό ότι ο συνεταιρισμός έχει άλλο περιεχόμενο από την καπιταλιστική επιχείρηση. Οι δυο θεσμοί επιτελούν διαφορετικές οικονομικές λειτουργίες. Η καπιταλιστική είναι επιχείρηση εξυπηρετήσεως αναγκών τρίτων. Η καπιταλιστική εξυπηρετεί ανάγκες τρίτων με σκοπό την επίτευξη κερδών προκειμένου να τα διανείμει στα μέλη της και να προάγει, μ' αυτό το τρόπο, την οικονομία τους. Η καπιταλιστική είναι συνεπώς κερδοσκοπική επιχείρηση (κερδοσκοπική διαμεσολάβηση στην κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών).

Η συνεταιριστική επιχείρηση είναι επιχείρηση εξυπηρετήσεως αναγκών των μελών της. Με τους συνεταιρισμούς δημιουργείται μια οικονομία αυτοεξυπηρέτησης. Η συνεταιριστική επιχείρηση έχει ως σκοπό την αυτούσια προαγωγή της οικονομίας των μελών της και όχι την προαγωγή της οικονομίας των μελών με την διανομή κερδών. Από το σκοπό αυτό προκύπτει ότι ο συνεταιρισμός δεν είναι, δεν μπορεί να είναι κερδοσκοπική επιχείρηση (αφιλοκερδής διαμεσολάβηση στην κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών).

Το γεγονός ότι ο συνεταιρισμός δεν είναι κερδοσκοπική επιχείρηση, δεν σημαίνει ότι δεν επιτρέπεται κατά τη συμμετοχή τους στην αγορά να επιδιώκει οικονομικά οφέλη για τα μέλη του, ή ότι δεν επιτρέπεται να έχει κάποια πλεονάσματα (κέρδη) από τις συναλλαγές με τα μέλη του, αν αυτά είναι αναγκαία για την ανάπτυξή του, προκειμένου αυτός να είναι σε θέση να προωθήσει καλύτερα το σκοπό της άμεσης προαγωγής της οικονομίας των μελών.

Όσον αφορά τη συμπεριφορά του συνεταιρισμού στην αγορά πρέπει να σημειωθεί ότι οι συνεταιρισμοί επιδιώκουν τις καλύτερες τιμές για τα αδύναμα μέλη τους, οι συνεταιρισμοί είναι υπηρέτες των μελών τους (όχι του κοινωνικού συνόλου), η δράση τους όμως είναι, παρά ταύτα, ωφέλιμη και για το κοινωνικό σύνολο.

β) -Ιδεολογική και ηθική βάση

Όσον αφορά την ιδεολογική και ηθική βάση ο συνεταιρισμός στηρίζεται φιλοσοφικά πάνω στις ιδέες της ελευθερίας, της ισότητας

και της δικαιοσύνης. Οι ιδέες αυτές υπαγορεύτηκαν από τους λόγους που γέννησαν το συνεταιριστικό φαινόμενο. Οι ιδέες της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης δεν είναι βέβαια δημιουργήματα του συνεργατισμού μεταφέρθηκαν όμως στο συνεταιριστικό θεσμό με συγκεκριμένο περιεχόμενο, δηλαδή:

-Ελευθερία με την έννοια της ελεύθερης συνεργασίας και αυτονομίας κατά το σχηματισμό της βούλησης και το καθορισμό των στόχων της συνεργασίας.

-Ισότητα με την έννοια της ίσης θέσης, των ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μελών, και του περιορισμού της δύναμης του κεφαλαίου με τη σύνδεση του δικαιώματος ψήφου και της διανομής των κερδών με άλλα κριτήρια από εκείνο της συμμετοχής στο κεφάλαιο.

-Δικαιοσύνη με την έννοια της δίκαιης διανομής των εσόδων και της δίκαιης κατανομής των βαρών (αποκλεισμός του πλουτισμού του ενός σε βάρος του άλλου, μη διανομή των αποθεματικών και του ενεργητικού κατά τη διάλυση του συνεταιρισμού).

III. ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

1η αρχή: Ελεύθερη και εθελοντική συμμετοχή
Όλα τα θέματα που αφορούν τη συμμετοχή των μελών μπορούν και πρέπει να μελετηθούν από δύο συμπληρωματικές οπτικές γωνίες: από αυτή του ατόμου -μέλους και από αυτή του συνεταιρισμού. Η ελευθερία καθενός-του ατόμου και του συνεταιρισμού- να εξετάσουν τα συμφέροντά τους και να ενεργήσουν ανάλογα αποτελεί ένα βασικό δικαίωμα.

-Ελευθερία των μελών. Το άτομο θα πρέπει να είναι ελεύθερο να αποφασίσει αν θα γίνει ή όχι μέλος στο συνεταιρισμό και να συμμετέχει στα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη του, σε ισότιμη βάση με τα άλλα μέλη. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να επωμισθεί, επίσης, το βάρος των υποχρεώσεων που του ανήκουν. Με άλλα λόγια, το άτομο που αποφασίζει να γίνει μέλος στο συνεταιρισμό πρέπει να κατανοήσει πως δεν υπάρχουν δικαιώματα χωρίς υποχρεώσεις. Ωστόσο, κανένας δεν θα πρέπει να πιεστεί να γίνει μέλος, ούτε άμεσα ούτε έμμεσα, κάτω από οποιαδήποτε κοινωνική ή πολιτική πίεση. Η απόφασή του να συμμετέχει ως μέλος στο συνεταιρισμό θα πρέπει να είναι κανονικά αποτέλεσμα της αναγνώρισης εκ μέρους του των αξιών και των οικονομικών ωφελημάτων που προσφέρει ο

συνεταιρισμός, τόσο σε αυτόν τον ίδιο, όσο και στα μέλη της οικογενείας του.

Θα πρέπει επίσης να είναι ελεύθερος να αποχωρήσει από το συνεταιρισμό όταν αισθανθεί ότι δεν χρειάζεται πλέον τις υπηρεσίες του ή όταν ο συνεταιρισμός αδυνατεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες του κατά έναν αποτελεσματικό τρόπο.

-Ελευθερία του συνεταιρισμού: Ο συνεταιρισμός, από την άλλη πλευρά, χρειάζεται επίσης ελευθερία να αποδεχτεί ή όχι κάποιο άτομο που ζητάει να γίνει μέλος του, καθώς επίσης να έχει το δικαίωμα να τον διαγράψει από την δύναμή του αν δεν σέβεται ή θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των άλλων μελών.

Είναι λοιπόν λάθος να ερμηνεύσουμε την αρχή της “ελευθερίας εισόδου και εξόδου των μελών” κατά τρόπο που να σημαίνει ότι όλοι οι συνεταιρισμοί υποχρεούνται να δεχθούν ως μέλη τους όλα τα άτομα που ζητούν να γίνουν μέλη τους. Τίποτα θετικό δεν θα προκύψει και κανένας απολύτως δεν θα ωφεληθεί, αντίθετα μάλιστα πολλά μπορεί να χαθούν, αν γίνει αποδεκτό ως μέλος ένα άτομο το οποίο, για παράδειγμα, καταστρέφει την συνοχή και την ενότητα των μελών.

Σε ορισμένους συνεταιρισμούς υπάρχουν επιπλέον περιορισμοί για την αποδοχή νέων μελών. Για παράδειγμα, η εξειδίκευση ορισμένων συνεταιρισμών περιορίζει αυτομάτως τη συμμετοχή σε άτομα που έχουν ενδιαφέρον στο προϊόν ή στην ομάδα προϊόντων με τα οποία ασχολείται ο συνεταιρισμός και αποκλείει άλλα άτομα που δεν έχουν ένα τέτοιο ενδιαφέρον.

Γενικά η βασική αρχή είναι ότι αν κάποιο άτομο ασχολείται με κάποιο προϊόν ή ομάδα προϊόντων για τα οποία υπάρχει ή δημιουργείται ένας συνεταιρισμός το άτομο αυτό θα πρέπει κανονικά να έχει το δικαίωμα να γίνει μέλος, εκτός και αν υπάρχουν αρκετά αιτιολογημένοι λόγοι για την μη αποδοχή του.

Πάντως, ο συνεταιρισμός μπορεί να διατηρήσει το χαρακτήρα του ως ένα εθελοντικό λαϊκό κίνημα που προσφέρει υπηρεσίες και οφέλη σε όλα τα άτομα που τις χρειάζονται, μόνο αν οι συνεταιρισμοί σέβονται και τηρούν τις υποχρεώσεις τους να αποδέχονται ως μέλη τους όλα τα άτομα τα οποία αναλαμβάνουν με καλή πίστη να ικανοποιήσουν όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την συμμετοχή τους στο συνεταιρισμό ως μέλη.

2η αρχή: Δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών

Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις που διοικούνται από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής και στη λήψη των αποφάσεων. Οι άνδρες και οι γυναίκες που υπηρετούν ως αιρετοί εκπρόσωποι είναι υπόλογοι προς τα μέλη. Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (ένα μέλος, μια ψήφος) και οι συνεταιρισμοί ανωτέρου βαθμού είναι οργανωμένοι επίσης κατά ένα δημοκρατικό τρόπο.

3η αρχή: Οικονομική συμμετοχή των μελών

Τα μέλη συμβάλλουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού τους. Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνήθως κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Απολαμβάνουν συνήθως περιορισμένη ή καθόλου αποζημίωση στο κεφάλαιο που καταβάλλουν για να γίνουν μέλη. Τα μέλη κατανέμουν τα πλεονάσματα για ορισμένους ή για όλους τους ακόλουθους σκοπούς: α) ανάπτυξη του συνεταιρισμού τους, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, ορισμένα από τα οποία είναι αδιαίρετα, β) προς όφελος των μελών κατ' αναλογία με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό και γ) για τη στήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνουν τα μέλη.

4η αρχή: Αυτονομία και ανεξαρτησία

Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας που διοικούνται από τα μέλη τους. Αν συνάψουν συμφωνίες με άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, ή αντλήσουν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, θα πρέπει να το πράττουν με όρους που διασφαλίζουν τη δημοκρατική διοίκηση από τα μέλη τους και διατηρούν τη συνεταιριστική τους αυτονομία.

5η αρχή: Εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση

Οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση στα μέλη τους, στα αιρετά μέλη της διοίκησης, στους διευθυντές και στους υπαλλήλους τους έτσι ώστε να μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών τους. Ενημερώνουν το κοινό - ιδιαίτερα στους νέους και στους κοινωνικούς ηγέτες - για τη φύση και τα οφέλη της συνεργασίας.

6η αρχή: Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν τα μέλη τους πιο αποτελεσματικά και ισχυροποιούν το συνεταιριστικό κίνημα συνεργαζόμενοι μεταξύ τους μέσω οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου.

7η αρχή: Ενδιαφέρον για την κοινότητα

Οι συνεταιρισμοί εργάζονται για την αυτοδύναμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους με πολιτικές που εγκρίνονται από τα μέλη τους.

ΙΙΙ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο συνεταιρισμός αποτελεί μια εξειδικευμένη και λειτουργική οργανωτική μορφή της ιδέας και της πρακτικής της συνεργασίας που αναπτύχθηκαν σε διάφορα μέρη του κόσμου.

Στην Ελλάδα παρουσιάζεται πανάρχαια η έννοια της συνεργασίας αρχίζοντας από τις Αμφικτιωνίες και τις αρχαίες συμπολιτείες και διαμορφώνεται στον Ελληνικό χώρο εθιμικά. Θεσμοποιείται σε διάφορες περιόδους, ενώ η πολυκύμαντη ιστορία του Ελληνικού λαού και οι δύσκολοι περίοδοι από τις οποίες πέρασε δεν αφήνουν πάντοτε τα ιστορικά σημάδια από την κοινωνική και οικονομική ζωή και συνεργασία.

α) ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1945

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Ελλάδα, μέσα στο πλαίσιο του τουρκικού φεουδαρχικού καθεστώτος, όλη η γη - εκτός από τις ορεινές περιοχές όπου επικρατούσε η μικρή ατομική ιδιοκτησία - ανήκε στο σουλτάνο και τους φεουδάρχες. Η βιοτεχνία και το εμπόριο, εξάλλου, υπό το βάρος της επαχθούς φορολόγησης και των δασμών που επιβάλλονταν από τις τουρκικές Αρχές, εξελίσσονταν με πολύ αργούς ρυθμούς.

Στις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αιώνα και ιδιαίτερα στις αρχές του 19ου παρατηρείται έντονη ανάπτυξη της ναυτιλίας, του εμπορίου και της βιομηχανίας στα νησιά και στα ελευθεροχώρια, δηλαδή σε εκείνες τις ορεινές περιοχές που κατοικούνταν μόνο από Έλληνες, οι οποίοι είχαν από τους κατακτητές το δικαίωμα της αυτοδιοίκησης - όπου ο τουρκικός έλεγχος έλειπε ή έφτανε ελλιπής. Αρχίζουν λοιπόν να δημιουργούνται μερικές οικονομικές οργανώσεις με χαρακτήρα

κοινής παραγωγικής και εμπορικής δράσης. Αυτές ήταν των παραγωγών μετάξης Χίου, των συντροφοναυτών Ύδρας, Σπετσών και Ψαρών, των Μαντεμοχωριών, της Χαλκιδικής κ.τ.λ. Η χαρακτηριστικότερη απ' αυτές ήταν η κοινή συντροφιά των Αμπελακίων της Θεσσαλίας. Πριν από το 1770 στα Αμπελάκια υπήρχαν κάμποσες "Συντροφίες" που επεξεργάζονταν το βαμβάκι και έβαφαν το νήμα στα βαφεία με το εξαιρετικής ποιότητας χρώμα του ερυθρόδανου (ριζάρι) που παρήγαγε η κοιλάδα των Τεμπών. Στα 1780 περίπου (η ακριβής χρονολογία δεν είναι απόλυτα εξακριβωμένη) όλες αυτές οι Συντροφίες ενώθηκαν και δημιούργησαν την "Κοινή Συντροφιά" την οποία αποτελούσαν 24 βαφεία (κιρχανάδες) που υπήρχαν τότε στα Αμπελάκια. Στην Κοινή Συντροφιά συμμετείχαν και συνεργάζονταν έμποροι, τεχνίτες, εργάτες, ιδιοκτήτες αγροτικών κτημάτων και καλλιεργητές βαμβακιού. Η συμμετοχή στα κέρδη γινόταν ανάλογα με την εισφορά του καθένα σε κεφάλαιο και εργασία. Η παραγωγική και εμπορική δράση της "Κοινής Συντροφιάς", ήταν σημαντική. Τα νηματοβαφεία της δούλευαν ολόκληρο το εικοσιτετράωρο και παρήγαγαν σημαντική ποσότητα νημάτων, που έφθανε τις 2.500-3.000 μπάλες το χρόνο, δηλαδή 312.000-370.000 κιλά. Τα νήματα αυτά τα πουλούσαν κυρίως στην Ευρώπη, όπου είχαν δημιουργηθεί και πρακτορεία, με σημαντικότερο εκείνο της Βιέννης.

Ως προς το χαρακτηρισμό της "Κοινής Συντροφιάς" των Αμπελακίων, έχουν αναπτυχθεί πολλές απόψεις, όπως ότι επρόκειτο για "εμπορικό συνεταιρισμό" ή κατά άλλους για "συνεργατικό συνεταιρισμό". Δύο είναι όμως οι βασικότερες απόψεις οι οποίες είναι και εκ διαμέτρου αντίθετες. Η πρώτη υποστηρίζει ότι η "Κοινή Συντροφιά" ήταν ένας συνεταιρισμός που είχε όλα τα χαρακτηριστικά ενός σύγχρονου συνεταιρισμού και ότι μάλιστα ήταν ο πρώτος σύγχρονος συνεταιρισμός στην Ευρώπη. Η δεύτερη υποστηρίζει ότι η "Κοινή Συντροφιά" ήταν απλή ετερόρρυθμη εταιρεία, που δεν είχε καμία απολύτως σχέση με το συνεταιρισμό.

Εκτός όμως από όλα αυτά, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι η "Συντροφιά" των Αμπελακίων αγνοείται από την παγκόσμια συνεταιριστική φιλολογία και ότι απ' όλους τους συνεταιριστές και συγγραφείς του κόσμου ως πρώτος συνεταιρισμός αναγνωρίζεται εκείνος των πιονιέρων της Rochadale που δημιουργήθηκε στην Αγγλία το 1844. Πάντως η "Κοινή Συντροφιά" συγκεντρώνει κάποια κοινά γνωρίσματα των συνεταιρισμών, όπως αυτά άπορρέουν από

το καταστατικό της, όπως η συμμετοχή όχι μόνο μεγαλοκεφαλαιούχων αλλά και τεχνιτών από την πλατειά μάζα, η κοινωνική τους δράση και ο δημοκρατικός της χαρακτήρας, που επισφραγιζόταν με συνελεύσεις για συζήτηση των διαφόρων προβλημάτων. Όλα αυτά τη διαχωρίζουν από μια απλή εταιρεία.

Σίγουρα όμως δεν επρόκειτο για συνεταιρισμό με τη μορφή και το περιεχόμενο του σύγχρονου συνεταιρισμού. Ήταν μια αξιόλογη προσπάθεια συλλογικού χαρακτήρα, με σκοπό την ανάπτυξη μέσα στις δυσκολίες της τουρκικής κατοχής, ένα είδος αυθόρμητης προδρομικής συνεταιριστικής προσπάθειας ανάμεσα στις πολλές άλλες που είχαν γίνει εκείνη την εποχή τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, που δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε εξαιτίας της έλλειψης ευνοϊκών συνθηκών.

Κατά την διάρκεια του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του 1821 οι αγρότες αγωνίστηκαν με όλες τους τις δυνάμεις, με σκοπό, ύστερα από την απελευθέρωση, την αποκατάσταση της γης που καλλιεργούσαν. Ενώ όμως η Ελλάδα απελευθερώθηκε από τον Τούρκο κατακτητή, υποδουλώθηκε από τα πρώτα κιόλας χρόνια στο ξένο κεφάλαιο, με τα γνωστά εξωτερικά δάνεια. Έτσι η κατανομή των εθνικών γαιών έμεινε ένα ανεκπλήρωτο όνειρο, ενώ οι σχέσεις ιδιοκτησίας και γης παρέμειναν σχεδόν οι ίδιες, όπως ήταν πριν στο τουρκικό φεουδαρχικό κράτος. Ο αγρότης ζούσε κάτω από την άμεση εξάρτηση του τσιφλικά, του οποίου καλλιεργούσε τη γη. Η αγροτική οικονομία ήταν τελείως εξαθλιωμένη ενώ η τοκογλυφία είχε γίνει πραγματική μαστίγα στην ύπαιθρο. Η συσταθείσα το 1828 "Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα" η οποία, με σύσταση των ξένων κεφαλαιούχων επρόκειτο να προικοδοτηθεί με τις "εθνικές γαίες", ύστερα από τρία χρόνια σταμάτησε να λειτουργεί. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, που ιδρύθηκε αργότερα, έδινε λίγες πιστώσεις μόνο στους τσιφλικάδες, οι οποίοι με τη σειρά τους δάνειζαν τους αγρότες με τόκο - το λιγότερο - τριπλάσιο.

Μέσα σε αυτές τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που υπήρχαν στην Ελλάδα ως τα τέλη του 19ου αιώνα, και με τη φαυλοκρατική και φατριαστική πολιτική που ασκούσαν τα αστοτσιφλικάδικα κόμματα, δεν μπορούσε να εμφανιστεί ο συνεταιρισμός και να αναπτυχθεί το συνεταιριστικό κίνημα. Ωστόσο στα τέλη του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα γίνονται κάποιες προσπάθειες, κυρίως από διανοούμενους, που έβλεπαν το αναπτυσσόμενο συνεταιριστικό κίνημα

της Ευρώπης, όπως ο Δημήτριος Μαυροκορδάτος και αργότερα ο Ι. Βλασσόπουλος και ο Αριστείδης Οικονόμου.

Σύμφωνα με τον ιστορικό Γιάννη Κορδάτο, ο πρώτος συνεταιρισμός στην Ελλάδα ιδρύθηκε το 1870 στην Αθήνα και ήταν ο προμηθευτικός "Εταιρεία του εργατικού λαού - Αυτοβοήθεια" απασχολούσε 26 εργάτες, που αργότερα έφτασαν τους 200. Τον ίδιο χρόνο στην Αθήνα ιδρύθηκε και δεύτερος συνεταιρισμός, η "Ένωση των Τιμίων Τεχνιτών". Τρίτος συνεταιρισμός ιδρύθηκε το 1877 από μικροτεχνίτες, με το όνομα "Εταιρεία του λαού" ή "Ένωση". Ακόμη δύο προσπάθειες εφαρμογής των συνεταιριστικών ιδεών το 1879 σημειώθηκαν στην Κύμη της Εύβοιας, με την ίδρυση του σωματείου "Ο Εργάτης". Το σωματείο ασχολείτο με αποταμιευτικές και πιστωτικές εργασίες αλλά και με την περίθαλψη των ασθενούντων μελών. Το 1893 ιδρύθηκε ο "Γεωργικός Προμηθευτικός Σύλλογος Βυτίνης".

Όμως όλες αυτές οι προσπάθειες τελικά απέτυχαν. Έτσι την αφετηρία του συνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα αποτελεί η ίδρυση το 1900 του "Μετοχικού Γεωργικού Συλλόγου". Αυτός ο πρώτος σύγχρονος συνεταιρισμός ιδρύθηκε με τη μορφή σωματείου, γιατί δεν υπήρχε τότε συνεταιριστική νομοθεσία. Η δράση του, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, έγινε γρήγορα γνωστή και αποτέλεσε το έναυσμα για τη δημιουργία μιας σειράς συνεταιρισμών. Το 1901 ιδρύθηκε ο "Σύλλογος τεχνοεργατών Λαμίας", ο οποίος το 1906 μετονομάστηκε "Πιστωτικός Συνεταιρισμός Τεχνοεργατών Λαμίας", αργότερα δημιουργήθηκαν κάποιοι άλλοι συνεταιρισμοί στην περιφέρεια Μεσολογγίου και ιδιαίτερα στα καπνοχώραφα Αγρινίου.

Το 1909 ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη ο πρώτος καταναλωτικός συνεταιρισμός - "Η Συνεργατική Ένωση"- των σιδηροδρομικών υπαλλήλων Μακεδονίας. Το 1911, με την πρωτοβουλία του νομογεωπόνου Μεσολογγίου Γ.Μολφέτα, ιδρύθηκε το "Μετοχικό Ταμείο Αλληλοβοήθειας Παραχελωπίδος". Το 1912 ιδρύθηκε στο Λιόπεσι της Αττικής ο "Γεωργικός Συνεταιρισμός Μεσογείων" και ο "Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Μεγάρων". Συνεταιρισμοί είχαν ιδρυθεί επίσης σε αρκετά χωριά, όπως στη Θεσσαλία, στο Γκερλί της Λάρισας, στα Φάρσαλα, στο Μπαϊρακλί Φαρσάλων, στο Μεσενικόλα Καρδίτσας, στην Εύβοια, στα Πολιτικά, στους Καθενούς, στο Αχλάδι, στο Οσόβιλο, στην Πελοπόννησο, στην Αμαλιάδα, στο Άργος, στο Μούκλι Κορινθίας, στην περιφέρεια Φθιώτιδας και σε άλλες περιφέρειες.

Η επανάσταση στο Γουδί το 1909 δημιουργεί στην Ελλάδα προϋποθέσεις για την αποδέσμευση των παραγωγικών δυνάμεων και την αρχή μιας γρηγορότερης ανάπτυξης της βιομηχανίας και του εμπορίου. Η λύση του προβλήματος της γης γίνεται τώρα πιο επιτακτική, ενώ ολοκληρώνεται η διανομή μερικών τσιφλικιών της Θεσσαλίας και η θέσπιση μέτρων, με νόμους του Βενιζέλου, για την κατοχύρωση του δικαιώματος των κολίγων, στη γη που καλλιεργούσαν.

Όλες αυτές οι συνθήκες αλλά και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι του 1912-1913, επιδρούν στην εξέλιξη του συνεταιριστικού κινήματος αφού με τις καταστρεπτικές συνέπειες που επέφεραν στην αγροτική οικονομία, έστρεψαν τους αγρότες όλο και περισσότερο στη χρησιμοποίηση του συνεταιρισμού. Ύστερα όμως από το 1911 δεν έγινε άλλη απαλλοτρίωση τσιφλικιών. Οι τσιφλικάδες ζούσαν, στη μεγάλη πλειοψηφία τους, στην πόλη και τα τσιφλίκια τους, τα έδιναν για καλλιέργεια στους ακτήμονες-αγρότες. Οι επιστημονικές, όμως, μέθοδοι καλλιέργειας της γης ήταν άγνωστες και τα μέσα καλλιέργειας αναχρονιστικά, με αποτέλεσμα οι αποδόσεις της παραγωγής, ανά στρέμμα, να είναι πολύ χαμηλές. Και αυτή όμως η μικρή παραγωγή γινόταν λεία των εμπόρων, των διάφορων μεσαζόντων και των τοκογλυφών. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος χορηγούσε λίγες πιστώσεις, μόνο στους μεγάλους γαιοκτήμονες και έτσι ο μικροκαλλιεργητής έπεφτε στα χέρια του ιδιώτη τοκογλύφου, όπου πλήρωνε επιτόκιο που συχνά έφτανε το 500%.

Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τη βαριά φορολογία για την κάλυψη πολεμικών δαπανών και των καταστροφών που προέκυψαν από τους πολέμους της εποχής, για την πληρωμή των υπέρογκων τοκοχρεολυσίων των εξωτερικών δανείων και για την κάλυψη των άλλων κρατικών αναγκών, έδιναν το τελειωτικό χτύπημα στον αγρότη. Σύντομα όμως η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, ο μονοπωλιακός αυτός τραπεζικός οργανισμός που είχε συγκεντρώσει τεράστια κεφάλαια την περίοδο αυτή, άρχισε να δείχνει ενδιαφέρον για την αγροτική οικονομία, στην οποία διέβλεπε ευρύ πεδίο εκμεταλλευτικής δράσης. Τις τοποθετήσεις, όμως, που στόχευε να πραγματοποιήσει έπρεπε να τις έχει εγγυημένες και να έχει εξασφαλισμένη την επιστροφή τους. Οι μεμονωμένοι μικροκαλλιεργητές δεν έδιναν την εγγύηση που ζητούσε η Εθνική Τράπεζα.

Για τους παραπάνω λόγους, το κράτος ψήφισε το 1914 το νόμο 602 "περί συνεταιρισμών", με τον οποίο αναγνωρίζει ως "νόμιμο" το συνεταιριστικό κίνημα, εγκαινιάζει την κρατική παρέμβαση στην λειτουργία του, και μαζί με την Εθνική Τράπεζα γίνονται ένθερμοι υποστηρικτές του, προπαγανδίζοντας την ίδρυση αγροτικών πιστωτικών συνεταιρισμών. Ο νόμος αυτός συντάχθηκε, βασικά κατά το υπόδειγμα του γερμανικού νόμου για τους συνεταιρισμούς και κρίνεται ως προοδευτικός, για την εποχή του, νόμος, αν και αργότερα προστέθηκαν καινούριες διατάξεις που κρίνονται ως αντιδραστικές προς το συνεταιριστικό κίνημα. Γεγονός είναι ότι για πρώτη φορά συντάσσεται ειδικός νόμος για τους συνεταιρισμούς και διευκολύνεται έτσι η νόμιμη δράση και λειτουργία τους. Η δράση αυτή, την περίοδο 1915-1922, είναι απόλυτα συνυφασμένη με το δανειακό έργο της Εθνικής Τράπεζας στην ύπαιθρο.

Οι αγρότες που μαστίζονταν, ως τότε, από την τοκογλυφία, σπεύδουν τώρα να ιδρύσουν τους συνεταιρισμούς που ζητάει η Ε.Τ.Ε. για να πάρουν δάνειο. Μετά το νόμο 602, κάθε χρόνο, ιδρύονται περισσότεροι αγροτικοί συνεταιρισμοί απ' όσους είχαν ιδρυθεί την περίοδο 1900-1915. Συνολικά δε, μέχρι το 1922 είχαν ιδρυθεί 1.815 αγροτικοί συνεταιρισμοί και τότε εμφανίστηκαν και οι πρώτες Ενώσεις γεωργικών συνεταιρισμών. Σε αυτό βοήθησε και ο νόμος 656 του 1915 που αποτελεί νόμιμη επίσημη διεΐσδυση του αγροτικού κεφαλαίου στην Αγροτική Οικονομία παράλληλα με τον 602/1914. Εξαιτίας όμως του γεγονότος ότι οι οργανώσεις αυτές ιδρύονται την εποχή αυτή με κύριο στόχο την εξασφάλιση δανείου από την Ε.Τ.Ε., οι περισσότεροι είναι πιστωτικοί. Οι παραγωγικοί και οι προμηθευτικοί, οι από κοινού πώλησης κ.λ.π. είναι ελάχιστοι. Επειδή όμως τα δάνεια δίνονταν μια συγκεκριμένη εποχή, τον υπόλοιπο χρόνο οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί αδρανούσαν, εκτός από ορισμένους που εκτελούσαν και άλλες εργασίες ταυτόχρονα τις οποίες, σύμφωνα με το νόμο 602 και το καταστατικό τους, είχαν δικαίωμα να εκτελούν.

Άλλο ένα χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών της περιόδου αυτής είναι ότι, παράλληλα, αρχίζουν να παίζουν το ρόλο ενός αγροτικού οργάνου πάλης και να αγωνίζονται για μια σειρά βασικών προβλημάτων. Η είσοδος, όμως της Ελλάδας, στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και η περιπέτεια της μικρασιατικής Εκστρατείας είχαν καταστρεπτικές συνέπειες για την αγροτική οικονομία, αφού με τις πέντε συνεχείς επιστρατεύσεις η αγροτική ύπαιθρος ερημώθηκε. Σε

όλα αυτά προστέθηκαν και οι 1.200.000 πρόσφυγες που σχεδόν στο σύνολό τους "αποκαταστάθηκαν" στα χωριά. Το αίτημα της απαλλοτρίωσης των τσιφλικιών γίνεται τώρα πιο έντονο και ο συνεταιρισμός αποτελεί ένα από τα μέσα οργάνωσης για τη διεκδίκηση αυτού και άλλων αιτημάτων.

Κάτω από την πίεση αυτή, η κυβέρνηση του στρατηγού Πλαστήρα κάνει την απαλλοτρίωση του 1923, η οποία διήρκησε ως το 1937 και απαλλοτριώθηκαν συνολικά - μαζί με τα στρέμματα που δόθηκαν από την αποστράγγιση λιμνών - 18.129.263 στρέμματα γης και αποκαταστάθηκαν 303.127 αγρότες. Ύστερα από αυτή την απαλλοτρίωση παρατηρείται μεγάλη αύξηση της παραγωγής, αν και παράλληλα με τη γη δεν δόθηκαν επαρκείς ενισχύσεις σε ζώα, γεωργικά εργαλεία και άλλα εφόδια.

Ύστερα από την αγροτική μεταρρύθμιση του 1923-1937, οι συνθήκες για την ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος γίνονται ευνοϊκότερες. Η δημιουργία καινούριων αγροτικών νοικοκυριών και οι αυξανόμενες ανάγκες των παραγωγών στρέφουν τους αγρότες όλο και περισσότερο στην οργάνωση συνεταιρισμών, πιο πολύ στην αγροτική οικονομία. Ως το τέλος του 1931 υπήρχαν συνολικά 5.888 αγροτικοί συνεταιρισμοί και 85 περιφερειακές ενώσεις συνεταιρισμών. Οι 3.845 από αυτούς είχαν 260.000 μέλη και συνεταιριστικά κεφάλαια αξίας 275.000.000 δραχμών από τα οποία τα 153.000.000 ήταν καταβλημένα. Τα δε αποθεματικά κεφάλαια των συνεταιρισμών αυτών γεγονός που ενισχύεται και από το κράτος, ενώ η Ε.Τ.Ε. έχει, εν τω μεταξύ, δυναμώσει περισσότερο και ενδιαφέρεται να διεισδύσει ήταν 52.000.000 δραχμές. Τον ίδιο χρόνο, ο μέσος αριθμός μελών κατά συνεταιρισμό αυξήθηκε σε 68, έναντι 40-50 που ήταν το 1929.

Όμως, μετά το 1931, με την κύρηξη του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, μέχρι το 1939, η αριθμητική αύξηση των συνεταιρισμών και των μελών τους ανακόπτεται. Μέσα σε εννέα χρόνια ο συνολικός αριθμός των συνεταιρισμών αυξήθηκε μόνο κατά 615, δηλαδή κατά 9%. Χαρακτηριστικό της περιόδου 1923-1939 είναι ότι οι συνεταιρισμοί δεν περιορίζονταν στην πιστωτική τους δράση, αλλά επεκτείνονταν και σε άλλους τομείς. Αρχίζουν και λειτουργούν συνεταιριστικές αποθήκες, αγοράζονται μηχανές που χρησιμοποιούνται από κοινού για λογαριασμό των συνεταίρων, διαδίδονται νέες μέθοδοι καλλιέργειας της γης, δημιουργούνται συνεταιριστικοί αλευρόμυλοι, ελαιουργεία, τυροκομεία, οινοποιεία κ.τ.λ.

Το 1929 ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας, στην οποία ανατέθηκε η άσκηση της εποπτείας και του ελέγχου των συνεταιρισμών. Παράλληλα το 1930 με το νόμο 4640 περιορίζεται αρκετά η δημοκρατική λειτουργία τους μέχρι το 1937-1941 με κατάργηση και τυπικά κάθε δικαιώματος συνεταιριστικής αυτοδιοίκησης και ελευθερίας (περίοδο δικτατορίας του Μεταξά). Το 1935 ιδρύθηκε η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ) σαν τριτοβάθμια οργάνωση με απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας και με βάση το νόμο "περί σωματείων" με 34 ενώσεις που αντιπροσώπευαν 1.300 γεωργικούς συνεταιρισμούς. Την περίοδο αυτή όπως αναφέραμε έχουμε περιορισμό στην δράση του αγροτικού κινήματος. Με το νόμο 1154/1938 το συνεταιριστικό κίνημα μπήκε στον έλεγχο του κράτους. Το συνεταιριστικό όργανο ΠΑΣΕΓΕΣ διαλύεται και αντικαθίσταται από την Εθνική Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών Ελλάδας η οποία διαλύθηκε αργότερα και ανασυστάθηκε η ΠΑΣΕΓΕΣ η οποία διοικούνταν από προοδευτικούς αγρότες.

Η κήρυξη του πολέμου, στις 28-10-1940, από την Ιταλία και τα χρόνια της Κατοχής είχαν καταστρεπτικές συνέπειες στην αγροτική οικονομία. Οι κατακτητές ρίχτηκαν πάνω στους αγρότες και λεηλατούσαν ό,τι έβρισκαν μπροστά τους. Περισσότερο από το μισό ζωικό βασίλειο καταστράφηκε. Τα γεωργικά μηχανήματα, οι εγκαταστάσεις και τα εργαλεία, στο μεγαλύτερο μέρος τους, καταστράφηκαν. Η παραγωγή γεωργικών προϊόντων είχε μειωθεί σε ποσοστά κάτω από 50% της προπολεμικής. Σύμφωνα με υπολογισμούς ενός περιοδικού το 1961, με βάση επίσημα και ανεπίσημα στοιχεία που είχε ως τότε, οι καταστροφές και οι λεηλασίες που έγιναν στην αγροτική οικονομία ως τότε, έφταναν το ποσό των 2.420 εκατομμυρίων δολαρίων. Ένα μεγάλο μέρος από αυτές τις καταστροφές αναλογεί και στους συνεταιρισμούς. Οι κατακτητές λεηλάτησαν τις περιουσίες τους και κατέστρεψαν πολλές συνεταιριστικές εγκαταστάσεις. Τα κεφάλαια τους, όσα απέμειναν, εξανεμίστηκαν με τον εξευτελισμό του χρήματος.

Πολύ γρήγορα όμως, οι συνεταιριστικές οργανώσεις συνήλθαν από το πρώτο χτύπημα του κατακτητή και μαζί με την ανάπτυξη του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα άρχισαν να αντιστέκονται. Το συνεταιριστικό κίνημα πήρε μαζικό χαρακτήρα με την δημιουργία νέων οργανώσεων και την εγγραφή χιλιάδων καινούριων μελών, κυρίως από τα μεσαία στρώματα. Είναι η εποχή της ανασύστασης

της ΠΑΣΕΓΕΣ ενώ πολλά χωριά, όπου είχαν ιδρυθεί πάνω από ένας συνεταιρισμοί, ενώθηκαν και αποτέλεσαν ένα ενιαίο ισχυρό συνεταιρισμό.

Στα τέλη του 1943 υπήρχαν συνολικά 6.553 αγροτικοί συνεταιρισμοί, από τους οποίους λειτουργούσαν οι 5.328 και 101 περιφερειακές Ενώσεις Συνεταιρισμών, από τις οποίες οι 88 ήταν παραγωγικές και οι 13 πιστωτικές. Στο τέλος του 1944 οι συνεταιρισμοί αυξήθηκαν σε 6.621 και στο τέλος του 1945 σε 7.017, με 500.000 μέλη περίπου. Ανέπτυξαν αυτή την εποχή μεγάλη δράση. Πάλεψαν ενάντια στην αναγκαστική συγκέντρωση προϊόντων την οποία είχαν επιβάλει οι κατακτητές, ενάντια στη φορολογία της δεκάτης, περιόρισαν τη "μαύρη αγορά", με ανταλλαγές προϊόντων βοήθησαν τον πεινασμένο λαό των πόλεων και συνέβαλαν στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, προσφέροντας αντάρτες τρόφιμα που κατάφερναν να κρατήσουν μακριά από τα χέρια του κατακτητή, με τη διατήρηση διπλών λογιστικών βιβλίων.

β) Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Από το 1950 οι συνεταιριστικές οργανώσεις παλεύοντας με τις δυσκολίες και τα εμπόδια, αρχίζουν να ανασυγκροτούν τις δυνάμεις τους και ακολουθούν μια ανοδική πορεία. Ο αριθμός των λειτουργούντων συνεταιρισμών ως το 1965 αυξήθηκε κατά 2.774 σε σχέση με το 1939, δηλαδή κατά 56%. Και ο αριθμός των μελών στο ίδιο διάστημα κατά 447.900 μέλη, δηλαδή ποσοστό 145%. Το δε ποσοστό των λειτουργούντων συνεταιρισμών σε σχέση με το σύνολο των υφισταμένων από 76% που ήταν το 1939 ανέβηκε σε 88%.

Αυτή την περίοδο έχουμε αύξηση των παραγωγικών συνεταιρισμών και μείωση των πιστωτικών. Το 1936 οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί ήταν 6,8% του συνόλου των λειτουργούντων και οι πιστωτικοί το 79%. Η αύξηση των συνεταιρισμών την περίοδο αυτή οφείλεται στις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα. Η αύξηση του πληθυσμού των πόλεων και η ανάπτυξη της βιομηχανίας οδηγούν σε αύξηση της ζήτησης γεωργικών προϊόντων. Το κράτος για να εξυπηρετήσει τους σκοπούς του μέσω της Αγροτικής Τράπεζας στρέφεται στους συνεταιρισμούς. Οι ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών αναπτύσσουν ένα δίκτυο αποθηκευτικών χώρων για τη συγκέντρωση αγροτικών προϊόντων και παράλληλα ιδρύονται νέες συνεταιριστικές

οργανώσεις οι οποίες διακινούν τα εφόδια προς τους αγρότες και συγκεντρώνουν τα βασικότερα γεωργικά προϊόντα για το κράτος. Η ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος ανακόπηκε την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974) και έχουμε μείωση του αριθμού των λειτουργούντων συνεταιρισμών και των μελών του.

γ) ΣΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΔΥΟ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ

Αναπτύσσεται η συνεταιριστική δραστηριότητα με την πτώση της Δικτατορίας, ιδιαίτερα όμως οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί που προγραμματίζουν την επέκταση της δράσης τους με συγκεκριμένους στόχους και ανοίγουν νέους δρόμους. Ο νόμος 921 του 1979 με ένα πλαίσιο διαφοροποιεί τους συνεταιρισμούς από τις αστικές και εμπορικές εταιρείες και περιφρουρεί τον κοινωνικό και οικονομικό χαρακτήρα τους. Οι αγώνες συνεχίζονται από τους συνεταιριστές για τη βασική μεταβολή της πολιτικής του κράτους και της Α.Τ.Ε. απέναντί τους για κοινή καλλιέργεια, την κοινή χρήση μηχανημάτων κ.λ.π.

Σε 1.454 Δήμους και Κοινότητες της χώρας (σε σύνολο 6.024) δηλαδή σε ποσοστό 24,13% λειτουργούσαν περισσότεροι από έναν γεωργικοί συνεταιρισμοί το 1980. Επίσης ο αριθμός των συνεταιρισμών αυτών ανερχόταν σε 3.311.

Η κατανομή των γεωργικών συνεταιρισμών (πρωτοβάθμιων) κατά γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας το 1982 είναι η ακόλουθη:

Πίνακας 1

Γεωγραφικό διαμέρισμα	Αριθμός Συνεταιρισμών
Θράκης	367
Ανατολικής Μακεδονίας	424
Κεντρικής "	1.044
Δυτικής "	467
Θεσσαλίας	764
Στερεάς Ελλάδας	1.041
Ηπείρου	444
Πελοποννήσου	1355
Ν. Αιγαίου	199
Ν. Κυκλάδων	99
Ν. Κρήτης	727
Ν. Ιονίων	229
Δωδεκανήσου	73

	7.233

Πίνακας 2

Διάρθρωση των ΑΣΟ κατά το 1978-1985

Κατηγορίες συνεταιρισμών	1978			1979			1980			1981		
	Αριθμός συν/σιμών	Αριθμός μελών	Μέσος όρος μελών κατά συνισμό	Αριθμός συν/σιμών	Αριθμός μελών	Μέσος όρος μελών κατά συνισμό	Αριθμός συν/σιμών	Αριθμός μελών	Μέσος όρος μελών κατά συνισμό	Αριθμός συν/σιμών	Αριθμός μελών	Μέσος όρος μελών κατά συνισμό
I. Γεωργικοί Συνισμοί	7.052	706.633	100	7.043	707.236	100	7.055	705.560	100	7.109	713.581	100
A. Ελεύθεροι γεωργικοί συνισμοί	5.757	642.164	95	6.751	642.774	95	5.774	644.065	95	6.331	651.373	95
α. Πιστωτικοί	4.926	463.613	95	4.898	463.866	95	4.879	463.392	95	4.877	469.175	96
β. Πωλήσεως	201	19.116	95	199	19.085	96	228	21.359	94	256	23.299	91
γ. Παραγωγικοί	1.461	147.321	101	1.482	147.325	100	1.494	147.668	99	1.509	149.125	99
- Παραγωγικοί κατέχοντες εγκαταστάσεις	756	110.736	146	763	111.301	146	754	110.823	147	737	110.445	150
- Παραγωγικοί εργασίας	404	13.759	34	415	13.936	34	441	14.801	34	457	15.641	34
- Παραγωγικοί μη κατέχοντες εγκαταστάσεις	236	17.504	74	234	17.044	73	224	16.126	72	223	16.110	72
- Παραγωγικοί διάφοροι	65	5.322	32	70	5.544	79	75	5.913	79	92	6.929	75
δ. Διαφόρων σκοπών	101	7.969	79	103	7.842	76	102	7.136	70	110	7.826	70
B. Αναγκαστικοί γεωργ. συνισμοί	295	64.549	219	292	64.462	221	281	61.492	219	278	61.708	222
2. Άλλοι συνισμοί	58	2.085	31	69	2.156	31	71	2.313	33	79	2.538	33
3. Συνισμοί χειροτεχνίας	1	10	10	1	10	10	1	10	10	1	10	10
Σύνολο λειτουργούντων συνισμών	7.053	706.663	100	7.044	707.236	100	7.056	705.570	100	7.110	713.591	100

Πίνακας 3

Διάρθρωση των ΑΣΟ κατά το 1978-1985

Κατηγορίες Συνεταιρισμών	1982			1983			1984			1985		
	Αριθμός συνισμών	Αριθμός μελών	Μέσος όρος μελών κατά συν/σμό	Αριθμός συνισμών	Αριθμός μελών	Μέσος όρος μελών κατά συν/σμό	Αριθμός συνισμών	Αριθμός μελών	Μέσος όρος μελών κατά συν/σμό	Αριθμός συνισμών	Αριθμός μελών	Μέσος όρος μελών κατά συν/σμό
Ι. Γεωργικοί Συνισμοί	7.233	842.837	117	7.611	895.283	118	7.817	929.297	119	7.930	948.965	120
Α. Ελεύθεροι γεωργικοί συνισμοί	6.960	780.430	112	7.335	833.777	114	7.534	868.103	115	7.663	887.238	116
α. Πιστωτικοί	4.393	556.157	114	4.906	569.138	116	4.839	566.175	117	4.728	537.576	114
β. Πωλήσεως	325	41.432	127	457	59.458	130	496	68.172	137	540	74.371	139
γ. Παραγωγικοί	1.539	170.188	111	1.715	189.234	110	1.828	215.497	114	2.072	255.595	123
- Παραγωγικοί κατέχοντες εγκαταστάσεις	741	125.582	169	778	134.340	175	878	157.213	179	1.014	196.232	193
- Παραγωγικοί εργασίας	476	16.832	35	550	19.412	35	599	20.595	34	640	21.709	34
- Παραγωγικοί μη κατέχοντες εγκαταστάσεις	213	17.619	83	148	14.533	98	239	21.672	91	252	21.922	87
- Παραγωγικοί διάφοροι	109	10.155	93	239	20.949	38	172	16.017	93	166	15.732	95
δ. Διαφόρων σκοπών	122	9.826	31	148	12.171	32	168	13.659	31	169	14.007	33
Β. Αναγκαστικοί γεωργ. συνισμοί	273	62.407	229	276	61.506	223	283	61.194	216	267	61.727	231
Γ. Αλιευτικοί συνισμοί	81	2.327	26	109	3.776	35	143	4.500	32	154	5.189	34
Δ. Συνισμοί χειροτεχνίας	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σύνολο λειτουργούντων συνισμών	7.233	842.837	117	7.611	895.283	118	7.817	929.297	119	7.930	948.965	120

Το 1990 οι πρωτοβάθμιοι αγροτικοί συνεταιρισμοί μειώθηκαν σε 7.183 με 931.059 μέλη συνολικά. Σε επίπεδο χώρας το 72% των αγροτών είναι μέλη αγροτικών συνεταιρισμών την ίδια χρονιά.

Η μεγάλη πλειοψηφία των γεωργικών συνεταιρισμών ανήκει στις δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις, τις περιφερειακές ενώσεις γεωργικών Συνεταιρισμών. Το 1982 στην Ελλάδα λειτουργούσαν 134 ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών στις οποίες ήταν γραμμένοι 6.806 πρωτοβάθμιοι από τους οποίους οι 132 μετείχαν σε περισσότερες από μια. Στις μέρες μας το 1995 δηλαδή, οι ενώσεις είναι 124, στις οποίες ανήκουν 6.941 πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί με 879.000 μέλη. Επίσης όσον αφορά τις τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις αυτές είναι 12.

Κατά γεωγραφικά διαμερίσματα οι ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών κατανέμονται ως εξής:

Πίνακας 4

Γεωγραφικά διαμερίσματα	Αριθμός Ενωσ. Γ/κών Συν/μων
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	19
Πελοπόννησος	20
Ν. Ιονίου	09
Ήπειρος	06
Θεσσαλία	10
Μακεδονία	29
Θράκη	07
Ν. Αιγαίου	11
Κρήτη	18

	124

Πίνακας 5

Γεωργικές συνεταιριστικές μονάδες εταιρικής μορφής στις 31.12.85

Κατηγορίες συνεταιριστικών εταιρειών	Αριθμός	
	Λειτουργούν	Αόρασούν ή υπό εκκαθ.
1. Ανώνυμες Εταιρ. Συνικών Οργαν. και ΑΤΕ (Ν.Δ. 4087/60)	22	-
2. Ανώνυμες Εταιρ. Συνικών Οργαν. μετά της ΑΤΕ ή θυγατρ. Εταιρ. της ΑΤΕ και τρίτων	5	1
3. Ανώνυμες Εταιρ. Συνικών Οργαν. αμιγείς και θυγατρικές τους	15	-
4. Ανώνυμες Εταιρ. Συνικών Οργαν. και τρίτων χωρίς συμμετοχή της ΑΤΕ	7	1
5. Ομόρρυθμες	2	-
6. Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης	26	5
7. Κοινοπραξίες του Ν.Δ. 3874/58 Συνικών Οργ. & ΑΤΕ	6	3
8. Άτυπες Κοινοπραξίες-Συνεργασίες-Συνικών Οργανώσεων αμιγείς ή με την ΑΤΕ ή τρίτους	14	2
Σύνολο	95	12

Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ) που ιδρύθηκε το 1835 σύμφωνα με το συνεταιριστικό νόμο 1541/85 αποτελεί την κεντρική ανώτατη ιδεολογική και επαγγελματική Οργάνωση της συνεταιριστικής κίνησης στη χώρα. Αποτελείται από όλες τις ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών. Στα 1985 ψηφίστηκε ο νέος νόμος 1541/85 "για τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις" ενώ για τους αστικούς ψηφίστηκε το 1986 ο 1667/86 και ο 2166/93 το 1993.

Με το άρθρο 3 ορίζεται πως η Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση αναπτύσσει οποιαδήποτε δραστηριότητα για την επίτευξη των σκοπών της. Ειδικότερα με τις δραστηριότητές της καλύπτει όλο το φάσμα της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων. Επίσης της παραγωγής και προμήθειας εμπορικών εφοδίων καθώς και της κατασκευής, προμήθειας των μέσων αγροτικής παραγωγής.

Στα 1993 ψηφίστηκε ο νόμος 2169/93 ο οποίος αναφέρει ότι η ΠΑΣΕΓΕΣ είναι και συντονιστικό όργανο του αγροτικού κινήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 40 επιμελείται για την τήρηση των συνεταιριστικών αρχών και την ανάπτυξη της συνεταιριστικής ιδέας. Τέλος διαπραγματεύεται και συνάπτει συλλογικές συμβάσεις εργασίας που αφορούν το προσωπικό των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ον: Ο Αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός (ΑΒΣ), Οργάνωση Αγροτικών συνεταιρισμών Ν. 1541/85 και 2169/93

Ι. Ο ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ (Α.Β.Σ.)

α) Γενικά

Εκτός από τα είδη των αγροτικών συνεταιρισμών που αναφέρουμε πιο πάνω, αξίζει να σταθούμε σε μια νέα μορφή συνεταιρισμού, τον Αγροτοβιομηχανικό Συνεταιρισμό (Α.Β.Σ.) που σημαίνει σε τελικό στάδιο, συνύπαρξη και αρμονική συνεργασία σε έναν χώρο, και των τριών κλάδων της παραγωγικής διαδικασίας (γεωργίας-βιομηχανίας-υπηρεσιών).

Ως αγροτοβιομηχανικό συνεταιρισμό ορίζουμε την συστηματική, δημοκρατικά προγραμματισμένη, καθοδηγούμενη κοινή προσπάθεια, εθελοντικά ενωμένων και ισότιμων αγροτών, με στόχο τον αποτελεσματικότερο για τα μέλη του και για την κοινωνία χρησιμότερο συνδυασμό της πρωτογενούς, δευτερογενούς και της τριτογενούς οικονομικής δραστηριότητας. Πιο σύντομα θα μπορούσαμε να ορίσουμε τον αγροτοβιομηχανικό συνεταιρισμό, σαν την αυτοδιαχειριζόμενη αγροτική συνεταιριστική οικονομική μονάδα που παράγει, επεξεργάζεται και διακινεί μόνη της τα προϊόντα της.

β) ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΒΑΛΛΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ Α.Β.Σ.

Οι λόγοι που κάνουν κοινωνικά αναγκαία και χρήσιμη την συγκρότηση και ανάπτυξη των αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών θα μπορούσαν να διακριθούν σε οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς.

1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Είναι γνωστό πως ο μικρός και πολυδιασπασμένος αγροτικός κλήρος, δεν μπορεί να συγκεντρώσει τις προϋποθέσεις για τη συγκρότηση μιας οικονομικής μονάδας, που με τη βοήθεια της επιστημονικής γνώσης και της τεχνολογίας θα μπορούσε να μεγιστοποιήσει το οικονομικό αποτέλεσμα για τον αγρότη μέσω της αριστοποίησης του συνδυασμού των συντελεστών παραγωγής (εργασία, έδαφος, κεφάλαιο).

2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Η πληθυσμιακή αποψίλωση της ελληνικής υπαίθρου είναι άμεσο αποτέλεσμα της οικονομικής-εισοδηματικής καχεξίας της, που κύρια ευθύνη αυτής φέρνει η μικρή αγροτική μονάδα. Με τον αγροτοβιομηχανικό συνεταιρισμό και την οικονομική-εισοδηματική ανάπτυξη της υπαίθρου, ο αγροτικός πληθυσμός δεν θα έχει λόγο να εγκαταλείψει τις εστίες του.

Είναι λογικό λοιπόν να περιμένουμε σε πρώτη φάση ανακοπή της πληθυσμιακής μετακίνησης από την ύπαιθρο προς τις πόλεις και το εξωτερικό.

Σε μια δεύτερη φάση είναι επίσης λογικό να περιμένουμε την μετακίνηση πληθυσμού από τις πόλεις, όπου η ζωή έχει γίνει αφόρητη, προς την ελληνική ύπαιθρο.

Με την πρόοδο και την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας θα αναπτύσσεται και θα ολοκληρώνεται η συγκρότηση της ελληνικής κοινωνίας και θα γεφυρωθούν οι κοινωνικά και εθνικά επιζήμιες τεχνικές αντιθέσεις (αυτόχθοντες ή πρόσφυγες).

3. ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Η οικονομική πολυδιάσπαση της ελληνικής αγροτιάς, είχε σαν άμεση συνέπεια την πολιτική αποδυνάμωση και τη διάσπασή της. Έτσι κατάφερε η οικονομική ολιγαρχία να εκμεταλλεύεται την ελληνική αγροτιά όχι μόνο οικονομικά αλλά και πολιτικά.

Ο Έλληνας αγρότης ξεκομμένος και ξεμοναχιασμένος, σπρώχνονταν συνέχεια και βίαια στο πολιτικό περιθώριο, όπου δεν είχε καμιά δυνατότητα άμεσης πολιτικής παρέμβασης εκτός από αυτήν του παθητικού ψηφοφόρου των δυνάμεων της συντήρησης και της εξάρτησης.

Η μικρή αγροτική μονάδα και ο τρόπος που το σύστημα της επέβαλε να λειτουργεί, διευκόλυνε το πέρασμα της ιδεολογίας της παραίτησης από την διεκδίκηση πολιτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Αντίθετα, στα πλαίσια του αγροτοβιομηχανικού συνεταιρισμού η αγρότισσα και ο αγρότης, παίρνουν την τύχη τους στα ίδια τα χέρια τους, γιατί μετέχουν άμεσα και ενεργά στη λήψη των αποφάσεων που τους αφορούν. Οι δομές, οι αρχές και οι διαδικασίες της αυτοδιαχείρισης του αγροτοβιομηχανικού συνεταιρισμού, δεν δίνουν λύση μόνο στο οικονομικό πρόβλημα του αγρότη, δεν αποδεσμεύουν μόνο δημιουργικές παραγωγικές δυνάμεις για την αυτοδύναμη, ανάπτυξη της χώρας μας, αλλά αποτελούν και το εργαστήριο, όπου ο λαός μας πλάθει και προάγει τους

δημοκρατικούς θεσμούς του και διασφαλίζει τις πολιτικές του ελευθερίες.

γ) ΒΑΣΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ Α.Β.Σ.

Οι Α.Β.Σ. δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα. Η παραγωγή σ' αυτούς γίνεται προγραμματισμένα και σε μεγάλη κλίμακα για να αποφεύγονται σπατάλες και να μεγιστοποιείται το οικονομικό αποτέλεσμα για λογαριασμό των μελών του. Οι συντελεστές παραγωγής που ο κάθε αγρότης έφερε στον Α.Β.Σ. (χωράφια, μηχανήματα), μπορούν να είναι και να παραμείνουν ατομική ιδιοκτησία του. Πρέπει όμως να χρησιμοποιούνται στα πλαίσια του προγράμματος.

Η με χωράφια, μηχανήματα και κεφάλαια συμβολή του κάθε αγρότη στον Α.Β.Σ., καταχωρείται με μια σαφή καταγραφή της περιουσίας του κάθε συνεταιρίου και λειτουργεί σαν ένας συντελεστής εισοδήματος για το κάθε περιουσιακό στοιχείο. Η συμβολή σε εργασία αμοίβεται κανονικά σύμφωνα με την ποσότητα και την ποιότητα στην οποία προσφέρεται και σύμφωνα με τις οικογενειακές υποχρεώσεις του κάθε συνεταιρίου.

Επίσης η αρχή: "ένας άνθρωπος μια ψήφος", αποτελεί εγγύηση, πως ο Α.Β.Σ. δεν θα εκφυλιστεί όπως η Α.Ε., σε μηχανισμό που λειτουργεί για τα συμφέροντα των μετόχων του.

Η αρχή της πλειοψηφίας των συνεταιρίων και όχι του κεφαλαίου, εγγυάται την μεγαλύτερη οικονομική αποτελεσματικότητα και την εξαφάνιση της κοινωνικής αδικίας.

δ) ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ Α.Β.Σ.

Οι Α.Β.Σ. επεκτείνουν εξ' ορισμού τις δραστηριότητές τους στο στάδιο της μεταποίησης και σ' αυτό της διακίνησης. Όσον αφορά το στάδιο της μεταποίησης πρέπει να τονιστεί η αναγκαιότητα μελέτης σκοπιμότητας πριν την δημιουργία του συνεταιριστικού εργοστασίου, που να παίρνει υπ' όψη στοιχεία όπως, εάν υπάρχει το κατάλληλο εργατικό δυναμικό, αν η παραγωγή μπορεί να τροφοδοτήσει με την απαραίτητη πρώτη ύλη τη μεταποιητική μονάδα και τέλος αν υπάρχει η αναγκαία υποδομή (π.χ. ηλεκτρικό ρεύμα, συγκοινωνία, δρόμοι κ.λ.π.). Ο μηχανικός εξοπλισμός πρέπει να είναι ο πιο σύγχρονος και η οργάνωση της παραγωγής δομημένη κατά τον πιο ορθολογικό τρόπο. Βασικότερο στοιχείο απ' όλα είναι η γνώση της κατάστασης της αγοράς για τα προϊόντα που θα παράγονται εφόσον η πρόσθετη

προσφορά ενός προϊόντος σε μια ήδη κορεσμένη αγορά δεν έχει καμία σκοπιμότητα. Όσον αφορά το στάδιο της διακίνησης των προϊόντων, θα πρέπει οπωσδήποτε να οργανωθεί έτσι ώστε να αποφευχθεί με κάθε τρόπο ο ανταγωνισμός με άλλους ομοειδείς Α.Β.Σ. Παράλληλα, μια και το στάδιο της διακίνησης θα είναι το κύριο μέτωπο στον πόλεμο που εκ των πραγμάτων θα γίνει κάποια στιγμή με τους ιδιώτες εμπόρους και μεσάζοντες, οι Α.Β.Σ. οφείλουν να μπούν με βήματα προσεκτικά και αποφασιστικά και με την βοήθεια και καθοδήγηση της πολιτείας.

Γενικά η δημιουργία των Α.Β.Σ. δεν είναι αυτοσκοπός, είναι μάλλον ένα πολύ σημαντικό όπλο που αν αξιοποιηθεί σωστά θα μπορέσει να συνεισφέρει σε μια γενική διαδικασία ανάπτυξης του αγροτικού τομέα και βελτίωσης της θέσης των αγροτών. Οι ΑΒΣ με την σύγχρονη μορφή τους αποτελούν μια νέα κατάσταση για το συνεταιριστικό κίνημα. Σίγουρα στα πρώτα στάδια της λειτουργίας τους θα έχουν να αντιμετωπίσουν την επιφύλαξη και την προκατάληψη που αντανακλούν στην μέχρι τώρα πορεία του ελληνικού συνεταιριστικού κινήματος.

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι "στο βαθμό που οι πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της χώρας θα συντρέχουν στον ίδιο βαθμό θα υλοποιείται και ο Αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός. Στο βαθμό που θα υλοποιείται ο Αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός στον ίδιο βαθμό δεν θα διασφαλίζονται μόνο οι πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις αλλά και θα προωθείται η περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας, θα επανασυγκροτείται οικονομικά και θα επανασυμφιλιώνεται κοινωνικά και πολιτικά το έθνος. Η ανάπτυξη λοιπόν του ΑΒΣ εξαρτάται από την εξέλιξη του συνόλου των παραμέτρων που προσδιορίζουν την δυναμική του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού και αντίστοιχα αποτελεί παράγοντα προσδιοριστικό των παραμέτρων αυτών.

II. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ (Ν. 1541/85 ΚΑΙ 2169/93)

Με τον νόμο 1541/85 η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών εκσυγχρονίζεται και διοικείται από συλλογικά όργανα που εκλέγονται και αποφασίζουν.

Τα επίπεδα οργάνωσης του Αγροτικού Συνεταιρισμού είναι τρία:

- Το πρωτοβάθμιο, που είναι τοπικός συνεταιρισμός της κοινότητας ή του δήμου. Η διοίκηση και η διαχείριση εμποπτεύεται και

ελέγχεται από το Εποπτικό Συμβούλιο. Η διοίκηση και το Εποπτικό Συμβούλιο εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση. Όσον αφορά την οργάνωση των δραστηριοτήτων τους αυτές ομαδοποιούνται εσωτερικά σε τμήματα όπως πιστωτικών εργασιών, πωλήσεων κλπ. Μπορούν να συνεργάζονται μεταξύ τους και να συγκροτούν συνεταιριστικές εταιρείες ή να συνεργάζονται με τρίτους και να συγκροτούν "κοινές επιχειρήσεις".

- Το δευτεροβάθμιο, που είναι ο περιφερειακός συνεταιρισμός (Ένωση πρωτοβάθμιων) όπου οι αγροτικοί συνεταιρισμοί έχουν την έδρα τους στον ίδιο νομό. Η διοίκηση και η λειτουργία-διαχείριση εποπτεύεται και ελέγχεται από το εποπτικό συμβούλιο. Η διοίκηση και το Εποπτικό Συμβούλιο εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση. Οι δραστηριότητές της είναι γενικές δεν ασχολείται με την πρωτογενή παραγωγή, ιδρύει και διευθύνει μονάδες επεξεργασίας και μεταποίησης των προϊόντων των μελών της μόνον όταν απαιτείται η συνεργασία δύο ή περισσότερων μελών της. Για το σκοπό αυτό λειτουργούν παραρτήματα. Μπορούν να συγκροτηθούν κλαδικές οργανώσεις ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών κατά κλάδο παραγωγής ή κατά βασικό προϊόν για να συνεργάζονται με τρίτους σε κοινές επιχειρήσεις και να αντιμετωπίσουν ειδικές ανάγκες καθώς επίσης και στην εσωτερική και εξωτερική αγορά για την διακίνηση των προϊόντων. Απαγορεύεται η ύπαρξη και λειτουργία περισσότερων της μιας ένωσης αγροτικών συνεταιρισμών στον ίδιο νομό.

- Το τριτοβάθμιο, που αναφέρεται στις κεντρικές κλαδικές συνεταιριστικές ενώσεις που σαν περιφέρεια έχουν ολοκληρή την επικράτεια και αφορούν συγκεκριμένο κλάδο ή το ίδιο βασικό προϊόν και δεν μπορούν να έχουν περισσότερες από μια κεντρική κλαδική οργάνωση για τον ίδιο κλάδο ή για το ίδιο βασικό προϊόν. Σκοπός τους είναι ο συντονισμός και η ενίσχυση του έργου των αγροτικών συνεταιρισμών γενικά και των επι μέρους κλάδων ή βασικών προϊόντων ειδικότερα. Διοικούνται με τον ίδιο τρόπο που διοικούνται και οι δευτεροβάθμιες. Οι Γενικές Συνελεύσεις τους απαρτίζονται από τους αντιπροσώπους των ενώσεων-μελών τους που πρέπει να είναι μέλη της Κ.Ο.Π.Ε.Α.Σ. (Κλαδική Οργάνωση Παραγωγής Αγροτικών Συνεταιρισμών) και μέλη της Ε.Α.Σ. (Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών). Μπορεί να συγκροτεί στο εσωτερικό του παραρτήματα και να ιδρύει συνεταιριστικές εταιρίες και κοινές επιχειρήσεις.

Συμπληρωματικά, ο νόμος 2169/93 διευκρινίζει ότι στο πρωτοβάθμιο επίπεδο οργάνωσης ανήκουν και οι Κοινοπραξίες αγροτικών συνεταιρισμών. Επίσης στο δευτεροβάθμιο ανήκουν και οι Κοινοπραξίες Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών ενώ στο τριτοβάθμιο υπάρχουν και οι Κοινοπραξίες των Κεντρικών Συνεταιριστικών Ενώσεων. Τέλος, με τον νόμο αυτόν καθορίζεται ότι ένας αγροτικός συνεταιρισμός δεν μπορεί να είναι μέλος και άλλης ένωσης του αυτού σκοπού στην ίδια περιφέρεια.

Η Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. είναι η ανώτατη αγροτική συνεταιριστική οργάνωση της χώρας. Αποτελείται από όλες τις ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών. Διοικείται από το 21μελές Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο με την σειρά του εποπτεύεται και ελέγχεται από το Εποπτικό Συμβούλιο. Και τα δύο ελέγχονται από την Γενική Συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ. Η ΠΑΣΕΓΕΣ ασκεί κάθε δραστηριότητα που προάγει τον αγροτικό συνεταιρισμό. Δεν ασχολείται όμως σε καμιά περίπτωση με την παραγωγή, διακίνηση ή εμπορία αγροτικών προϊόντων και γεωργικών εφοδίων. Καθοδηγεί, εκπροσωπεί και εκφράζει συνολικά το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα προς τα έξω.

Αποτελεί τον ενιαίο και κορυφαίο φορέα επαγγελματικής εκπροσώπησης της αγροτικής συνεταιριστικής κίνησης στο επίπεδο της χώρας. Είναι ο κεντρικός και συντονιστικός φορέας όλων των συνεταιριστικών οργανώσεων και εκπροσωπεί τα συμφέροντα των συνεταιρισμένων αγροτών και των οργανώσεών τους έναντι: α) των άλλων επαγγελματικών τάξεων, β) της Κυβέρνησης, γ) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και δ) της παγκόσμιας συνεταιριστικής κίνησης.

Αναλυτικότερα, η ΠΑΣΕΓΕΣ επιτελεί τις εξής λειτουργίες:

- είναι ο ιδεολογικός φορέας της συνεταιριστικής κίνησης.
- ενώ η ίδια δεν ασκεί καμιά οικονομική δραστηριότητα, υπεραμύνεται και υποστηρίζει τα συμφέροντα των συνεταιρισμένων αγροτών και των οργανώσεών τους.
- προγραμματίζει και συντονίζει τις συνεταιριστικές πρωτοβουλίες και δραστηριότητες στον εθνικό και διεθνή χώρο.
- προσφέρει διάφορες συμβουλευτικές υπηρεσίες και επιστημονική-τεχνική υποστήριξη στα μέλη της (συνεταιριστική εκπαίδευση στελεχών, έρευνες-μελέτες των αγροτικών θεμάτων, παροχή νομικών υπηρεσιών και συμβουλών, εκπόνηση τεχνικοοικονομικών μελετών εφικτότητας επενδυτικών σχεδίων κ.τ.λ.).

- παρακολουθεί και αξιολογεί τις συνεταιριστικές επιδόσεις και εισηγείται στα μέλη της και την Κυβέρνηση τις κατευθύνσεις της συνεταιριστικής πολιτικής.

- ως εθνικός κεντρικός φορέας, εκπροσωπεί την ελληνική συνεταιριστική κίνηση στα διεθνή όργανα του συνεργατισμού (π.χ. τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, την Επιτροπή Αγροτικών Επαγγελματικών Οργανώσεων (COPA) της ΕΟΚ κ.τ.λ.).

- Συμπεράσματα για τον Ν. 1541/85

Με τον νόμο 1541/85 επιτυγχάνεται η παρέμβαση σε κρίσιμα στάδια της αγροτικής οικονομίας όπως στην παραγωγικότητα, στη διάρθρωση της παραγωγής, στην διάρθρωση της αγοράς και τέλος στις παραγωγικές σχέσεις. Αυτή όμως η παρέμβαση παρ' όλα αυτά παρουσιάζει αδυναμία, δεν αφήνει την πρωτοβουλία στις συνεταιριστικές οργανώσεις να ρυθμίζουν οι ίδιες τα θέματα και τις λεπτομέρειες ανάλογα με τις ιδιόμορφες συνθήκες που η κάθε μια έχει στο καταστατικό της. Επίσης η διάκριση των μελών σε ειδικά και τακτικά, παραβιάζει τη βασική συνεταιριστική αρχή σύμφωνα με την οποία όλα τα μέλη του συνεταιρισμού έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις. Τα ειδικά μέλη είναι οι ενήλικοι οι οποίοι είναι μεν ιδιοκτήτες αγροτικής περιουσίας που βρίσκεται μέσα στη περιφέρεια του Αγροτικού Συνεταιρισμού αλλά δεν ασχολούνται αυτοπροσώπως και επαγγελματικά με την παραγωγή αγροτικών προϊόντων.

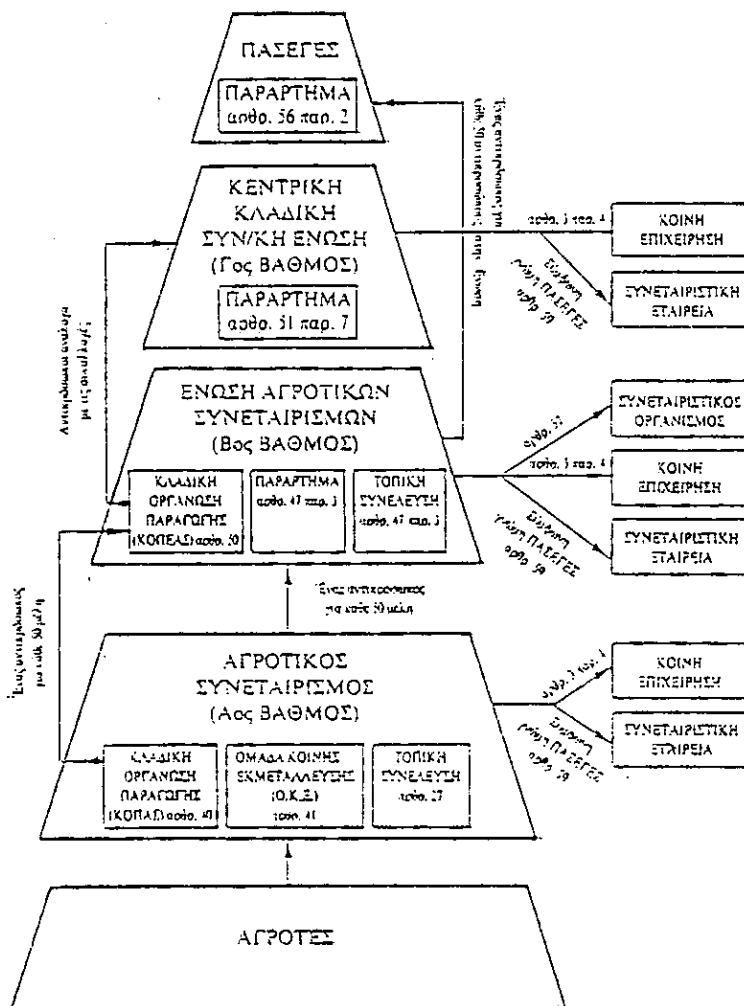
Όσον αφορά τα θετικά στοιχεία του Ν. 1541/85, ξεκαθαρίζονται οι κανόνες του παιχνιδιού ανάμεσα στον ιδιωτικό και συνεταιριστικό τομέα με τέτοιο τρόπο ώστε οι συνεταιρισμοί να μην περιορίζονται από την ίδια νομοθεσία προς όφελος των ιδιωτών αλλά να έχουν την δυνατότητα να ανταγωνιστούν υπό ίσους όρους τον ιδιωτικό τομέα προς όφελος τόσο των μελών τους όσο και των καταναλωτών.

Σε γενικές γραμμές το χαρακτηριστικό γνώρισμα του νέου νόμου είναι ότι δίνει μεγαλύτερη έμφαση σε ζητήματα ανασυγκρότησης της δομής των ΑΣΟ, που θα οδηγήσει μελλοντικά στην πλήρη καθετοποίηση του πρωτογενή με το δευτερογενή τομέα της οικονομίας, εκσυγχρονίζοντας το όλο συνεταιριστικό σύστημα με προσανατολισμό τη σύνδεσή του με την αναπτυξιακή πορεία ολόκληρης της εθνικής μας οικονομίας.

Η άποψη αυτή υποστηρίζεται από την μεριά του Υπουργείου Γεωργίας όπως επίσης και το ότι οι ΑΣΟ μπορούν να σύμπράττουν

Πίνακας 6

ΔΟΜΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

σε κοινές επιχειρήσεις με καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, νομικά πρόσωπα δημοσίου τομέα, κοινωφελείς οργανισμούς, συνεταιριστικές οργανώσεις άλλων χωρών και επιχειρήσεις Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.). Θετικό βήμα στην κατάργηση της κρατικής κηδεμονίας πρέπει να θεωρηθεί η δημιουργία Σώματος Ελεγκτών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, που θα αντικαταστήσει την εποπτική υπηρεσία της Α.Τ.Ε. Έτσι καταργείται ο υποχρεωτικός έλεγχος από την ΑΤΕ, αφήνοντας το έδαφος ελεύθερο για την εμφάνιση των αρχών της αυτοδιαχείρισης αλλά και της ανάπτυξης και ενίσχυσης της εμπιστοσύνης μεταξύ κράτους και συνεταιρισμών. Τέλος ο νόμος συνοδεύεται με οικονομικά και κοινωνικά κίνητρα και φοροαπαλλαγές.

Όσον αφορά τον νόμο 2169/93 ο κ. Κ. Παπαγεωργίου Αναπληρωτής Καθηγητής του Γεωργικού Παν/μίου Αθηνών διαπιστώνει μερικά ουσιαστικά στοιχεία. Υποστηρίζει ότι όσοι ασχολούνται με τα συνεταιριστικά θέματα δεν θα κουραστούν να υποδεικνύουν την ανάγκη ύπαρξης ενός ενιαίου νόμου. Ο συνεταιριστικός θεσμός είναι ενιαίος και οι κανόνες που τον διέπουν δεν νοείται να διαφοροποιούνται ανάλογα με τον κλάδο δραστηριότητας στον οποίο ο θεσμός εφαρμόζεται. Κάποιες ειδικότερες ρυθμίσεις που ενδεχομένως είναι χρήσιμες, μπορούν να αντιμετωπίζονται με ειδικές διατάξεις. Άλλωστε, αυτό που είναι αναγκαίο είναι ένα πραγματικά "πλαίσιο νόμου" και όχι μια σχολαστική παράθεση διατάξεων που, κατά κανόνα, δυσχεραίνουν αντί να διευκολύνουν τους ενδιαφερομένους ώστε να χρησιμοποιήσουν τον θεσμό.

Η χωριστή θεσμοθέτηση των αγροτικών συνεταιρισμών, που ξεκίνησε το νόμο 921/79 και που συνεχίστηκε με τους νόμους 1541/85 και 1667/86, αποδείχθηκε λάθος. Τα ίδια θέματα ρυθμίστηκαν με διαφορετικό τρόπο στους επιμέρους νόμους, γεγονός που μαρτυρεί, είτε την εξυπηρέτηση άλλων σκοπιμοτήτων, είτε ανεπάρκεια των υπευθύνων διαμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου όπως πιστεύει ο κ. Παπαγεωργίου. Οι συχνές αλλαγές είναι ζημιογόνες για τους ΑΣΟ επειδή η αλλαγή του πλαισίου του νόμου ανάλογα με τον πολιτικό προσανατολισμό των κυβερνήσεων δεν νοείται, διότι οι κανόνες των αγροτικών συνεταιρισμών δεν έχουν πολιτικό περιεχόμενο. Ο νόμος για τους συνεταιρισμούς απαιτεί κατά την γνώμη του πολλή εργασία "τεχνοκρατών" και λίγη ενασχόληση

πολιτικών. Ο διάλογος σε ήπιους και συναινετικούς τόνους είναι αναγκαίος για να επιλεγούν οι προσφορότερες λύσεις.

Όσον αφορά τον Ν. 2169/93 η γενική εικόνα για τον κ. Παπαγεωργίου είναι θετική, ως προς τον προτεινόμενο τρόπο ρύθμισης σημαντικών θεμάτων και σε σύγκριση πάντοτε με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Ο νέος αυτός νόμος αναφέρεται πιο πολύ σε νομικά θέματα λειτουργίας των Αγροτικών Συνεταιρισμών όπως το ό,τι ο ελάχιστος αριθμός που απαιτείται για την ίδρυση του από 50 είναι τώρα 20. Επίσης διευρύνει την λειτουργία της Γενικής Συνέλευσης δίνοντας σε αυτήν την αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφασίσει οριστικά για την αποδοχή ή όχι κάποιου νέου μέλους. Με το άρθρο 3 σύμφωνα με το οποίο μόνο ένα μέλος γίνεται δεκτό από την ίδια αγροτική εκμετάλλευση επιχειρείται η αναστολή της κατάχρησης της εγγραφής πολλών μελών για λόγους ψηφοθηρικούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ον: Προβλήματα, έλεγχος, εποπτεία, και κίνητρα για ανάπτυξη (Ν. 2169/93) Αγροτικών Συνεταιρισμών.

I. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην χώρα μας εξακολουθούν να πάσχουν από τα σοβαρά προβλήματα του παρελθόντος παρά την ύπαρξη ορισμένων βελτιώσεων. Βέβαια η κατάσταση αυτή είναι αναμενόμενη εφόσον δεν είναι δυνατόν να ξεπεραστούν εύκολα τα χρόνια επισσωρευμένα προβλήματα.

Πολλά, αν και αντιφατικά, έχουν γραφεί τον τελευταίο καιρό για το ζήτημα των χρεών, ένα θέμα ζωτικό για την αγροτική οικονομία την περιφερειακή αλλά και τη γενικότερη ανάπτυξη της χώρας μας. Μερικά από τα προβλήματα του σημερινού Ελληνικού Αγροτικού Συνεταιρισμού είναι:

α) Το μορφωτικό επίπεδο των Συνεταιριστικών στελεχών τα οποία στελέχη έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Αρκεί να σκεφτεί κανείς ότι μεγάλο ποσοστό των αγροτών δεν έχει φοιτήσει στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για να μην αναφερθούμε στην επαγγελματική εκπαίδευση. Όμως σ'όλες τις ευρωπαϊκές χώρες τουλάχιστον οι νέοι αγρότες διαθέτουν ζετή επαγγελματική εκπαίδευση μετά το Γυμνάσιο και παρακολουθούν σεμινάρια επιμόρφωσης και κατάρτισης. Η εμπειρία που στο μεταξύ αποκτήθηκε οδήγησε την πολιτεία στην απόφαση σχεδιασμού προγραμμάτων συνεταιριστικής διαπαιδαγώγησης και επιμόρφωσης από το Υπουργείο Γεωργίας, ΠΑΣΕΓΕΣ και ΑΤΕ.

β) Συναίνεση μεταξύ των διαφόρων πολιτικών παρατάξεων. Πρόκειται για ένα γενικότερο πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας που συνδέει τις πολιτικές σκοπιμότητες με τις Οικονομικές αναγκαιότητες. Δημιουργούν διαφωνίες στο χειρισμό των πιο σημαντικών ζητημάτων για την ύπαρξη και λειτουργία των συνεταιριστικών οργανώσεων που προκύπτουν από τις θεμιτές κατά τα άλλα πολιτικές διαφοροποιήσεις.

γ) Θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του Συν. Οργανισμού. Είναι γνωστό ότι η ελληνική νομοθεσία για τους Συνεταιρισμούς αντί να χαράζει ένα γενικό πλαίσιο εξαντλείται σε λεπτομερείς ρυθμίσεις. Αυτή η κατάσταση προσφέρει δυνατότητες, ώστε οι διάφορες πολιτικές σκοπιμότητες να οδηγούν σε λειτουργική ακινησία τις συνεταιριστικές οργανώσεις, με σοβαρές συνέπειες στην

αποδοτικότητά τους και στην ανταγωνιστικότητά τους με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Μια απλούστευση της σχετικής νομοθεσίας θα έδινε την απαραίτητη ευελιξία στις συνεταιριστικές οργανώσεις.

δ) Κεφαλαιουχική συγκρότηση. Το πρόβλημα της έλλειψης ιδίων κεφαλαίων και η δυνατότητα αυτοχρηματοδότησης των επενδύσεων συνδέεται άμεσα με το κόστος του χρήματος. Η απότομη αύξηση των επιτοκίων βρήκε τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις εντελώς ανέτοιμες να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους στηριζόμενες σε ίδια κεφάλαια. Η κατάσταση αυτή βρίσκεται σε απόλυτη συνάρτηση με την εξέλιξη των συνεταιριστικών χρεών περισσότερο από οτιδήποτε άλλο.

ε) Εξειδικευμένο προσωπικό. Στις ελληνικές συνεταιριστικές οργανώσεις ελάχιστες περιπτώσεις ικανών διευθυντικών στελεχών υπάρχουν. Αυτό οφείλεται στην έλλειψη ειδικών. Σε 7.817 (κατά το 1990) ενεργούντες πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς απασχολούνται 2.498 μόνιμοι και έκτακτοι υπάλληλοι. Από αυτούς οι 323 ήταν πτυχιούχοι Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

στ) Οι σχέσεις με τους αγρότες-μέλη. Οι αγρότες-μέλη πιέζουν τις συνεταιριστικές οργανώσεις για υψηλότερες τιμές και απορρόφηση ολόκληρης της παραγωγής σ' οποιαδήποτε ποιότητα. Βέβαια γίνεται κρατική συμπάρσταση πολλές φορές όμως χωρίς αντίστοιχη αποζημίωση αυξάνοντας έτσι το κόστος των αγροτικών προϊόντων. Αυτή η κοινωνική πολιτική δεν βοηθάει στην κοινωνική προσφορά γιατί έχουμε αύξηση των εισοδημάτων των αγροτών αλλά από τις αυξήσεις των τιμών. Στην αντίθετη περίπτωση που την βοηθάει δηλαδή, την βοηθά πολύ λίγο. Εκεί που πρέπει να δοθεί βάρος είναι στην βελτίωση της παραγωγικότητας δηλαδή στην μείωση του κόστους παραγωγής.

ζ) Επενδυτική πολιτική. Όπως σε άλλους τομείς της Εθνικής Οικονομίας έτσι και στους συνεταιρισμούς αποφασίζονται συχνά επενδύσεις χωρίς να εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής περιφερειακής ή εθνικής εμβέλειας. Δημιουργούνται έτσι αναπόφευκτα, πλεονάσματα δυναμικότητας σε ορισμένες περιοχές και προϊόντα ενώ σε άλλες υπάρχουν σοβαρά προβλήματα αξιοποίησης της αγροτικής παραγωγής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα από την μια, επιβάρυνση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων ενώ από την άλλη αφήνει ανεκμετάλλετες ευκαιρίες για αποδοτικές επενδύσεις.

Ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για την κατάσταση αυτή οφείλεται στην αγροτική πολιτική η οποία φροντίζοντας για την βραχυπρόθεσμη επιβίωση των αγροτών έδωσε προτεραιότητα στην εισοδηματική πολιτική ενώ αδιαφόρησε ουσιαστικά για την μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή πολιτική εκσυγχρονισμού του ελληνικού αγροτικού τομέα. Οι βασικοί στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν και απασχολούν δεκαετίες τις συνεταιριστικές οργανώσεις είναι:

- Η συνεταιριστική νομοθεσία
- Η οργάνωση και λειτουργία των συνεταιρισμών
- Η εποπτεία και ο έλεγχος
- Η συνεταιριστική εκπαίδευση και επιμόρφωση
- Η βελτίωση του εισοδήματος των αγροτών-μελών
- Η ανάπτυξη της Αγροτικής περιοχής όπου βρίσκονται οι συνεταιρισμοί

- Βελτίωση της παραγωγικότητας για την συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Σχετικά με τα προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών θεωρούμε σκόπιμο εδώ να αναφέρουμε μερικά σημεία από την ομιλία του Προέδρου της ΠΑΣΕΓΕΣ κ. Ευάγγ. Αργύρη στην Γενική Συνέλευση της που έγινε στις 12/13 Μάη 1993.

Αναφέρει λοιπόν ότι είναι γεγονός αναμφισβήτητο πως οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις από την μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, διήνυσαν έναν κύκλο, μέσα από διακυμάνσεις οικονομικών καταστάσεων, βαθμιαίας αλλοίωσης του χαρακτήρα τους, υποβάθμιση του ρόλου τους, ο οποίος κύκλος πάει να τελειώσει, αφήνοντας ανοιχτά μια σειρά από προβλήματα και πολλά ερωτηματικά, λίγα χρόνια πριν από τη νέα χιλιετία.

Το πρόβλημα της Χρηματοδότησης, η ρύθμιση των χρεών, το αγροτικό εισόδημα είναι ορισμένα από τα προβλήματα αιχμής που αντιμετωπίζει το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα χρόνια τώρα ενώ παράλληλα:

- Η ανατροφοδότηση της παραοικονομίας, που πέρα από τις άκρως επικίνδυνες οικονομικές παρενέργειες που έχει, υπονομεύει κάθε έννοια κοινωνικής δικαιοσύνης και συνοχής.

- Η αδυναμία κατανόησης των σωστών διαστάσεων του πλεονεκτήματος της συμμετοχής μας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, που σε καμιά περίπτωση δεν αποτελεί λύση για όλα μας τα προβλήματα.

- Οι ιστορικές ανακατατάξεις που πραγματοποιούνται με ταχείς ρυθμούς στη Μέση Ανατολή, στην Ανατολική Ευρώπη και κυρίως στα Βαλκάνια.

Αυτά αποτελούν μερικά από τα βασικά ζητήματα της κρίσης, για την αντιμετώπιση της οποίας επιβάλλεται γρήγορη συνειδητοποίησή τους και δημιουργία των αναγκαίων προϋποθέσεων σταθερότητας και αναστροφής του σημερινού κλίματος. Εξ άλλου η διαχρονικότητα των περισσοτέρων από τα προαναφερόμενα στοιχεία του κοινωνικο-οικονομικού και πολιτικού περιγύρου δημιουργεί στις Α.Σ.Ο. έντονη την αίσθηση μιας ιδιόμορφης κατάστασης πολιορκίας, η λύση της οποίας επιβάλλει σ' αυτές κατ' αρχήν γνώση της σοβαρότητας των προβλημάτων και τη χάραξη μιας συγκεκριμένης στρατηγικής για την υλοποίηση ενός προγράμματος συνεταιριστικής ανάπτυξης.

Διαγραμματικά, προσδιορίζοντας τα προβλήματα του Συνεταιριστικού Κινήματος, σήμερα σ' ένα συγκεκριμένο αγροτικό χώρο με τεράστιες διαρθρωτικές αδυναμίες, θα μπορούσαμε να τα εστιάσουμε κυρίως στα εξής, χωρίς η σειρά να είναι αξιολογική:

- Στην έλλειψη ιδίων κεφαλαίων
- Στην καθυστέρηση των διαδικασιών οικονομικής εξυγίανσης και εκσυγχρονισμού των Α.Σ.Ο.
- Στα οξυμένα διαρθρωτικά προβλήματα που παρουσιάζει το Συνεταιριστικό Κίνημα και την αδυναμία διεύρυνσης των εμπορικών και μεταποιητικών δομών.
- Στη χαλαρή συνοχή των μελών γύρω από τον Συνεταιρισμό
- Στην πολύπλευρη παρέμβαση του Κράτους στο Συνεταιριστικό Κίνημα, άλλοτε μεγαλύτερη και άλλοτε μικρότερη, κατά την διάρκεια της ιστορικής του πορείας, γεγονός που οδήγησε στην στρεβλή εφαρμογή ορισμένων βασικών του αρχών όπως της αυτοδιοίκησης, της αντευθύνης και της αυτοεπιοπτείας
- Στην ενεργοποίηση των ΑΣΟ, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους, σε προβληματικές αγροτικές περιοχές και σε τομείς με ελάχιστες προοπτικές επιχειρηματικού κέρδους. Εκεί δηλαδή που το Κράτος αδυνατεί να παρέμβει και ο ιδιωτικός τομέας δεν δείχνει το ελάχιστο ενδιαφέρον
- Στη δραστηριοποίηση των ΑΣΟ σε περιόδους κρίσης
- Στον τομέα του μανάτζμεντ, όπου υπάρχει παντελής άγνοια, σε πολλές ΑΣΟ, ακόμα και των πλέον στοιχειωδών κανόνων, μιας σωστής διοίκησης και μιας αποδοτικά δομημένης οργάνωσής τους

- Στην επενδυτική πολιτική που ακολουθείται επί σειρά ετών, η οποία δεν είναι ενταγμένη σ' ένα μακροχρόνιο πλαίσιο δράσης, αναγκών και προοπτικής αλλά χαρακτηρίζεται από τοπικές επιλογές και άλλες σκοπιμότητες. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού είναι η μή ορθολογική χρησιμοποίηση των διατιθέμενων πόρων και η αποδυνάμωση του ενδοσυνεταιριστικού ανταγωνισμού των ΑΣΟ
- Τέλος στην επίδραση που συνήθισαν να ασκούν τα πολιτικά κόμματα σε όλα τα επίπεδα της συνεταιριστικής δράσης, παρά τις εξαγγελίες τους για ένα ανεξάρτητο, ακομμάτιστο και ακηδεμόνευτο Συνεταιριστικό Κίνημα.

Πίνακας 7

Εκπαιδευτικό επίπεδο

Εκπαιδευτικό Επίπεδο	Συνεταιρισμοί			Ενώσεις Συνεταιρισμών		
	Απλά μέλη (Δείγμα 1.506 ατ.)	Μέλη Δ.Σ. (Δείγμα 1.260 ατ.)	Πρόεδροι (Δείγμα 178 ατ.)	Αντιπρόσωποι συνει. (Δείγμα 152 ατ.)	Μέλη Δ.Σ. (Δείγμα 476 ατ.)	Πρόεδροι (Δείγμα 60 ατ.)
	%	%	%	%	%	%
Αγράμματοι- μερικές τάξεις Δημοτικού	34	7	8	5	1	3
Απόφοιτοι Δημοτικού	50	74	77	61	42	23
Μερικές τάξεις Γυμνασίου	13	14	16	23	26	50
Απόφοιτοι Γυμνασίου- Ανωτάτων Σχολών	3	6	6	11	32	42

II. ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

α) Έλεγχος και εποπτεία των Αγροτικών Συνεταιρισμών

Το 1929 κατόπιν συμφωνίας μεταξύ κράτους και εθνικής τράπεζας ιδρύθηκε η ΑΤΕ για να εξυπηρετήσει καλύτερα τους αγρότες στη χορήγηση προς αυτών των αναγκαίων κεφαλαίων και δεν έγινε από τους ίδιους τους αγρότες με τον ισχυρισμό ότι δεν υπήρχε συνεταιριστική συνείδηση παρόλο που υπήρχε συνεταιριστική παράδοση. Όμως δόθηκε η υπόσχεση ότι θα μετατρεπόταν η Α.Τ.Ε. με την πάροδο του χρόνου σε συνεταιριστική ή θα ιδρύονταν άλλη συνεταιριστική τράπεζα.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο 4332 η ΑΤΕ δεν είναι ιδιωτική επιχείρηση αλλά αποτελεί αυτόνομο Οργανισμό με κοινωφελή χαρακτήρα.

Οι κύριοι σκοποί της είναι:

- α) Παραγωγική τοποθέτηση δανείων
- β) Εποπτεία συνεταιρισμών, ανάπτυξη στελεχών και προώθηση του συνεργατισμού στη γεωργία
- γ) Βελτίωση της αγροτικής παραγωγής
- δ) Διάθεση και κατανάλωση αγροτικών προϊόντων στο εσωτερικό και εξωτερικό και

ε) Γεωργοοικονομική μελέτη διαφόρων περιφερειών της χώρας. Ο καθηγητής κ. Μαρματάκης σε πρόσφατη σχετική μελέτη του αφού ανέτρεξε στην σχετική νομολογία αναφέρει ότι η ΑΤΕ αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και οι υπάλληλοι της είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Η ΑΤΕ, προικισμένη με κεφάλαια της Εθνικής Τράπεζας πραγματικό σκοπό έχει τη διείσδυση του τραπεζικού κεφαλαίου σ' ολόκληρη την αγροτική οικονομία και την παρεμβατική άσκηση της κυβερνητικής αγροτικής πολιτικής με σκοπό το κέρδος. Αυτό δείχνει η μέχρι σήμερα δράση της μέσα στα 65 χρόνια που λειτουργεί.

Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα οι αγρότες να παραπονούνται σχετικά με τις συναλλαγές τους με αυτήν, για το λόγο ότι τείνει να γίνει μια κοινή εμπορική τράπεζα. Από την άλλη η ΑΤΕ έχει δραστηριοποιηθεί σε όλους τους τομείς που μπορούσαν και όφειλαν να αναπτυχθούν οι συνεταιρισμοί όπως την εμπορία αγροτικών

προϊόντων δια μέσου των συνεταιρισμών τους, την προμήθεια μέσων παραγωγής, γεωργικές βιομηχανίες κ.λ.π.

Παρά τη σχετική πρόοδο που σημειώθηκε μεταπολεμικά χάρη στις προσπάθειες των συνεταιριστικών οργανώσεων και των αγροτών-μελών των συνεταιρισμών. Οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί αν και αυξήθηκαν εξακολουθούν να είναι πολύ λίγοι και οι υπηρεσίες που προσφέρουν στους αγρότες περιορισμένες.

Η ΑΤΕ μη έχοντας εμπιστοσύνη στους συνεταιρισμούς δεν τους χρησιμοποίησε σαν όργανα ουσιαστικά άσκησης της αγροτικής πίστης ενώ περιόρισε το ρόλο τους σε όργανα γραφειοκρατικά της διανομής και της εξασφάλισης των δανείων της. Επίσης ενώ σε μια σειρά από εργασίες μόνιμοι φορείς είναι οι συνεταιρισμοί η ΑΤΕ τις κρατάει για λογαριασμό της.

Η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας το 1929 φάνηκε αρχικά ότι θα έλυσε πολλά προβλήματα του συνεταιριστικού αλλά και του αγροτικού τομέα γενικότερα. Όμως " ο χαρακτήρας της ΑΤΕ προσδιορίστηκε απ' τον συμβιβασμό μεταξύ των δυνάμεων της συντήρησης, που δεν ήθελαν την ύπαρξη ξεχωριστού για την γεωργία πιστωτικού ιδρύματος, των δυνάμεων του εκσυγχρονισμού που ασκούσαν σε μια κρατική Αγροτική Τράπεζα και των δυνάμεων της προόδου που διεκδικούσαν μια Συνεταιριστική Αγροτική Τράπεζα" όπως αναφέρει ο Κ. Λάμπρος στο βιβλίο Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη.

Η ΑΤΕ χωρίς αμφιβολία έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος. Αυτό είναι γνωστό όπως και το ό,τι ενδιαφέρθηκε και ενδιαφέρεται ως πιστωτικό ίδρυμα για την εξασφάλιση των προϋποθέσεων όσον αφορά τη γενίκευση του ομαδικού δανεισμού των αγροτών μέσω των συνεταιρισμών, επειδή αυτό θα συνέβαλε στη μείωση του κόστους διακίνησης του χρήματος. Ενώ η ανάπτυξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων των γεωργικών συνεταιρισμών αλλά και η ανάληψη νέων επενδυτικών πρωτοβουλιών συντελεί στη διεύρυνση του πιστοδοτικού ορίζοντα της ΑΤΕ.

Πίνακας 8

Εξέλιξη των συνεταιρισμών και των μελών των παραγωγικών συνεταιρισμών διαφόρων σκοπών κατά το 1978-1985

	1978			1979			1980			1981		
	Αρ. συνιστών	Μέλη	Μ.Ο. μελών	Αρ. συνιστών	Μέλη	Μ.Ο. μελών	Αρ. συνιστών	Μέλη	Μ.Ο. μελών	Αρ. συνιστών	Μέλη	Μ.Ο. μελών
Συνιστώσα ορατού καλλέργ.	17	1.727	102	17	1.709	101	19	1.734	91	20	1.791	89
Αρόσειτοι συνιστώσα	44	3.316	75	44	3.343	76	44	3.591	82	45	3.773	84
Συνιστώσα εκτροφής ζώων	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	71	71
Διάφοροι παραγωγικοί	4	279	70	9	492	55	12	588	49	27	1.365	51

	1982			1983			1984			1985		
	Αρ. συνιστών	Μέλη	Μ.Ο. μελών	Αρ. συνιστών	Μέλη	Μ.Ο. μελών	Αρ. συνιστών	Μέλη	Μ.Ο. μελών	Αρ. συνιστών	Μέλη	Μ.Ο. μελών
Συνιστώσα ορατού καλλέργ.	18	1.736	96	25	1.983	79	42	2.835	67	38	1.243	35
Αρόσειτοι συνιστώσα	44	3.995	91	45	4.174	93	49	4.390	90	50	4.436	89
Συνιστώσα εκτροφής ζώων	1	71	71	3	96	32	5	125	25	5	123	26
Διάφοροι παραγωγικοί	45	4.353	95	73	3.280	110	76	8.667	114	73	7.925	108

ΠΗΓΗ: Εκθέσεις πεπραγμένων Διεύθυνσης Συνεταιρισμών ΑΤΕ.

Πίνακας 9

Συνεταιρισμένα μέλη Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών

Γεωγραφικά Διαμερίσματα	Αριθμός Ενώσεων								Αριθμός συνεταιρισμένων και κτήσεων σε Ενώσεις								Μέσος όρος συνεταιρισμένων ανά Ένομο Γ.Σ.							
	1973	1972	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Θρακία	7	7	7	7	7	7	7	7	318	322	320	322	332	334	339	340	45	46	46	46	47	48	48	49
Ανατ. Μακεδονία	6	5	5	5	6	6	5	5	451	449	460	472	483	493	502	502	64	73	77	79	81	82	84	84
Κεντρ. Μακεδονία	16	16	16	16	16	16	16	16	906	911	923	931	972	997	1.002	1.032	57	57	58	59	61	62	63	63
Δυτ. Μακεδονία	7	7	7	7	7	7	7	7	444	441	445	446	456	466	472	477	63	63	64	64	65	67	67	67
Θεσσαλία	10	10	10	10	10	10	10	10	694	693	693	702	719	729	733	742	69	69	69	69	70	72	73	73
Στερεά Ελλάδα	19	20	20	20	20	19	19	19	902	914	919	922	933	933	951	966	47	46	46	46	47	49	50	50
Ήπειρος	5	5	5	5	5	6	5	6	381	375	379	383	405	425	433	435	63	63	63	64	67	71	72	72
Πελοπόννησος	29	28	28	28	28	28	28	28	1.183	1.192	1.186	1.190	1.207	1.238	1.260	1.268	41	43	42	42	43	44	45	45
Νησιά Αιγαίου	5	5	5	5	5	5	5	5	160	160	160	161	163	163	164	167	32	32	32	32	33	33	33	33
Νησιά Κυκλάδων	5	5	5	5	5	5	5	5	82	82	82	82	82	82	82	82	16	16	16	16	16	16	16	16
Κρήτη	18	18	18	18	18	18	18	18	734	738	741	751	758	779	787	795	41	41	41	42	42	43	44	44
Νησιά Ιονίου	4	4	4	4	4	4	4	4	229	230	228	230	234	241	248	247	37	38	37	37	38	40	42	42
Δωδεκάνησος	1	1	1	1	1	1	1	1	37	37	38	38	60	63	64	64	37	37	38	38	38	40	40	40
Σύνολο	133	132	133	133	133	132	132	132	6.541	6.564	6.594	6.672	6.806	6.941	7.017	7.137	49	50	50	50	50	50	51	53

β) Έλεγχος και εποπτεία σύμφωνα με τον Ν. 2169/93

Εκτός την ΑΤΕ η εποπτεία του Κράτους στις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, Κοινοπραξίες και Εταιρείες τους ασκείται και από το Σώμα Ειδικών Ελεγκτών σύμφωνα με τον νέο Νόμο 2169/93. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό η εποπτεία σκοπό έχει:

α) Τη νόμιμη λειτουργία των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, των Κοινοπραξιών και των Συνεταιριστικών Εταιρειών και ιδίως την τήρηση από τα όργανα τους του νόμου, του Καταστατικού και των Κανονισμών.

β) Το διαχειριστικό και λογιστικό έλεγχο των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, των Κοινοπραξιών και των Συνεταιριστικών Εταιριών και γενικά την παρακολούθηση της οικονομικής τους κατάστασης.

γ) Την υποβοήθηση του έργου των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, των Κοινοπραξιών και των Εταιριών τους για την ορθολογική οργάνωση, τη σωστή επιχειρηματική δράση, την αποδοτική λειτουργία και την πληρέστερη άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

δ) Την υποβοήθηση των Εποπτικών Συμβουλίων των Αγροτικών συνεταιριστικών Οργανώσεων, των Κοινοπραξιών και των Εταιριών τους στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Σύμφωνα με τον ίδιο νόμο η εποπτεία του Κράτους στις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, Κοινοπραξίες και Εταιρίες τους ασκείται από Σώμα Ειδικών Ελεγκτών, η σύνθεση και η λειτουργία του οποίου καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα.

Ο έλεγχος από το Σώμα αυτό είναι είτε αυτεπάγγελτος είτε μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου και διακρίνεται σε γενικό και ειδικό. Ο γενικός έλεγχος διενεργείται μία φορά τουλάχιστον κάθε δύο χρόνια. Στις δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και Συνεταιριστικές Εταιρείες ο γενικός έλεγχος διενεργείται κατ' έτος. Ο ειδικός έλεγχος διενεργείται κατά την κρίση του Ειδικού Σώματος Ελεγκτών ή όταν υπάρχουν καταγγελίες ή ενδείξεις για πιθανές ανωμαλίες στην διαχείριση.

Οι ελεγκτές σύμφωνα με τον Ν. 2169/93 υποβάλλουν το πόρισμα του ελέγχου στο Εποπτικό Συμβούλιο της Συνεταιριστικής Οργάνωσης ή στο Διοικητικό Συμβούλιο των Συνεταιριστικών Εταιριών για να το ανακοινώσει στην πρώτη Γενική Συνέλευση των μελών της Οργάνωσης που ελέγχθηκε. Στη Συνέλευση αυτή

δικαιούται και καλείται να παρίσταται και ο ελεγκτής που διενήργησε τον έλεγχο.

Στην περίπτωση που τα αρμόδια όργανα της Οργάνωσης που ελέγχθηκε δεν ανακοινώσουν το πόρισμα στην πρώτη Γενική Συνέλευση, τα εποπτικά όργανα του Ειδικού Σώματος Ελεγκτών υποχρεούνται εντός μηνός να απευθύνονται στη Γενική Συνέλευση που Συγκαλείται ειδικά από το Εποπτικό Συμβούλιο των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων για την ανακοίνωση του πορίσματος ελέγχου.

Ο νόμος λέει ότι αν από το πόρισμα του ελέγχου προκύπτει ότι έχουν συντελεστεί πράξεις τιμωρούμενες από τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, το Ελεγκτικό Όργανο υποχρεούται εντός (10) ημερών να υποβάλει το πόρισμα του ή τη σχετική του έκθεση στην αρμόδια εισαγγελική αρχή.

Το Ειδικό Σώμα Ελεγκτών υποχρεούται να συντάσσει και να αποστέλλει στην Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. έναν τουλάχιστον μήνα πριν από την διεξαγωγή της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης, με σκοπό την ανακοίνωση σ' αυτήν την ετήσια περιληπτική έκθεση για τους ελέγχους που διενήργησαν τα Ελεγκτικά Όργανα κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την προηγούμενη Τακτική Γενική Συνέλευση καθώς και τα αντίστοιχα συμπερασματά τους.

III. Κίνητρα για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών

α) Η φιλοσοφία της παροχής κινήτρων στις συνεταιριστικές οργανώσεις

Οι συνεταιρισμοί στην χώρα μας όπως είδαμε παραπάνω πάσχουν από χρόνια προβλήματα. Παρά την ποσοτική τους αύξηση δεν μπόρεσαν να αποτελέσουν μέσο ανάπτυξης του αγροτικού τομέα (στην βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής κατάστασης των μελών του). Αντίθετα αποτέλεσαν τους πράκτορες για την διείσδυση του τραπεζικού κεφαλαίου. Κατά συνέπεια να υπάρχει μια σχετική δυσπιστία από πλευράς αγροτών για να πάρουν πρωτοβουλίες σε όλα τα επίπεδα συνεταιριστικής δράσης στην μέχρι τώρα λειτουργία των συνεταιρισμών.

Για την ανάπτυξη λοιπόν των συνεταιριστικών οργανώσεων, την ενεργοποίησή τους και την ορθολογική λειτουργία τους χρειάζεται η ύπαρξη ενός ικανοποιητικού θεσμικού πλαισίου αλλά όμως δεν αρκεί από μόνο του για την επίτευξη των παραπάνω στόχων επειδή

αναγκαία συνθήκη είναι και η ενεργοποίηση των αγροτών. Υπό αυτήν την έννοια η παροχή συγκεκριμένων οικονομικών κινήτρων είναι απαραίτητη στους συνεταιρισμούς για την προοδευτική δραστηριοποίησή τους.

Μέσα στην φιλοσοφία αυτή μπορεί να τοποθετηθεί η παροχή ιδιαίτερων κινήτρων που χορηγούνται για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Βέβαια στην λογική αυτή υπάρχει και ο αντίλογος, ότι δηλαδή η παροχή κινήτρων στους συνεταιρισμούς νοθεύει τον ανταγωνισμό και συνιστά πράξη άνισης μεταχείρισης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Υποστηρίχθηκε επίσης από πολλές επιχειρηματικές οργανώσεις ότι η ευνοϊκή μεταχείριση προς τις συνεταιριστικές οργανώσεις και τις βιοτεχνικές ή βιομηχανικές δραστηριότητές τους έχει οδηγήσει σ' έναν απαράδεκτο και επιβλαβέστερο για την ελληνική οικονομία ενδοελληνικό ανταγωνισμό. Συνέπεια αυτού του ανταγωνισμού ήταν και θα είναι η κάμψη της παραγωγής, η αύξηση της ανεργείας.

Αυτή η υποστήριξη και νόθευση του ανταγωνισμού δεν ευσταθεί. Ο συνεταιρισμός σαν κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο που διαφοροποιείται από μια ιδιωτική επιχείρηση είναι φυσικό να έχει διαφορετική μεταχείριση απ' αυτήν. Όμως πέρα απ' αυτό η παροχή κινήτρων που θα μετατρέψει τους συνεταιρισμούς από πράκτορες του τραπεζικού κεφαλαίου σε οικονομικές μονάδες, όχι μόνο δεν είναι πράξη μονοπωλιακού χαρακτήρα και νόθευσης του ανταγωνισμού αλλά αντίθετα αντικαθιστά το εμπορικό και βιομηχανικό κεφάλαιο εκεί όπου υπέτασσε την κυριαρχία του στους αγρότες.

Επιπλέον η ανεπαρκής οργάνωση των συνεταιρισμών και η έλλειψη τεχνικοοικονομικής υποδομής αποτελεί επιχείρημα για την ενίσχυση των συνεταιρισμών και όχι για την εγκατάλειψή τους.

Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών είναι αναγκαία προϋπόθεση για την στήριξη του συνεταιριστικού κινήματος στην χώρα μας και για την ανάπτυξή του.

β) Κίνητρα και οικονομικές ενισχύσεις-φοροαπαλλαγές σύμφωνα με τον νόμο 2169/93

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Γεωργίας και με την γνώμη της ΠΑΣΕΓΕΣ, μπορεί να καθορίζονται οι προϋποθέσεις για

την χορήγηση κινήτρων και οικονομικών ενισχύσεων προς τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και τις Συνεταιριστικές Εταιρίες με σκοπό την προώθηση των δραστηριοτήτων τους σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Ειδικές διατάξεις που προβλέπουν τη χορήγηση κινήτρων και οικονομικών ενισχύσεων ή άλλων φορολογικών απαλλαγών των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων διατηρούνται σε ισχύ, εκτός αν ρητά καταργούνται με τον παρόντα νόμο.

Συγκεκριμένα η ΠΑΣΕΓΕΣ ενισχύεται οικονομικά από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) με την καταβολή σ' αυτήν κάθε χρόνο ένα τοις εκατό (1%) από τα έσοδα του, που πραγματοποιούνται σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 5 του ν. 1790/1988, όπως αυτή ισχύει κάθε φορά. Ομοίως ενισχύονται οικονομικά η Γενική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος (ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.) και η Συνομοσπονδία Δημοκρατικών Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος (ΣΥ.Δ.Α.Σ.Ε.) από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) με την καταβολή κάθε χρόνο σ' αυτές εξ ημισείας ποσοστού 0,50% από τα έσοδα του που πραγματοποιούνται ως ανωτέρω. Τα ανωτέρω ποσοστά από τα έσοδα του ΕΛ.Γ.Α. δεν υπολογίζονται επί των επιχορηγήσεων από τον κρατικό προϋπολογισμό. Η οικονομική ενίσχυση καταβάλλεται μέσα στο πρώτο εξάμηνο κάθε έτους με βάση τα έσοδα που πραγματοποιήθηκαν κατά τον προηγούμενο χρόνο από τον ΕΛ.Γ.Α., σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη, με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας.

Τα καταστατικά των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και οι τροποποιήσεις τους δεν υπόκεινται στο τέλος χαρτοσήμου ή σε άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ τρίτου. Οι διατάξεις των άρθρων 1-5 του νόμου 2169/93 όπως και κάθε άλλη διάταξη που παρέχει διευκολύνσεις ή απαλλαγές από φόρους, τέλη χαρτοσήμου ή άλλα υπέρ του δημοσίου τέλη, εισφορές ή δικαιώματα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου για την συγχώνευση επιχειρήσεων, εφαρμόζονται ανάλογα και στις συγχωνεύσεις των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Αγορές ακινήτων από Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις για τη δημιουργία επιχειρήσεων μέσα στην περιφέρειά τους ή μεταχειρισμένων κινητών μέσων αγροτικής παραγωγής έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση από το Δημόσιο. Οι εισφορές των μελών προς τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις δεν

υπόκεινται σε φόρο ή σε τέλος χαρτοσήμου ή οποιαδήποτε άλλη επιβάρυνση υπέρ τρίτου.

Οι καταθέσεις των μελών του Συνεταιρισμού σε αυτόν, οι αναλήψεις καταθέσεων και οι χορηγείσεις δανείων από το Συνεταιρισμό στα μέλη που απαλλάσσονται από κάθε τέλος χαρτοσήμου ή άλλο τέλος υπέρ του δημοσίου και από κάθε εισφορά ή δικαίωμα υπέρ τρίτου, με την επιφύλαξη της διάταξης της παρ. 3 του άρθρου 26 του παρόντος νόμου. Δεν υπόκεινται σε φόρο μεταβίβασης ή τέλος ή άλλο δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων οι πράξεις με τις οποίες ακίνητα μεταβιβάζονται μεταξύ Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων καθώς και μεταξύ Αγροτικών Συνεταιρισμών, Κοινοπραξιών και Εταιριών τους.

Απαλλάσσεται του φόρου μεταβίβασης ακινήτων η αξία του ακινήτου που μεταβιβάζεται στα μέλη των Αγροτικών Συνεταιρισμών πρώτου βαθμού, κατά το ποσοστό που υποβλήθηκε αυτή σε φόρο μεταβίβασης κατά την αγορά από το Συνεταιρισμό του ακινήτου που μεταβιβάζεται. Ειδικά για απαλλαγές από τον Φ.Π.Α. έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του ν. 1642/1986 όπως ισχύουν κάθε φορά. Συμβάσεις μεταξύ Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και του Δημοσίου, ή Ν.Π.Δ.Δ. που αφορούν αγροτικά προϊόντα ή γεωργικά εφόδια και υπηρεσίες, δεν υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου ή σε άλλη επιβάρυνση υπέρ τρίτου.

Η νόμιμη προμήθεια, για τις ασφαλιστικές συμβάσεις που καταρτίζονται ή ανανεώνονται με τη μεσολάβηση Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, καταβάλλεται σ' αυτές αντί στον ειδικό λογαριασμό που προβλέπεται από το άρθρο 13 παρ. 4 του ν. 1256/1982, ανεξάρτητα από το αν προήγηθη ή όχι η υπόδειξη, που προβλέπεται από την ίδια πιο πάνω διάταξη.

Στον προϋπολογισμό εξόδων του Υπουργείου Γεωργίας μπορεί να εγγράφεται κάθε χρόνο πίστωση ελεγχόμενη απολογιστικά για την οικονομική ενίσχυση της ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. που διατίθεται από αυτήν αποκλειστικά για δαπάνες συνεταιριστικής εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης ή επιμόρφωσης αιρετών στελεχών ή υπαλλήλων Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, με βάση τον ετήσιο προϋπολογισμό τους.

Οι προβλεπόμενες από το άρθρο 26 και από τις παραγράφους 1 και 12 του παρόντος άρθρου οικονομικές ενισχύσεις απαλλάσσονται από κάθε τέλος χαρτοσήμου ή άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου, καθώς και από κάθε εισφορά ή δικαίωμα υπέρ

τρίτου. Οι πρωτοβάθμιες Α.Σ.Ο. δεν υποχρεούνται να εγγράφονται στα Εμπορικά Επιμελητήρια της περιφέρειάς τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ον: Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και ο ρόλος τους στην Ελληνική Εθνική Οικονομία

I. Ο ρόλος και η σημασία των γεωργικών συνεταιρισμών στην Ελληνική Εθνική Οικονομία

Η Ελληνική Γεωργία αποτελεί σημαντικό τομέα της Εθνικής μας οικονομίας. Η συμβολή του αγροτικού τομέα στο σχηματισμό του εθνικού προϊόντος ανερχόταν στο ποσοστό 18% την προηγούμενη δεκαετία, το οποίο είναι τέσσερις φορές μεγαλύτερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΟΚ.

Για πολυάριθμες δεκαετίες η Ελληνική Οικονομία στηρίχθηκε σχεδόν αποκλειστικά στον αγροτικό της τομέα. Αυτό εξάλλου δείχνει τον υπανάπτυκτο χαρακτήρα της Ελληνικής Οικονομίας και τον ανεπαρκή βαθμό εκβιομηχάνισης.

Ο αγροτικός συνεταιρισμός είναι μια βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της Ελληνικής Αγροτικής Οικονομίας και αυτό σημαίνει ότι απαραίτητο στοιχείο είναι η σωστή λειτουργία του συνεταιρισμού.

Ο αγρότης-αρχηγός της αγροτικής εκμετάλλευσης δεν μπορεί να ανταποκριθεί στα σημερινά καθήκοντα της άσκησης της γεωργίας μόνος και αισθάνεται την ανάγκη της συνεργασίας. Ιδιαίτερα όταν αυτός έχει μικρή εκμετάλλευση. Μ' αυτήν θα μπορέσει να λύσει μια σειρά από προβλήματα τα οποία δεν μπορεί να λύσει με την ατομική του εκμετάλλευση όπως το πρόβλημα παραγωγικότητας, της μείωσης του κόστους της παραγωγής, της αξιοποίησης των αγροτικών προϊόντων, της εξεύρεσης κεφαλαίων κ.λ.π.

Παρόλο που ο αγροτικός συνεταιρισμός είναι βασική προϋπόθεση για την ελληνική γεωργία και σημαντικός τομέας στην Εθνική Οικονομία είναι ακόμα αδύνατος. Παρά τις σημαντικές προόδους που έκανε μεταπολεμικά η οικονομική του δράση σε εθνική κλίμακα καλύπτει πολύ μικρά ποσοστά. Ωστόσο σε περιφερειακή κλίμακα, υπάρχουν συνεταιρισμοί που καλύπτουν μεγάλα ποσοστά.

Γενικά στην Ελλάδα οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ζημιώθηκαν από τις εξωγενείς παρεμβάσεις από την άποψη ότι δεν μπόρεσαν να αποκτήσουν αυτοδυναμία και αυτονομία. Η εξέλιξη του εξαρτιόταν σε μεγαλύτερο βαθμό από την πολιτική συγκυρία, με συνέπεια να μη στηρίζεται στις δικές του αυτοδύναμες εσωτερικές διεργασίες. Παρά τα προβλήματα αυτά το ελληνικό αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα τα

τελευταία χρόνια κατόρθωσε να επιβληθεί, να επιβάλει τη δική του φυσιογνωμία και το κυριότερο, να προχωρήσει και να διαμορφώσει τη δική του οικονομική και κοινωνική βάση.

Η ανάπτυξη των συνεταιρισμών στην Ελλάδα επηρέασε άμεσα την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας. Οι παράγοντες που επέδρασαν κυρίως είναι:

- 1) Η ανάπτυξη της εμπορευματοποίησης του αγροτικού τομέα
- 2) Η συμβολή στην εκμηχάνιση των μικρών εκμεταλλεύσεων
- 3) Περιορίσει τη δράση των μεσαζόντων
- 4) Ανέπτυξε τη διαπραγματευτική ικανότητα των αγροτών
- 5) Συνέβαλε στην αύξηση της παραγωγικότητας
- 6) Αύξησε τις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων
- 7) Αύξησε την απασχόληση στον τομέα
- 8) Αύξησε την μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων
- 9) Αύξησε τις επενδύσεις στη γεωργία
- 10) Ανέπτυξε την αγροτική πίστη στον αγροτικό τομέα
- 11) Συνέβαλε στην οργάνωση της αγροτικής παραγωγής
- 12) Ανέβασε την εκπαίδευση των αγροτών
- 13) Ανέπτυξε τα αγροτικά εισοδήματα
- 14) Συνέβαλε στην μείωση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων.

II. Ποσοτικά κριτήρια που δείχνουν την σχετική θέση της Αγροτικής Οικονομίας στην Εθνική Οικονομία

Υπάρχουν ορισμένα ποσοτικά κριτήρια που δείχνουν την σχετική θέση της αγροτικής οικονομίας στην εθνική. Μερικά από αυτά είναι:

α) Το ποσοστό συμμετοχής του αγροτικού πληθυσμού στον συνολικό πληθυσμό της χώρας. Το ποσοστό αυτό ενώ το 1958 ήταν περίπου 46% το 1980 μειώθηκε στο 31% περίπου.

β) Το ποσοστό συμμετοχής του ακαθάριστου αγροτικού προϊόντος στο συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Το ποσοστό αυτό, ενώ το 1958 ήταν 26% το 1980 μειώθηκε στο 14% περίπου.

γ) Το ποσοστό συμμετοχής του οικονομικού ενεργού αγροτικού δυναμικού (εργαζόμενοι στην αγροτική οικονομία) στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (σύνολο εργαζομένων της οικονομίας). Το ποσοστό αυτό ενώ το 1958 ήταν περίπου 56% το 1980 μειώθηκε στο 32% περίπου.

δ) Το ποσοστό των ακαθάριστων επενδύσεων στον αγροτικό τομέα στο σύνολο των ακαθάριστων επενδύσεων. Το ποσοστό αυτό ενώ το 1958 ήταν 14% περίπου το 1980 μειώθηκε στο 2% περίπου.

ε) Το ποσοστό της δαπάνης για τρόφιμα (αγροτικά προϊόντα) στο σύνολο της εθνικής καταναλωτικής δαπάνης. Το ποσοστό αυτό ενώ το 1958 ήταν 51%, το 1980 μειώθηκε στο 41%.

στ) Το ποσοστό της αξίας των εξαγωγικών προϊόντων στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας. Το ποσοστό αυτό από 93% το 1958 μειώθηκε στο 33% το 1980.

Επειδή τα μεγέθη α) έως στ) δείχνουν φθίνουσα μακροχρόνια τάση, διατυπώνεται συνήθως η άποψη ότι ο κλάδος της αγροτικής οικονομίας παρουσιάζει διαχρονικά εξασθένηση της θέσης του μέσα στην Εθνική Οικονομία. Η άποψη αυτή στηρίζεται μόνο σε μια ποσοτική θεώρηση του ρόλου της αγροτικής οικονομίας και αγνοεί την ποιοτική και πολιτική αξιολόγηση της ζωτικής συμβολής της στην Εθνική Οικονομία.

III. Ο κλάδος της αγροτικής παραγωγής και οι άλλοι κλάδοι παραγωγής

Υπάρχει στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ του κλάδου της αγροτικής παραγωγής και των άλλων κλάδων της Εθνικής Οικονομίας. Αυτή η αλληλεξάρτηση είναι πολυσύνθετη και πολύμορφη και εκδηλώνεται με πολλές οικονομικές σχέσεις και συναλλαγές που έχουν αλληλοεπιδράσεις και αλληλοεπιπτώσεις μεταξύ των κλάδων της Εθνικής Οικονομίας.

Συνοπτικά αναφέρουμε ορισμένα παραδείγματα:

1. Η αύξηση της αγροτικής παραγωγής π.χ. σιτηρών, αραβοσίτου κ.τ.λ. εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από τις εισροές αγαθών που παράγει η βιομηχανία όπως π.χ. τα λιπάσματα, τα μηχανήματα, τα καύσιμα κ.τ.λ.

2. Η ανάπτυξη ενός υποκλάδου της μεταποίησης (π.χ. βιομηχανία ζυμαρικών) προκαλεί την ανάπτυξη του υποκλάδου των σιτηρών της αγροτικής παραγωγής, γιατί για να αυξηθεί η παραγωγή ζυμαρικών θα πρέπει να αυξηθεί και η παραγωγή σκληρού σιταριού που αποτελεί την αναγκαία πρώτη ύλη παραγωγής ζυμαρικών.

3. Η ανάπτυξη του ξένου τουρισμού θα προκαλέσει την ζήτηση ειδών διατροφής που προσφέρουν οι αγροτικοί κλάδοι παραγωγής (φρούτα, λαχανικά, γάλα, μέλι κ.τ.λ.).

4. Η αύξηση της ζήτησης κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (π.χ. φανελών) προκαλεί την ζήτηση περισσότερων βαμβακερών ή μάλλινων νημάτων, τα οποία προσφέρει η αγροτική οικονομία (βαμβακοκαλλιέργεια και παραγωγή μαλλιών προβάτων).

5. Η αύξηση των τιμών των ενδιάμεσων εισροών (λιπασμάτων, σωληνών για άρδευση κ.τ.λ.), που αγοράζονται από τους αγρότες, προκαλεί την αύξηση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων (αν δεν αυξηθεί θεαματικά η παραγωγικότητα) και ωθεί σε διεκδικήσεις για αυξήσεις των τιμών των αγροτικών προϊόντων.

Γενικά η αγροτική οικονομία επηρεάζει την ανάπτυξη και επηρεάζεται από την ανάπτυξη των άλλων κλάδων της εθνικής οικονομίας. Η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας προκαλεί μεταξύ άλλων:

- Τη ζήτηση ενέργειας (π.χ. για την άρδευση)
- Τη ζήτηση βιομηχανικών προϊόντων (π.χ. τσιμέντο για την κατασκευή αρδευτικών καναλιών)
- Τη ζήτηση μεταφορικών υπηρεσιών (π.χ. μεταφορά αγροτικών προϊόντων με χερσαία, σιδηροδρομικά, θαλάσσια και αεροπορικά μέσα συγκοινωνίας).
- Την ανάπτυξη του εμπορίου (π.χ. με την εμπορία των αγροτικών προϊόντων).
- Την ανάπτυξη των τραπεζικών εργασιών (π.χ. χορήγηση καλλιεργητικών δανείων).
- Την ζήτηση ασφαλιστικών υπηρεσιών (π.χ. ασφάλιση αποθεμάτων αγροτικών προϊόντων).

Οι αλληλεπιδράσεις και οι αλληλοεξαρτήσεις μεταξύ του κλάδου της αγροτικής παραγωγής και των άλλων κλάδων παραγωγής της εθνικής οικονομίας είναι έντονες και ορατές σε πολλές συναλλαγές. Εφόσον διατρεφόμεστε καθημερινά με αγροτικά προϊόντα είναι βέβαιο ότι διεξάγουμε άμεσα ή έμμεσα εμείς οι ίδιοι ή μέσω άλλων φορέων, συναλλαγές με τους φορείς της αγροτικής οικονομίας.

IV. Η αγροτική οικονομία ως βάση και θεμέλιο για τους άλλους κλάδους παραγωγής της Εθνικής Οικονομίας

Αν και η αγροτική οικονομία με τις σύγχρονες πιο παραγωγικές διαδικασίες έχει κάποια σχετική εξάρτηση από τους άλλους κλάδους της εθνικής οικονομίας, δεδομένου ότι προμηθεύεται από αυτούς ενδιάμεσες εισροές (μηχανήματα, αντλίες, μεταφορικά μέσα κ.τ.λ.)

επειδή κυρίως προσφέρει τα τρόφιμα και τις πρώτες ύλες στην εθνική οικονομία, αποτελεί βάση και θεμέλιο για όλους τους άλλους κλάδους.

Ο θεμελιακός χαρακτήρας της αγροτικής οικονομίας για την εθνική οικονομία βασίζεται και σε άλλα δεδομένα και στοιχεία τα οποία μπορεί να επισημανθούν με ευχέρεια:

α) Ο αγροτικός τομέας αποτελεί δεξαμενή εργατικού δυναμικού για τους άλλους κλάδους παραγωγής, δεδομένου ότι οι άλλοι κλάδοι αντλούν εργάτες που αποδεσμεύονται από τον αγροτικό τομέα και μετακινούνται προς αυτούς εξαιτίας της υψηλότερης παραγωγικότητάς τους.

Έτσι στην Ελλάδα τα τελευταία τριάντα χρόνια παρατηρείται μια συνεχής ροή εργατικού δυναμικού από τον αγροτικό προς τον αστικό τομέα παραγωγής.

β) Η αγροτική οικονομία προσφέρει κεφάλαια από τους αποταμιευτικούς πόρους των αγροτών και μεταφέρονται στους άλλους κλάδους παραγωγής (π.χ. αγορά ομολόγων από τους αγρότες, επενδύσεις σε κατοικίες στις πόλεις).

γ) Ο αγροτικός πληθυσμός προσφέρει μιαν αρκετά μεγάλη αγορά για τα προϊόντα των άλλων κλάδων παραγωγής (π.χ. μαζικές αγορές γεωργικών εφοδίων από τη βιομηχανία, ζήτηση μεταφορικών υπηρεσιών για το μάρκετινγκ των αγροτικών προϊόντων κ.τ.λ.).

δ) Η αγροτική οικονομία ευνοεί την εκμετάλλευση δευτερογενών αναπτυξιακών επιδράσεων ("εξωτερικών θετικών οικονομικών") με την προώθηση πολλών συμπληρωματικών δραστηριοτήτων επεξεργασίας και μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (π.χ. κατασκευή ξιραντηρίων των συσκευαστηρίων, ανέγερση βιομηχανιών επεξεργασίας γάλακτος, εγκατάσταση εκκοκιστηρίων κ.τ.λ.).

ε) Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων (καπνός, σταφίδα, λάδι κ.τ.λ.) αποτελούν σημαντικό μέρος των συνολικών εξαγωγών και προσφέρουν πολύτιμους συναλλαγματικούς πόρους (δολάρια, μάρκα κ.τ.λ.) που είναι σπάνιοι στην ελληνική οικονομία και χρησιμοποιούνται για τις εισαγωγές άλλων αναγκαίων ειδών (καύσιμα, μηχανήματα) προς όφελος της εθνικής οικονομίας.

Τα παραπάνω δεν δείχνουν μόνον τον θεμελιακό χαρακτήρα αλλά και την έντονη αλληλεξάρτηση του τομέα αυτού με τους άλλους τομείς της οικονομίας.

V. Γιατί πρέπει να στηριχθούν οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα

Οι αδυναμίες που παρουσιάζουν οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην εκπλήρωση του στόχου τους σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να διορθωθούν με την αποδυνάμωση, τη διάλυσή τους και τελικά την δραστηριοποίηση ιδιωτικών επιχειρήσεων στον αγροτικό χώρο.

Μια οπισθοδρόμηση των Συνεταιρισμών λόγω της μείωσης της πιστοληπτικής τους ικανότητας θα οδηγούσε σε πολύ μεγαλύτερο για το κοινωνικό σύνολο από αυτό που έχουν τα σημερινά χρέη τους. Μια δραστηριοποίηση π.χ. των πολυεθνικών στον αγροτικό χώρο, είναι προφανές ότι κανένα από τους στόχους, όπως η ευημερία των αγροτών, ο εκσυγχρονισμός του αγροτικού τομέα και η συγκράτηση του κόστους διατροφής δεν πρόκειται να εξυπηρετηθεί, για να μην αναφερθεί κανείς στο στόχο της τοπικής οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης που εξυπηρετούν οι ριζωμένοι στον αγροτικό χώρο συνεταιρισμοί.

Στόχος όχι μόνο της Κυβέρνησης, αλλά και των πολιτικών κομμάτων θα πρέπει να είναι η χάραξη μιας ενιαίας οργανωμένης πολιτικής για τους συνεταιρισμούς στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ. Πολλοί προβληματίζονται με την σκέψη αν θα πρέπει οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί να καταδικαστούν σε μαρασμό. Αυτό γιατί μέσα στο δεδομένο πλαίσιο δε λειτούργησαν με ιδανικό τρόπο, όπως άλλωστε όλες σχεδόν οι δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Η συνεχής καθυστέρηση της ρύθμισης των χρεών των Αγροτικών Συνεταιρισμών όχι μόνο αυξάνει ακόμη περισσότερο τα υπάρχοντα χρέη, αλλά και παραλύει τη λειτουργία τους και θέτει τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις εκτός ανταγωνισμού με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι ζημιές εκμετάλλευσης και να συσσωρεύονται δυσκολίες εξυπηρέτησης των χρεών. Η προσπάθεια που πρέπει να γίνει τόσο από το ίδιο το Συνεταιριστικό κίνημα, όσο και από τις εκάστοτε Κυβερνήσεις και τα πολιτικά κόμματα, δεν αφορά μόνο την αντιμετώπιση των χρεών των Αγροτικών Συνεταιρισμών αλλά και τα προβλήματα που εμποδίζουν την αναπτυξιακή τους πορεία.

Μια τέτοια προσπάθεια μπορεί να αποδώσει στα πλαίσια ενός πνεύματος συναίνεσης πάνω στις βασικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας όχι μόνο των Αγροτικών Συνεταιρισμών αλλά και ολόκληρης της Ελληνικής Οικονομίας και κοινωνίας, όπου βέβαια θα

υπάρχουν θεμιτές αντιπαραθέσεις στα πλαίσια ενός γνήσιου δημοκρατικού διαλόγου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5ον: Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στις χώρες τις Ε.Ο.Κ.

I... Ιστορική πορεία των αγροτικών συνεταιρισμών στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ.

Ο Συνεταιριστικός θεσμός στις χώρες τις ΕΟΚ υφίσταται πάνω από έναν αιώνα. Η πλατιά διάδοση των συνεταιρισμών, οι ποικιλόμορφες δραστηριότητες τους, η ικανότητα επιβίωσης σε συνθήκες οικονομικών κρίσεων, χάριν της μεγάλης προσαρμοστικότητάς τους στις εκάστοτε εναλλασόμενες συνθήκες, προσδίδουν τεράστιο δυναμισμό στην ανάπτυξη της οικονομίας όσο κανένας άλλος κοινωνικοοικονομικός θεσμός. Οι χώρες της ΕΟΚ παρουσιάζουν μεγάλη ιστορική παράδοση, ώστε δίκαια θεωρούνται το "λίκνο" της διαμόρφωσης του συνεταιριστικού τομέα.

Η ιδέα και η εφαρμογή του συνεταιρίζεσθαι υπήρξε προϊόν μακρόχρονων κοινωνικοοικονομικών αλλαγών στις χώρες της Ευρώπης τον περασμένο αιώνα. Η πρωτοβουλία της δημιουργίας συνεταιρισμών από τις χαμηλά κοινωνικά εισοδηματικές τάξεις, όπως η εργατική τάξη και τα μικρομεσαία στρώματα της αγροτιάς, με σκοπό την αυτοάμυνα από τις επιπτώσεις του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και την επιβίωση, δεν μπορούσε παρά να λειτουργήσει πάνω σε δημοκρατικές αρχές. Πάνω σε δημοκρατικές αρχές, που είναι κοινές για όλα τα εθνικά συνεταιριστικά κινήματα, όπως: α) η αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, β) η ελευθερία του ατόμου, γ) η ατομική και κοινωνική ανάπτυξη, δ) η ανεξαρτησία και η αυτοδιάθεση.

Με βάση τις παραπάνω αρχές μπόρεσε να καλλιεργηθεί και να διαμορφωθεί η πολυφωνία των απόψεων που διέπει ολόκληρο το συνεταιριστικό σύστημα των χωρών της ΕΟΚ.

Οι διαφορετικές απόψεις, στοιχείο θετικό και ενθαρρυντικό για την προώθηση του συνεταιριστικού κινήματος, διαμορφώθηκαν και προσδιορίστηκαν στα διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης της συνεταιριστικοποίησης, που απορρέει άμεσα από την ανισότητα της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης των χωρών της ΕΟΚ.

Η ανισότητα αυτή στηρίζεται στο διαφορετικό βαθμό ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και σχέσεων του κεφαλαιοκρατικού συστήματος, και συγκεκριμένα της βιομηχανοποίησης, του

καταμερισμού της εργασίας ανάμεσα στους διαφορετικούς τομείς των εθνικών οικονομιών, και γενικά στην εξειδίκευση της παραγωγής κλπ.

Τα παραπάνω στοιχεία επέδρασαν στην αναζήτηση τέτοιων μορφών συνεταιριστικοποίησης που θα βοηθούσε τα συνεταιρισμένα μέλη να παρέμβουν οικονομικά και κοινωνικά σε εκείνους τους τομείς του οικονομικού συστήματος που τα οικονομικά τους συμφέροντα θίγονταν άμεσα. Η κατάσταση που διαμορφώθηκε στο συνεταιριστικό κίνημα ενισχύθηκε από ανάλογες νομοθετικές ρυθμίσεις, που άλλοτε προωθούσαν και άλλοτε αδιαφορούσαν για την πορεία της συνεταιριστικοποίησης.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξέλιξη της πορείας των αγροτικών συνεταιρισμών των χωρών της ΕΟΚ, που αν εξεταστεί συνολικά διακρίνονται οι παρακάτω φάσεις ανάπτυξής τους.

1η: Εμφάνιση και δημιουργία αγροτικών συνεταιρισμών με πολλαπλές δραστηριότητες.

2η: Επιλογή και εξειδίκευση τομέων συνεταιριστικής δραστηριότητας.

3η: Ανάπτυξη της καθετοποιημένης συνεταιριστικής παραγωγής.

4η: Δημιουργία συνεταιριστικών συγκροτημάτων και διαμόρφωση αυτοδύναμου συνεταιριστικού τομέα.

Οι παραπάνω τέσσερις φάσεις ανάπτυξης συνάγονται αν παρακολουθήσει κανείς την ιστορική εξέλιξη του συνεταιριστικού θεσμού στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Τα όριά τους δεν είναι δυνατό να προσδιοριστούν χρονικά, επειδή ο συνεταιρισμός από τη φύση του είναι ένα κοινωνικοοικονομικό "γίγνεσθαι" που φέρει τα χαρακτηριστικά των διαφορετικών επιπέδων ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και σχέσεων που επικρατούν σε κάθε χώρα. Άλλος παράγοντας που επιδρά στην ανάπτυξη αυτού του θεσμού είναι ο παράγοντας του εποικοδομήματος, όπως είναι η επικρατούσα ιδεολογία και η εκάστοτε πολιτική που ακολουθείται. Ο παράγοντας του εποικοδομήματος παίζει τον πρωταρχικό ρόλο σ' εκείνες τις περιπτώσεις που η οικονομική βάση της αγροτικής οικονομίας είναι αρκετά αδύνατη, όπως όταν επικρατούν μικρές μορφές εκμεταλλεύσεων, υπάρχει μεγάλος κατατεμαχισμός του αγροτικού κλήρου, έλλειψη οικονομικού πλεονάσματος, μεγάλος αριθμός απασχολουμένων στον τομέα αυτόν κλπ.

Οι παραπάνω οικονομικές φάσεις ανάπτυξης των αγροτικών συνεταιρισμών μπορούν να θεωρηθούν νομοτελειακές για όλες τις χώρες, ανεξάρτητα από τις χρονικές υστερήσεις που προέρχονται

από τις επιπτώσεις του εποικοδομήματος στην οικονομική βάση του συστήματος.

Έτσι, εξετάζοντας τις ενδογενείς αλλαγές που επιτελέστηκαν στα συνεταιριστικά αγροτικά κινήματα της Δυτικής Ευρώπης, παρατηρούμε ότι στην πρώτη φάση ανάπτυξής τους οι συνεταιρισμοί διαμορφώνουν μια τάση οικονομικού επεκτατισμού που τείνει να περιλάβει όλες εκείνες τις δραστηριότητες που τους αφορούν ως οικονομικές οντότητες. Καθοριστικό ρόλο στη φάση αυτή αποτελεί η προέλευση της πρωτοβουλίας για την ίδρυση αγροτικών συνεταιρισμών που τελικά θα είναι εκείνη που θα σφραγίσει στη συνέχεια ολόκληρη την πορεία τους. Έτσι, σημαντικό ρόλο θα παίξει η προέλευση της πρωτοβουλίας της συνεταιριστικοποίησης, δηλαδή, α) Αν θα προέρχεται από τους ίδιους τους αγρότες ή θα γίνει με την προτροπή του κράτους, β) Αν η πρωτοβουλία αυτή θ' ανήκει στους μεγάλους ιδιοκτήτες γης ή στους μικρομεσαίους αγρότες, γ) Αν η αστική τάξη της χώρας δεχθεί το θεσμό ως ισότιμο και ισάξιο παράγοντα ανάπτυξης και προώθησης της οργάνωσης της μικρής ιδιοκτησίας και της οικονομίας γενικά ή τον αντιμετωπίσει εξ αρχής αρνητικά.

Στις χώρες εκείνες που ίδιοι οι αγρότες συνειδητοποίησαν την αναγκαιότητα της ίδρυσης αγροτικών συνεταιρισμών και η αστική τάξη από την πλευρά της είδε ότι η προώθηση της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων είναι δυνατή και συμφέρουσα για την ίδια, και ακολούθησε την τακτική της "ουδετερότητας" αλλά και της συνεργασίας με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, το κράτος μπόρεσε να βοηθήσει, με την μορφή της χρηματοδότησης, το συνεταιριστικό τομέα. Το συνεταιριστικό κίνημα σ' αυτές τις συνθήκες βρήκε πρόσφορο έδαφος να επιλέξει και να δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα σε τέτοιους κλάδους δραστηριότητας που υπαγορεύονταν από τις ίδιες τις οικονομικές συνθήκες και αφορούσαν την συγκέντρωση και εμπορία των προϊόντων τους και σε δεύτερο επίπεδο τη μεταποίησή τους. Το "πλεόνασμα" που προερχόταν από την εμπορία των αγροτικών προϊόντων τοποθετούνταν σε παραγωγικές επενδύσεις που εξυπηρετούσαν τον πρωτογενή τομέα. Η τάση αυτή καθετοποίησης της συνεταιριστικής παραγωγής δεν ήταν δική της εσωτερική διαδικασιά αλλά παράλληλη συνιστώσα που διαπερνούσε ολόκληρη την αγροτική οικονομία συμπεριλαμβανομένου και του ιδιωτικού της τομέα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι επιλογές αυτές του συνεταιριστικού τομέα, εκτός του κοινωνικού τους χαρακτήρα προσδιορίζονταν και από οικονομικά καθαρά λόγους, κυρίως επειδή το κράτος στην διαδικασία αυτή έπαψε να τους ενισχύει οικονομικά ώστε δρούσαν ισότιμα και ανταγωνιστικά πολλές φορές με τον ιδιωτικό αγροτικό τομέα. Αφήνοντας ελεύθερα τους οικονομικούς νόμους της αγοράς να επιδράσουν, με την κατάργηση των προστατευτικών μέτρων, οι συνεταιρισμοί μεταβλήθηκαν σταδιακά σε καθαρά καπιταλιστικές επιχειρήσεις δημιουργώντας δικές τους τράπεζες, υπηρεσίες, γεωργικές βιομηχανίες κλπ. Με την ενσωμάτωσή τους αυτή στο καπιταλιστικό σύστημα παρέμειναν αρκετοί τομείς που η συνεταιριστικοποίηση διατήρησε τον καθαρά κοινωνικό χαρακτήρα της. Και αυτό όχι επειδή συνέφερε οικονομικά τις οργανώσεις, αλλά επειδή από κοινωνικής απόψεως ήταν αναγκαία η λειτουργία τους, όπως π.χ. στην προμήθεια γεωργικών εφοδίων, στις πιστώσεις κλπ.

Αν και οι παραπάνω φάσεις δεν έχουν ολοκληρωθεί σ' όλες τις χώρες της ΕΟΚ, εν τούτοις οι θεσμοί που προωθούνται καθώς και οι μηχανισμοί χρηματοδότησης των συνεταιρισμών εντείνουν τις διαδικασίες ενσωμάτωσής τους στο σύστημα, ακόμη και σ' αυτές τις χώρες όπου αμφισβητείται έντονα η καπιταλιστικοποίησή τους.

II. Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και Ε.Ο.Κ.

Στις χώρες της ΕΟΚ το συνεταιριστικό κίνημα έχει διαμορφώσει την οικονομική και πολιτική φυσιογνωμία του, και βρίσκεται στο στάδιο της αγροτοβιομηχανικής ολοκλήρωσης, ενώ σε άλλες απλώς το συνεταιριστικό κίνημα βρίσκεται ακόμη στην φάση επιλογής των αγροτικών κλάδων μέσα στους οποίους θα λειτουργήσει στα πλαίσια του εθνικού καταμερισμού της εργασίας.

Μέσα από την εξέταση του συνεταιριστικού κινήματος της κάθε χώρας διαφαίνεται η πορεία των παλινδρομήσεων του θεσμού και η τελική επικράτησή του ως ανεξάρτητου και αυτοδύναμου ιδιοκτησιακού τομέα.

Μια τέτοια περίπτωση αποτελεί η ανάπτυξη των συνεταιρισμών του Βελγίου που πρέπει να αποδοθεί στην ισότιμη κρατική αντιμετώπισή τους σε σχέση με τους άλλους τομείς. Η σχέση αυτή επηρέασε θετικά την συνεργασία του συνεταιριστικού τομέα με τους άλλους τομείς με αποτέλεσμα την κατάκτηση της εξειδίκευσης σε πολλούς αγροτικούς και αγροτοβιομηχανικούς κλάδους. Η επιτυχία

αυτή φαίνεται και από τα οικονομικά αποτελέσματα των αγροτικών συνεταιρισμών, που το 1984 έλεγχαν το 65% της εθνικής παραγωγής του γαλακτοκομικού κλάδου, την διάθεση του 55% της παραγωγής των φρουτοκηπευτικών και το 50% της αγροτικής πίστης.

Στην Γαλλία, για να επεκταθεί η συνεταιριστική δραστηριότητα σε περισσότερους κλάδους προωθήθηκε η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα με την μορφή της συμμετοχής του κατά 20% στο συνεταιριστικό κύκλο εργασιών. Παράλληλα δημιουργήθηκαν οργανώσεις συνεταιριστικού τύπου (SICA) στις οποίες μπορούν να εγγράφονται και μη συνεταιρισμένα μέλη. Απώτερος σκοπός είναι η ενίσχυση της οικονομικής συσσώρευσης για το ξεπέραςμα των νομικών εμποδίων που συνήθως συναντούν στην αγορά οι αμιγείς συνεταιριστικές οργανώσεις, δηλαδή οι οργανώσεις αυτές (SICA) αποτελούν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ του συνεταιριστικού και ιδιωτικού τομέα.

Η επιθετική πολιτική που ακολουθήθηκε από τον συνεταιριστικό τομέα της Γαλλίας έχει αναδείξει σε διεθνές επίπεδο επιχειρήσεις που σήμερα μπορεί να θεωρηθεί ότι προσεγγίζουν τα χαρακτηριστικά των πολυεθνικών εταιριών όπως είναι η France-lait, η VICO, η YOPLAIT και στον πιστωτικό τομέα η Credit Agricole, μια από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου.

Η πολιτική αυτή είχε ως αποτέλεσμα εκτός των άλλων επιτυχιών ο συνεταιριστικός τομέας της Γαλλίας να απασχολεί σήμερα πλήρως 130.000 άτομα περίπου, ενώ συμμετέχει στην πώληση αγροτικών προϊόντων στα μεν σιτηρά κατά 67%, στο χοίρειο κρέας κατά 64%, στις πωλήσεις γάλακτος κατά 52% (στοιχεία 1984).

Το ελαστικό θεσμικό συνεταιριστικό πλαίσιο που υπήρχε στη Δανία καθώς και η ουδετερότητα του κράτους ως προς τους συνεταιρισμούς βοήθησε τις ΑΣΟ να διαδοθούν και να ισχυροποιηθούν σε πολλούς τομείς της οικονομίας. Η Δανία σήμερα εμφανίζει τους υψηλότερους οικονομικούς δείκτες συνεταιριστικής δραστηριότητας σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΟΚ. Το 1984 οι συνεταιρισμοί συμμετείχαν στις πωλήσεις χοίρειου κρέατος κατά 92,4%, βόειου κρέατος κατά 70,8%, στην παραγωγή γάλακτος κατά 88%, στις πωλήσεις αυγών πάνω από 67%, ενώ έχει ξεπεράσει το 50% η συμμετοχή τους στην παραγωγή σιτηρών, φρούτων και λαχανικών.

Στην Ιρλανδία ο συνεταιριστικός τομέας αναπτύχθηκε στον τομέα της κτηνοτροφίας. Ουσιαστική ώθηση στην επιλογή για την

εξειδίκευση αυτή υπήρξαν τα οικονομικά κίνητρα που δόθηκαν από την ΕΟΚ στον τομέα αυτόν τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής της. Η ανισομέρεια της ανάπτυξης που χαρακτηρίζει τη συμμετοχή του συνεταιριστικού τομέα στους διάφορους κλάδους της αγροτικής παραγωγής συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την απουσία συνεταιριστικής νομοθεσίας που θα βοηθούσε στη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των τομέων. Το 1984 στην Ιρλανδία οι συνεταιρισμοί έλεγχαν το 94% των πωλήσεων γάλακτος, το 33% των σιτηρών, το 23% των πωλήσεων χοίρειου κρέατος, ενώ σε άλλα προϊόντα η συμμετοχή ήταν ανεπαρκής.

Ιδιόμορφη είναι η κατάσταση που επικρατεί στο ιταλικό συνεταιριστικό κίνημα το οποίο είναι διασπασμένο σε τέσσερα κινήματα στη βάση πολιτικοϊδεολογικών κριτηρίων και όχι οικονομικών. Παρά τη διάσπασή του το κίνημα έχει δείξει μεγάλη κινητικότητα στη δημιουργία αγροτοβιομηχανικών επιχειρήσεων αφού το 1981 έφθαναν τις 14.376. Στη γεωργική παραγωγή οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι λιγότερο αναπτυγμένοι σε σχέση με αυτούς της κτηνοτροφικής και διακινούσαν το 1979 το 15% της εθνικής παραγωγής σιτηρών, το 15% των ζαχαρότευτλων, το 50% των φρούτων και το 5% των λαχανικών. Στην κτηνοτροφική παραγωγή που είναι αναπτυγμένη στο βόρειο τμήμα της χώρας οι συνεταιρισμοί διακινούσαν το 35% του γάλακτος, το 10% του κρέατος πουλερικών, το 5% του βόειου κρέατος και το 3% του χοίρειου.

Το Λουξεμβούργο, αν και μικρή χώρα, έχει αναπτυγμένο συνεταιριστικό τομέα αφού μόνος του προμηθεύει την αγορά με το 86% της συνολικής παραγωγής γάλακτος, το 20% των φρουτολαχανικών και το 25% περίπου της παραγωγής βόειου και χοιρείου κρέατος. Η πλατιά διάδοση του καταναλωτικού κινήματος, που διακινεί το 70% της αξίας των καταναλωτικών προϊόντων, είχε θετικό αποτέλεσμα στην προώθηση του συνεταιριστικού πνεύματος και στον αγροτικό τομέα της χώρας.

Στη Μεγάλη Βρετανία, αντίθετα με το Λουξεμβούργο, το πρωτοποριακό καταναλωτικό της κίνημα δεν επηρέασε όσο θα έπρεπε το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα, εξαιτίας της μεγάλης ποιοτικής διαφοράς των κοινωνικοοικονομικών σχέσεων που επικρατούσαν στους δύο τομείς της οικονομίας, στη βιομηχανία και στην αγροτική οικονομία. Η ουδετερότητα που τήρησε το κράτος ως προς την αρχική εξέλιξη των ΑΣΟ είχε για τον συνεταιριστικό τομέα

αρνητικές επιπτώσεις στο μέγεθός του. Παράλληλα ξέφυγε από τις συνεταιριστικές αρχές με αποτέλεσμα οι αμιγείς εταιρείες να μετατραπούν σταδιακά σε μετοχικές. Αντανάκλαση αυτής της κατάστασης ήταν τα αδύνατα οικονομικά αποτελέσματα του αγροτικού συνεταιριστικού τομέα αφού η μεγαλύτερή του συμμετοχή το 1984 ήταν στην πώληση φρούτων, 33% της συνολικής παραγωγής, αυγών κατά 28%, σιτηρών κατά 20,2%, λαχανικών κατά 17%, ενώ σε άλλα βασικά προϊόντα κυμάνθηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Μέσα από τη μελέτη, με βάση τα συνεταιριστικά αποτελέσματα της κάθε χώρας, αποδεικνύεται ότι ανάλογα με το πρωταρχικό επίπεδο συσσώρευσης που έχουν επιτύχει οι συνεταιρισμοί, εμφανίζεται η αναγκαιότητα ύπαρξης κρατικής ή όχι υποστήριξης τους.

Στην Ολλανδία οι συνεταιρισμοί αναπτύχθηκαν όπως και στο Βέλγιο, μέσα σε συνθήκες κρατικής ουδετερότητας, επιδεικνύοντας μεγάλες πρωτοβουλίες στην οργάνωση περιφερειακών αγορών, που αποτελούν αντικείμενο μελέτης για άλλα συνεταιριστικά κινήματα. Έτσι, η συμμετοχή των ΑΣΟ στις πωλήσεις φρουτολαχανικών το 1974 ξεπέρασε το 80%, σιτηρών το 60%, ζαχαρότευτλων το 63%. Οι πωλήσεις γάλακτος έφθασαν το 87%, χοίρειου κρέατος το 26%, βόειου το 15% και πουλερικών το 27%.

Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας το συνεταιριστικό κίνημα διαμορφώθηκε υπό την επιρροή των θεωριών του Schulze-Delitzsch και των οργανωτικών αρχών που έθεσε ο Raiffeisen. Αυτές οι προϋποθέσεις συνέβαλαν στο ν' αναπτυχθεί, και με την οικονομική υποστήριξη του κράτους, ένα δυναμικό συνεταιριστικό κίνημα που βαθμιαία απαλάχθηκε από τον αρχικό του αλληλέγγυο χαρακτήρα και στηρίχθηκε καθαρά στις αρχές της επιχειρηματικότητας. Η νέα αυτή φυσιογνωμία του κινήματος προώθησε νέες μορφές συλλογικής δραστηριότητας, όπως ήταν οι ομάδες παραγωγών που η εμφάνισή τους χρονικά τοποθετείται πριν από την απόφαση των κοινοτικών οργάνων για υιοθέτησή τους σε ολόκληρη την κοινότητα. Η υποβάθμιση του κοινωνικού στοιχείου και η υπερίσχυση του οικονομικού συνέβαλε στο μέγιστο στην οικονομική αυτοδυναμία και προώθηση των οικονομικών αποτελεσμάτων του συνεταιριστικού τομέα. Το 1981 οι αγροτικοί συνεταιρισμοί της ΟΔΓ συμμετείχαν στις πωλήσεις γάλακτος κατά

79%, λαχανικών κατά 55%, σιτηρών κατά 52% και στις πωλήσεις βόειου και χοίρειου κρέατος κατά 25%.

III. Η αντιμετώπιση των Αγροτικών Συνεταιρισμών από τα Κοινοτικά Όργανα

Στα επίσημα ντοκουμέντα της ΕΟΚ δεν αναφέρεται ο όρος "συνεταιρισμός" ούτε και σ' αυτή ακόμη τη Συνθήκη της Ρώμης. Αρνητικό είναι το γεγονός ότι δεν έχει θεσπισθεί ακόμη από τα κοινοτικά όργανα ενιαία νομοθεσία που να επιβάλλει τους συνεταιρισμούς ως μια κατεξοχήν μορφή οργάνωσης της συλλογικής εργασίας. Το γεγονός αυτό δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση ν' απολυτοποιείται, βγάζοντας αβιάστα το συμπέρασμα ότι η ΕΟΚ απορρίπτει το συνεταιριστικό τομέα ή είναι εχθρική απέναντί του. Ακόμη, δεν μπορούμε ν' απολυτοποιήσουμε τη θέση "ότι το μοντέλο ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας στις χώρες-μέλη της ΕΟΚ..... είναι η μεγάλη αγροτική καπιταλιστική επιχείρηση και όχι ο συνεταιρισμός". Η θέση αυτή ανταποκρίνεται σε μερικές μόνο χώρες τις ΕΟΚ, όπου το παραπάνω μοντέλο υπήρξε επιλογή των παλαιότερων αλλά και των σημερινών εθνικών πολιτικών στην αγροτική οικονομία. Απλά, οι οικονομικές αυτές διαδικασίες που είχαν ξεκινήσει, συνεχίστηκαν στην αγροτική τους οικονομία και με την ένταξη των χωρών αυτών στην ΕΟΚ.

Η πραγματικότητα όμως σε αρκετές απ' αυτές τις χώρες αλλά και σε ολόκληρες περιοχές των αναπτυσσόμενων καπιταλιστικών χωρών της ΕΟΚ είναι διαφορετική, επειδή ο νόμος της ανισόμερης ανάπτυξης και των δυσαναλογιών του καπιταλιστικού συστήματος διαφαίνεται πρώτα και κύρια στην αγροτική οικονομία. Άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο είναι ο μεγάλος αριθμός των απασχολούμενων στη γεωργία. Στις σημερινές συνθήκες οικονομικής κρίσης που στις χώρες της ΕΟΚ η κλίμακα ανεργίας κατά το 1981-1985 έφθασε το 10,3% του συνολικά οικονομικά ενεργού πληθυσμού, είναι αρκετά δύσκολο να εφαρμοστεί η πολιτική μείωσης και ταυτόχρονα απαλλοτρίωσης των αγροτών. Η πολιτική αυτή δεν είναι εφαρμόσιμη σε συνθήκες στασιμότητας και δεν υπάρχει άμεσα δυνατότητα απορρόφησης του ανθρώπινου αυτού δυναμικού από άλλους τομείς της οικονομίας, επειδή ο μεν βιομηχανικός τομέας βρίσκεται σε κατάσταση ανασυγκρότησης αλλά και στασιμότητας, ενώ οι υπηρεσίες αντιμετωπίζουν πρόβλημα εξαιτίας της μαζικής

εισαγωγής ηλεκτρονικών συστημάτων αποδεδειγμένα ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό εργαζομένων. Όμως, και από πολιτικής και κοινωνικής απόψεως, καμιά κυβέρνηση δεν θ' άφηνε τα μικρομεσαία στρώματα της αγροτιάς στο "laiser-faire" της δράσης των οικονομικών καπιταλιστικών νόμων. Το κράτος σ' αυτές τις περιπτώσεις, για ν' αποφύγει τις κοινωνικές συγκρούσεις, προσπαθεί να παρέμβει με διάφορους οικονομικούς μηχανισμούς για ν' αμβλύνει τουλάχιστον, εφόσον δεν μπορεί να εξαλείψει, τις οδυνηρές επιπτώσεις του συστήματος. Ακόμη, από πολιτικής απόψεως, μια τέτοια πολιτική εκτός από τον κοινωνικό χαρακτήρα που περιέχει, έχει και πολιτικά οφέλη, επειδή στις χώρες εκείνες όπου η αγροτιά πλειοψηφεί ως ενεργός οικονομικά πληθυσμός, προσδιορίζει τελικά την εναλλαγή των πολιτικών κομμάτων στην εξουσία.

Έτσι, υπάρχουν και κυβερνήσεις στις χώρες της ΕΟΚ, που επειδή η κοινωνική τους βάση είναι αυτή των μικρομεσαίων αγροτών και βιοτεχνών, προσπαθούν να ενισχύσουν τα στρώματα αυτά όντας ενταγμένες στην ΕΟΚ.

Επειδή το πνεύμα της ΚΑΠ (Κοινή Αγροτική Πολιτική) δεν ταυτίζεται με όλες τις εθνικές επιδιώξεις, δημιουργούνται αντιθέσεις. Τα κοινοτικά όργανα μη θέλοντας να εντείνουν αυτές τις αντιθέσεις που πέρνουν την μορφή των εθνικών διενέξεων, αλλά και λόγω των "διαμαρτυριών μη συνεταιρισμένων ομάδων", προσπαθούν με την χρησιμοποίηση κοινοτικών ρυθμίσεων να επιτύχουν τους στόχους της ΚΑΠ. Στους λόγους αυτούς βασίζεται και η πολιτική προώθησης νέων θεσμών συλλογικής δραστηριότητας όπως είναι οι Ομάδες Παραγωγών (Ο.Π.), επειδή "η Επιτροπή της ΕΟΚ για να υπερκεράσει τους δυο φραγμούς δηλαδή ν' αποφύγει να βοηθήσει ένα ήδη αναπτυγμένο συνεταιριστικό κίνημα στις βόρειες χώρες και να φανεί, στα μάτια τουλάχιστον της Ιταλικής συντήρησης, ότι βοηθάει ένα "επαναστατικό" θεσμό, εφεύρε και υιοθέτησε ένα σχήμα συλλογικής δράσης που το ονόμασε "Ομάδες Παραγωγών".

Η ΕΟΚ κατανοεί άριστα ότι:

- α) Οι συνεταιρισμοί είναι εδραιωμένος θεσμός στις χώρες της.
- β) Ελέγχουν σημαντικά τμήματα των αγορών σε αρκετά προϊόντα.
- γ) Έχουν δυνατότητες απασχόλησης και παρέχουν ποιοτικές συνθήκες εργασίας.
- δ) Η συνεταιριστική μορφή εργασίας μπορεί να ενταχθεί στην οικονομία χωρίς ν' απειλεί τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό.

ε) Μέσω των συνεταιρισμών μπορεί να εφαρμοστεί η κοινοτική περιφερειακή πολιτική.

στ) Υπάρχουν δυνατότητες να παρέχονται πιστώσεις μέσω των συνεταιρισμών για την εκπαίδευση και επιμόρφωση των αγροτών.

ζ) Υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης των συνεταιρισμών στα κοινοτικά ταμεία και χρηματοδοτικά όργανα.

η) Υπάρχει θετική εμπειρία για μετασχηματισμό των προβληματικών επιχειρήσεων σε συνεταιρισμούς σε περιόδους οικονομικών κρίσεων.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, τους οποίους κατανοεί, η ΕΟΚ μελετά σήμερα το ζήτημα του συνεταιριστικού κινήματος στις χώρες-μέλη της. Για να μπορούν να εμφανιστούν ως ενιαία δύναμη στα κοινοτικά πλαίσια, αφού η λειτουργία τους δεν αντιβαίνει τις αρχές α) της διατήρησης του οικονομικού πλουραλισμού, β) της ενίσχυσης του ανταγωνισμού επιχειρήσεων διαφόρων τύπων, γ) της διατήρησης της οικονομικής ελευθερίας και οικονομικής δημοκρατίας. Συμπερασματικά, ο συνεταιριστικός αυτός τομέας πρέπει να συμβαδίζει με τις κοινοτικές αρχές. Τα παραπάνω μπορούν να ισχύσουν και ισχύουν για αρκετά συνεταιριστικά κινήματα που έχουν ήδη ενσωματωθεί στο καπιταλιστικό σύστημα και επομένως οι αρχές αυτές δεν αμφισβητούνται. Όμως για συνεταιριστικά κινήματα όπως της Ιταλίας, Ελλάδας, Ισπανίας, Πορτογαλίας αλλά και άλλων χωρών η εναρμόνιση της λειτουργίας τους με τις αρχές αυτές είναι δύσκολη, όχι μόνο γιατί τα συνεταιριστικά αυτά κινήματα αμφισβητούν τις αρχές που διέπουν την ΕΟΚ, αλλά-και ειδικότερα- μέσα σ' αυτά υπάρχουν τάσεις αμφισβήτησης του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος και αντιδρούν σθεναρά σε μια τέτοια ενσωμάτωση.

Παρ' όλες τις επιμέρους ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές οι συνεταιριστικοί τομείς των χωρών της ΕΟΚ έχουν να επιδείξουν θετικά οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα.

Έτσι, στη δεκαετία του ογδόντα ο συνεταιριστικός τομέας του Βελγίου προμήθευσε κατά 95% την αγορά με γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα, της Ολλανδίας με το 100% της πατάτας και με το 83% των οπωροπολαχανικών. Στο Λουξεμβούργο με το 95% της παραγωγής σπόρων και υβριδίων. Στη Δανία με το 90% της παραγωγής μπέικον, στην Ιρλανδία με το 100% του επεξεργασμένου γάλακτος και με το 75% των αλιευμάτων. Στην Ελλάδα και την Αγγλία με το 48% του βουτύρου, στη Γαλλία με το 64% του χοιρινού κρέατος.

Εκτός από τα παραπάνω ενδεικτικά στοιχεία, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί της ΕΟΚ προσφέρουν απασχόληση σε αρκετά σημαντικό αριθμό ατόμων. Η απασχόληση αυτή είναι είτε εποχιακή είτε μόνιμη. Η μεν εποχιακή απασχόληση, για τα άτομα που προέρχονται κυρίως από τον αγροτικό τομέα αποτελεί πηγή ενός πρόσθετου εισοδήματος, συμπληρωματικού του αγροτικού τους, η δε μόνιμη απασχόληση προσφέρει ιδανικές συνθήκες δουλειάς από πλευράς ποιότητας αλλά και σταθερότητας της εργασίας. Το ύψος των μισθών είναι συνδεδεμένο με την τάση που ακολουθείται και στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας.

Η επέκταση των αγροτικών συνεταιρισμών σε άλλους κλάδους δραστηριότητας δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για την αύξηση θέσεων εργασίας και την προσέλκυση εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Στη θετική αυτή πορεία, και μάλιστα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, που άλλοι τομείς αδυνατούν να προσφέρουν νέες θέσεις εργασίας, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί επιβάλλονται σιγά σιγά με τον δυναμισμό τους.

Τη σύγχρονη οργάνωση και ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιριστικών κινημάτων προώθησε η δημιουργία συνεταιριστικών ινστιτούτων και σχολών σε κάθε χώρα-μέλος της ΕΟΚ. Αν και δεν υπάρχει ενιαίο σύστημα εκπαίδευσης σε κοινοτικό επίπεδο, τα κοινοτικά όργανα προωθούν με την μορφή της χρηματοδότησης τέτοιες πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται σε κάθε χώρα-μέλος ξεχωριστά.

Από κοινωνικής καθαρά απόψεως, ο αγροτικός συνεταιρισμός επέδρασε ριζοσπαστικά στη συνείδηση και στον τρόπο ζωής της υπαίθρου. Για τους αγρότες των χωρών της ΕΟΚ οι επιδράσεις αυτές εντοπίστηκαν στην αλλαγή του τρόπου σκέψης του αγρότη. Η αλλαγή αυτή επιτεύχθηκε μέσω των συνεταιρισμών με την απόσπασή του από τον κλειστό, ξεκομμένο κοινωνικά τρόπο λειτουργίας του ως οικονομικού όντος, με την συνειδητοποίηση της συνεταιριστικοποίησης ως μέσου οικονομικής άμυνας ενάντια στους αδυσώπητους νόμους της αγοράς, την επιβολή του ως ισότιμου διαπραγματευτή σε ζητήματα που τον αφορούν άμεσα.

Στην οργανωμένη δύναμη, ισοδύναμη με άλλες κοινωνικοοικονομικές ομάδες, επιβλήθηκαν ως οικονομικά υποκείμενα που έχουν τη δύναμη και τις απαραίτητες προϋποθέσεις να επιδράσουν στην τύχη του κοινωνικοοικονομικού συστήματος.

Μέσω τον αγροτικών συνεταιρισμών οι αγρότες έμαθαν τη λειτουργία της "διοίκησης" των συλλογικών κλπ. κοινωνικών υποθέσεων. Μέσα από τους συνεταιρισμούς οι αγρότες πήραν τη "ρεβάνς" ενάντια σ' εκείνες τις αντιλήψεις που τους ήθελαν "με χαμηλό βιωτικό και πολιτιστικό επίπεδο".

Στην Γερμανία την Ιρλανδία και την Ολλανδία υπάρχει νόμος-πλαίσιο που αφορά όλους τους τύπους του συνεταιρισμού αντίθετα στην Μεγάλη Βρετανία δεν υπάρχει ακόμα μια γενική συνεταιριστική νομοθεσία. Στην Γαλλία υπάρχουν νομοθετικές ρυθμίσεις και ειδικοί κανονισμοί που διέπουν τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Στην Ιταλία ο συνεταιριστικός νόμος αποτελεί τμήμα αστικού δικαίου με ειδικούς κανόνες που εφαρμόζονται στους διάφορους τύπους συνεταιρισμών. Στο Λουξεμβούργο η συνεταιριστική νομοθεσία αφορά μόνο τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Στο Βέλγιο και στην Δανία δεν υπάρχει ειδική συνεταιριστική νομοθεσία, ωστόσο στην Δανία υπάρχουν ειδικές διατάξεις για Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση περισσότερες από τρία εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης, εξήντα εκατομμύρια μέλη και ένα κύκλο εργασιών ύψους τριακοσίων ογδόντα εκατομμυρίων ECU.

Σημειώνεται ότι μετά το 1965 κυρίως, υπάρχει η τάση συγχώνευσης των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών στα πλαίσια της ορθολογικότερης λειτουργίας των αγροτικών οργανώσεων.

Οι υπέρμαχοι των συγχωνεύσεων των συνεταιρισμών που είναι οι αγροτικές ενώσεις αλλά και ένα μεγάλο μέρος των Ευρωβουλευτών υποστηρίζουν ότι, με τις συγχωνεύσεις μειώνεται το κόστος διοίκησης και διαχείρισης και ακόμα ότι η εκπροσώπηση των αγροτών σε περιφερειακό επίπεδο και εθνικά γίνεται ισχυρότερη. Από την άλλη πλευρά οι αντιτιθέμενοι στις συγχωνεύσεις υποστηρίζουν ότι με την "ενοποίηση" των συνεταιρισμών χάνεται η αυτονομία τους.

IV. Ομάδες Παραγωγών

Ο θεσμός των Ομάδων Παραγωγών (Ο.Π.) θεσπίστηκε για πρώτη φορά με τον Κανονισμό της ΕΟΚ 1360/78. Σύμφωνα με τον Κανονισμό αυτό η αναγκαιότητα εισήγησής του προέκυξε από το γεγονός ότι σε αρκετές περιφέρειες της Κοινότητας παρατηρήθηκε

διαφορά στις συνθήκες προσφοράς και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων.

Συγκεκριμένα, η Ιταλία παρουσίαζε τις μεγαλύτερες διαρθρωτικές αδυναμίες αφού μόνο το 16% των Ιταλικών εκμεταλλεύσεων ανήκε σε οργανώσεις παραγωγών και μόνο το 13% της συνολικής αξίας της παραγωγής της χώρας διοχετευόταν στο εμπόριο από τις οργανώσεις αυτές.

Στην Γαλλία επίσης, στις νότιες κυρίως περιοχές, οι διαρθρωτικές αδυναμίες σχετίζονται με την προσφορά επιτραπέζιων σταφυλιών, επιτραπέζιων ελαιών, καθώς και με αρωματικά φυτά αλλά και με τροπικά φρούτα και προϊόντα βοείου κρέατος. Στα προϊόντα αυτά η παρουσία οργανώσεων παραγωγών είναι ελλιπής μέχρι ανύπαρκτη.

Στο Βέλγιο, οι αδυναμίες εντοπίστηκαν στην προσφορά σιτηρών, στα ζώντα βοοειδή, στα χοιρίδια και στη μηδική.

Οι παραπάνω αδυναμίες δυσκολεύουν την πραγματοποίηση των στόχων του άρθρου 39 και συγκεκριμένα της 1ης παραγράφου που αναφέρεται στους σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής: α) Για αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, με την εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής καθώς και την καλύτερη δυνατή χρήση των συντελεστών παραγωγής (ειδικότερα των εργατικών χεριών). β) Για εξασφάλιση μ'αυτό τον τρόπο, ενός λογικού βιοτικού επιπέδου για το γεωργικό πληθυσμό (ειδικότερα ανυψώνοντας το ατομικό εισόδημα των εργαζομένων στη γεωργία). γ) Για σταθεροποίηση των αγορών. δ) Για εγγύηση της επάρκειας του εφοδιασμού. ε) Για εξασφάλιση λογικών τιμών παράδοσης στους καταναλωτές.

Επειδή προφανώς η κοινότητα θεωρεί ότι οι συνεταιρισμοί δεν έχουν δώσει την πρέπουσα σημασία σε ζητήματα συγκέντρωσης, προσφοράς, καθώς και στην προσαρμογή της παραγωγής στις απαιτήσεις της αγοράς, προωθώντας το νέο αυτό θεσμό των Ο.Π. πιστεύει ότι μέσω αυτών θα υπάρξει περισσότερη πειθαρχία στην παραγωγή και την εμπορία, θα προσφέρουν επαρκείς εγγυήσεις για την σταθερότητα και αποτελεσματικότητα των ενεργειών τους που θ' ανταποκρίνονται στο πνεύμα της ΚΑΠ.

Αρχικά οι Ο.Π. θα μπορούσαν να δημιουργηθούν σε ολόκληρη την Ιταλία, σε ολόκληρο το Βέλγιο και στις διάφορες Γαλλικές περιφέρειες και σε διάφορα Γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα.

Αργότερα, η εφαρμογή του Κανονισμού επεκτάθηκε και σ' άλλες χώρες και περιοχές της ΕΟΚ, σ' ολόκληρη την Ελλάδα καθώς και στην Ισπανία και την Πορτογαλία.

Στην αρχή της εφαρμογής του Κανονισμού 1360/78, οι αγρότες των χωρών-μελών της ΕΟΚ δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον: "Το ποσοστό συμμετοχής αγροτών στις Ο.Π. κυμαίνεται γύρω στο 10-15%, στην Ολλανδία το ποσοστό συμμετοχής ξεπερνά το 25% και μπορεί ν' αποδοθεί στη σχεδόν τέλεια λειτουργία του μηχανισμού των τοπικών αγορών". Απ' ό,τι φαίνεται, και με τις παραπάνω εκτιμήσεις, η διάδοση των Ο.Π. συνδέεται και με τις συνθήκες στην υποδομή εμπορίας που επικρατούν σε κάθε χώρα της ΕΟΚ, όπως και με την πληροφόρηση των αγροτών. Τα μεγάλα οικονομικά κίνητρα που παρέχονται για την δημιουργία αλλά και λειτουργία των Ο.Π. είναι γεγονός που δρα δυναμικά στη διάδοση αυτού του θεσμού παρά τις τυχόν επιφυλάξεις ορισμένων ιδεολογικών τάσεων που επικρατούν μέσα στα ευρωπαϊκά συνεταιριστικά κινήματα.

Ο θεσμός των Ο.Π. που προωθείται από την ΕΟΚ δεν μπορεί να θεωρηθεί σε καμιά περίπτωση ως θεσμός που επιβάλλεται "εκ των άνω" και δεν έχει καμιά σχέση με διαδικασίες που προωθούνται ή είχαν διαμορφωθεί σε ορισμένες χώρες της ΕΟΚ.

Για παράδειγμα, αναφέρουμε ότι στην ΟΔΓ το 1972 υπήρχαν ήδη 318 Ο.Π. με 10.700 μέλη στη γεωργία και την κτηνοτροφία, στην Γαλλία το 1976 υπήρχαν στους κλάδους των φρουτολαχανικών 320 Ο.Π., στη συγκέντρωση και εμπορία πατάτας 393, στην οινοποίηση 110, στην κτηνοτροφία 684. Όμως η μαζική τους εξάπλωση παρεμποδοζόταν από οικονομικούς κυρίως λόγους.

Από στοιχεία του Τμήματος Προσανατολισμού του ΕΓΤΠΕ προκύπτει ότι μέχρι το 1985 υπήρχαν 4 Ο.Π. λυκίσκου στην ΟΔΓ και είχαν καταβληθεί συνολικές ενισχύσεις 93.388 Ευρωπαϊκών Λογιστικών Μονάδων (ΕΛΜ). Στα οπωροκηπευτικά υπήρχαν 471 Ο.Π. από τις οποίες 4 στο Βέλγιο, 21 στην Δανία, 78 στην ΟΔΓ, 214 στη Γαλλία, 4 στην Ιρλανδία, 62 στην Ιταλία, 6 στην Ολλανδία, 28 στη Μ. Βρετανία και 54 στην Ελλάδα. Συνολικά είχαν λάβει ενίσχυση από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) 18.770.581 ΕΛΜ. Με βάση τον Κανονισμό 389/82, στην Ελλάδα ο αριθμός των Ο.Π. και Ε.Ο.Π. στον τομέα του βάμβακος έφθασε τις 300 και έλαβαν από το ΕΓΤΠΕ ενίσχυση 6.427.917 ΕΛΜ.

Η λειτουργία των Ο.Π. μπορεί να περιλαμβάνει την παραγωγή, τη συγκέντρωση, την τυποποίηση, τη διάθεση του αγροτικού

προϊόντος για το οποίο συγκροτήθηκαν. Στην ομάδα μπορεί να συμμετέχει ο κάθε παραγωγός του οποίου η χώρα είναι μέλος της ΕΟΚ. Για τη συγκρότηση της ομάδας επαρκούν 10 άτομα, ενώ για τη δημιουργία ένωσης 50 Ο.Π. Οι παραγωγοί μπορεί να έχουν ως κύριο ή ως δευτερεύον επάγγελμα τη γεωργία. Το στοιχείο αυτό που ισχύει κατ' επέκταση και στους συνεταιρισμούς είναι εσωτερικό ζήτημα σύνθεσης της Ο.Π., θέμα καταστατικού, επειδή η τελική σύνθεση θα είναι εκείνη που θα προσδιορίσει τελικά αν θα ελέγχουν την λήψη αποφάσεων της ομάδας οι καθαυτού παραγωγοί ή όχι. Η νομική μορφή της Ο.Π. δεν καθορίζεται από τον Κανονισμό 1360/78 αλλά από άλλους συμπληρωματικούς, και έχουν τη δυνατότητα οι ίδιες οι Ο.Π. να επιλέξουν τη νομική τους μορφή, ΕΠΕ, Α.Ε. κλπ.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι Ο.Π. για να μπορούν ν' αναγνωριστούν και να λειτουργήσουν είναι:

- α) Να έχουν κοινούς κανόνες παραγωγής.
- β) Κοινούς κανόνες για τη διάθεση των προϊόντων.
- γ) Είναι υποχρεωμένες να διοχετεύουν στην αγορά το σύνολο της εμπορεύσιμης ποσότητας του προϊόντος, εκτός από εκείνο το τμήμα για το οποίο πριν συσταθεί η ομάδα, είχε συνάψει ο παραγωγός συμβόλαια πώλησης.
- δ) Τα μέλη της Ο.Π. είναι υποχρεωμένα να συμμετέχουν σ' αυτήν τουλάχιστον 3 χρόνια από τη σύστασή της. Σε περίπτωση αποχώρησής τους πρέπει να το κοινοποιούν 12 μήνες πριν.
- ε) Να παρέχουν αποδείξεις επαρκούς οικονομικής δραστηριότητας.
- στ) Να τηρούν χωριστά λογιστικά βιβλία για τη δραστηριότητα για την οποία αναγνωρίστηκαν.
- ζ) Βασικό κριτήριο οικονομικής δραστηριότητας αποτελεί ο όγκος παραγωγής του προϊόντος.

Τα παραπάνω αποτελούν βασικά στοιχεία για τη δραστηριότητα των Ο.Π. και αν κάποιο από τα στοιχεία αυτά δεν ισχύει, παύει η αναγνώρισή τους ως Ο.Π.

Κινητήρια δύναμη μαζικής προώθησης των Ο.Π. είναι οι οικονομικές ενισχύσεις που τους παρέχονται για ενθάρρυνση σύστασή τους και για διευκόλυνση της διοικητικής λειτουργίας τον πρώτο, δεύτερο και τρίτο χρόνο λειτουργίας τους - το ανώτατο ποσό της βοήθειας αυτής ανέρχεται αντίστοιχα στο 3%, 2% και 1% της αξίας των προϊόντων. Το ποσό αυτό της αξίας των προϊόντων υπολογίζεται με βάση τον ετήσιο όγκο της εμπορεύσιμης ποσότητας πολλαπλασιαζόμενη με μια μέση τιμή παραγωγού που επιτεύχθηκε.

Αν τα χρόνια αυτά είναι περισσότερα, για παράδειγμα 5, τότε το ποσό της ενίσχυσης είναι 5%, 4%, 3%, 2% και 1% της αξίας των προϊόντων. Η βοήθεια αυτή δεν πρέπει να ξεπερνά το 60%, 40% και 20% των πραγματικών δαπανών σύστασης και λειτουργίας της Ο.Π. Κατά επέκταση ισχύουν οι ίδιες προϋποθέσεις για την ενίσχυση των Ενώσεων των Ο.Π., το δε συνολικό ποσό ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 50.000 ΕΛΜ.

Οι οικονομικές ενισχύσεις δίνονται στις Ο.Π. μόνο στην περίπτωση εκείνη που δεν έχουν πάρει άλλη ενίσχυση από εθνικούς πόρους. Αν πριν από την αναγνώριση της Ο.Π. υπήρχε άλλη οργάνωση παραγωγών ή συνεταιρισμός, τότε η χορήγηση για έξοδα λειτουργίας, όπως έξοδα διοίκησης, προσωπικού, αλληλογραφίας, ενοίκια, ασφάλιστρα, κλπ., θα είναι για εκείνο μόνο το τμήμα που αντιστοιχεί στα έξοδα της Ο.Π. από τη στιγμή της αναγνώρισής της. Σ' όλες αυτές τις ενισχύσεις το Τμήμα Προσανατολισμού της FEOGA συμμετέχει κατά 25% και μπορεί να φθάσει πολλές φορές μέχρι και το 65% των δαπανών του κράτους-μέλους για την εφαρμογή των κινήτρων αυτών.

Με την έκδοση άλλων συμπληρωματικών Κανονισμών όπως του 1917/80, του 2083/80, του 2084/80, οι Ο.Π. επεκτάθηκαν και σε άλλα αγροτικά προϊόντα ολοκληρώνοντας τυπικά την τεχνικοοικονομική διαδικασία σύστασής τους.

Ένα εύλογο ερώτημα που μπαίνει σήμερα είναι γιατί να προωθείται και να ενισχύεται ο θεσμός των Ο.Π. στην ΕΟΚ και όχι οι ήδη υπάρχοντες εδώ και έναν αιώνα περίπου αγροτικοί συνεταιρισμοί.

Απάντηση στο ερώτημα αυτό θα μπορούσε να δοθεί μόνο αν συγκρίναμε τους σκοπούς και τους στόχους στους οποίους αποβλέπει ο κάθε θεσμός.

Οι συνεταιρισμοί πολλών χωρών έδιναν και δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στο κοινωνικό κυρίως στοιχείο. Ο σημερινός θεσμός των Ο.Π. προσδιορίζει τον οικονομικό παράγοντα ως το Α και το Ω της ύπαρξής του, που για να επιβιώσει στις καπιταλιστικές συνθήκες πρέπει να προσαρμοστεί σ' αυτές, αφού άλλωστε τον ευνοούν από την άποψη των ενισχύσεων που του προσφέρονται.

Οι Ο.Π. δεν είναι κοινωνικά προϊόντα της "άρνησης της ατομικής ιδιοκτησίας" αλλά προϊόντα των άρρυθμων νόμων της καπιταλιστικής αγοράς. Για το λόγο αυτό πρέπει να προσαρμοστούν και να συντονιστούν μαζί της αναλαμβάνοντας οι ίδιες τις αποσύρσεις που

απαιτεί η αγορά, παρέχοντας εκείνη την ποσότητα προϊόντος και μ' εκείνες τις προδιαγραφές που απαιτεί ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης.

Αν λάβουμε υπόψη ότι η Ο.Π. είναι υποχρεωμένη να λειτουργεί τουλάχιστον 3 χρόνια για να τύχει των οικονομικών ενισχύσεων της ΕΟΚ και για να αποχωρήσει κάποιο μέλος πρέπει να το ανακοινώσει 12 μήνες πριν, πράγμα το οποίο δεν ισχύει στους συνεταιρισμούς, βγάζουμε το συμπέρασμα ότι: α) τα 3 χρόνια είναι αρκετά για να μπορέσει η ομάδα να συνεχίσει την εξειδίκευσή της στο προϊόν για το οποίο συστάθηκε, β) μπορεί να επιτύχει μια αρκετά ικανή οικονομική βάση με την απόκτηση μέσων παραγωγής και σχετικού "πλεονάσματος", γ) η προειδοποίηση για αποχώρηση πριν από 1 χρόνο είναι αρκετά μεγάλο διάστημα για να μην επηρεάσει τη διοικητική διαδικασία, δ) η υποχρέωση των μελών να παραδίδουν ολόκληρη την εμπορεύσιμη ποσότητα της παραγωγής είναι στοιχείο ρύθμισης και προσπάθειας προγραμματισμού.

Όλα τα παραπάνω, συνολικά κάνουν τις Ο.Π. να δρουν καταλυτικά όχι τόσο, άμεσα, για το θεσμό των συνεταιρισμών, όσο για τους παραγωγούς ομοειδών προϊόντων, που έχουν πολυκλαδική αγροτική απασχόληση, και είναι εκείνοι, κυρίως, που διαθέτουν την παραγωγή τους στον συνεταιρισμό.

Σε πιο σύνθετο επίπεδο, οι Ο.Π. κυριαρχούν οικονομικά επειδή οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι υποχρεωμένοι να συγκεντρώνουν τις μικρές παραγωγές πολλών αγροτών με αποτέλεσμα να ανεβαίνει το λειτουργικό κόστος τους, άρα και τα οικονομικά αποτελέσματα να είναι αρνητικά, επειδή ο κοινωνικός παράγοντας υπερισχυεί. Στην πορεία αυτή η κατάσταση που θα δημιουργηθεί είναι η έντονη διαστρωμάτωση των αγροτών που οι μεν "πλούσιοι" αγρότες θα συμμετέχουν στις Ο.Π., έχοντας παράλληλα το δικαίωμα παραμονής και στο συνεταιρισμό, ενώ οι "φτωχοί" αγρότες που χαρακτηρίζονται από την πολυκλαδικότητα των καλλιεργειών τους θα μένουν στους συνεταιρισμούς χωρίς παράλληλα να τους δίνει η αγροτική παραγωγική δομή το δικαίωμα συμμετοχής σε Ο.Π., λόγω του μη ικανοποιητικού όγκου παραγωγής σε κάποιο προϊόν.

Βέβαια, η πραγματικότητα είναι πιο πολύπλοκη από τα θεωρητικά σχήματα, παρ' όλα αυτά όμως ο θεσμός των Ο.Π. μπορεί να αμφισβητείται ενώ εκείνος των συνεταιρισμών επιβιώνει αναζητώντας την χρυσή τομή ανάμεσα στον οικονομικό και κοινωνικό δυισμό του.

V. Η Αγροτική Τράπεζα στα πλαίσια της ΕΟΚ

Η ΑΤΕ θα πρέπει να είναι στραμμένη προς τους αγρότες και να επαναδραστηριοποιήσει ορισμένους αρχικούς σκοπούς της που είναι σε αδράνεια στο τομέα των συνεταιρισμών. Χρειάζεται οργάνωση της ΑΤΕ και αποκέντρωση σε επίπεδο επιθεώρησης γεωργίας όπως υπάρχει επιθεώρηση δασών, κτηνιατρικής κ.λ.π.

Πρακτικά εφαρμόσιμη προοπτική και για τη χώρα μας παραμένει η μετατροπή της ΑΤΕ σε μικτή κρατικο-συνεταιριστική τράπεζα που σε οργανική συνεργασία με πιστωτικούς συνεταιρισμούς, στη βάση θα ασκήσουν σύγχρονη και παραγωγική αγροτική πίστη με τα εξής πλεονεκτήματα από την συμμετοχή των συνεταιρισμών.

α) Την ενθάρρυνση, ανάπτυξη και προσέλκυση κεφαλαίων στην ύπαιθρο για αποταμίευση. Οι συνεταιρισμοί έτσι συγκεντρώνουν κεφάλαια σκορπισμένα σε όλη την ύπαιθρο.

β) Εξασφάλιση στους αγρότες και τους συνεταιρισμούς χαμηλών τόκων που κατά τα ευρωπαϊκά παραδείγματα δεν προκύπτει μόνο από κρατική επιδότηση αλλά και από το συνεταιριστικό θεσμό.

Στις χώρες της ΕΟΚ το πρόβλημα της χαμηλότοκης πιστοδότησης του αγροτικού τομέα βρήκε τη λύση του στο θεσμό των συνεταιριστικών ιδρυμάτων ή των μικτών κρατικο-συνεταιριστικών στα οποία η άσκηση της πίστης στους βασικούς τομείς έχει χορηγηθεί στους πιστωτικούς συνεταιρισμούς.

Ετσι η ΑΤΕ θα μπορέσει να διατηρήσει την προνομιακή θέση που έχει στο πιστωτικό σύστημα, διαφορετικά θα δημιουργηθεί πρόβλημα στο μέλλον σε σχέση με το θεμιτό ανταγωνισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων και τις κρατικές ενισχύσεις στα μέσα παραγωγής ή και στα προϊόντα που καλύπτονται από κανονισμούς της κοινής αγροτικής πολιτικής της ΕΟΚ.

Αυτό συμβαίνει γιατί η δυνατότητα πιστοδότησης πηγάζει από την ίδια τη φύση και λειτουργία του συνεταιριστικού θεσμού καθώς και την ενεργή ανάμιξη του δικτύου των συνεταιριστικών οργανώσεων αλλά και από την δυνατότητα παροχής κρατικών ενισχύσεων που επιτρέπονται από την ΕΟΚ μόνο προς συνεταιριστικά ιδρύματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ον: Ο Κρατικός παρεμβατισμός - προβλήματα και η σημασία των αγροτικών συνεταιρισμών στην κοινότητα.

I.Ο Κρατικός παρεμβατισμός στους συνεταιρισμούς και η άσκηση της εποπτείας και του ελέγχου.

-Γενικά

Ο Κρατικός παρεμβατισμός στους συνεταιρισμούς συνδέεται με την ίδια την εξέλιξή τους. Στην εμφάνιση των συνεταιρισμών και στην ίδια περίοδο της ανάπτυξής τους απουσιάζει η παρέμβαση του κράτους. Στο πρώτο στάδιο της εξέλιξής τους, μάλιστα, το κράτος τους αγνοεί ή τους ανέχεται και σε ορισμένες περιπτώσεις τους ενισχύει. Η στάση αυτή του κράτους δεν κράτησε πολύ επειδή οι συνεταιρισμοί γρήγορα άρχισαν να αναπτύσσονται σε όλες τις χώρες της Ευρώπης. Πρώτα στις αναπτυγμένες και ύστερα στις αγροτικές. Η δράση των συνεταιρισμών αρχίζει να παίρνει τον χαρακτήρα του ανταγωνισμού προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και αργότερα προς τα μονοπώλια. Αρχίζουν έτσι οι ανταγωνιστικές αντιθέσεις μεταξύ τους. Από την στιγμή αυτή κάνει την εμφάνισή της και η κρατική παρέμβαση με την ψήφιση των ειδικών νόμων για τους συνεταιρισμούς.

Υπάρχουν πάνω στο θέμα παρεμβατισμού, πολλές απόψεις που έχουν αναπτυχθεί αλλά και πολλές διαφωνίες. Θα μπορούσαμε να τις συνοψίσουμε σε τρεις γενικές απόψεις.

Η πρώτη αρνείται κάθε είδους κρατικού παρεμβατισμού στους συνεταιρισμούς και δεν αναγνωρίζει στο κράτος το δικαίωμα να ψηφίζει ειδικούς νόμους για τους συνεταιρισμούς. Η δεύτερη αναγνωρίζει στο κράτος το δικαίωμα να επιβάλλει με ειδικούς νόμους τον απόλυτο κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς που χαρακτηρίζονται σαν δημόσια ιδρύματα. Και η τρίτη δέχεται έναν περιορισμένο κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς και αναγνωρίζει στο κράτος το δικαίωμα ψήφισης ειδικών συνεταιριστικών νόμων.

Στη πράξη ο κρατικός παρεμβατισμός δεν είναι ομοιόμορφος σε όλες τις χώρες. Ποικίλλει από τον περιορισμένο ανώδυνο ως το απόλυτο, το ασφυκτικό και εκδηλώνεται είτε σε ορισμένους μόνο τομείς, είτε σε όλους τους τομείς. Οι χαρακτηριστικότερες εκδηλώσεις του κρατικού παρεμβατισμού εμφανίζονται στη σύσταση των

συνεταιρισμών στην έγκριση του καταστατικού τους και στην άσκηση της εποπτείας και του ελέγχου σε αυτούς.

ΕΛΛΑΔΑ. Στη χώρα μας ο κρατικός παρεμβατισμός στους συνεταιρισμούς εκδηλώθηκε στα 1914 με την ψήφιση του νόμου 602 "περί συνεταιρισμών". Σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου αυτού, το καταστατικό που συντάσσεται σαν ιδιωτικό έγγραφο από 7 τουλάχιστον πρόσωπα υποβάλλεται για έγκριση στον αρμόδιο υπουργό και για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς στον υπουργό Γεωργίας. Σύμφωνα με το άρθρο 3 μόνον εφόσον εγκριθεί το καταστατικό από τον υπουργό και σταλεί στο ειρηνοδικείο της έδρας του συνεταιρισμού, ο συνεταιρισμός αναγνωρίζεται κι αρχίζει και λειτουργεί.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του νόμου, στον συνεταιρισμό ασκείται άμεσος κρατικός έλεγχος και εποπτεία από τον αρμόδιο υπουργό για τους αγροτικούς από τον Γεωργίας. Εκτός όμως από την άσκηση της κρατικής εποπτείας και του ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 37, αυτός γίνεται και εσωτερικά από το εποπτικό συμβούλιο του συνεταιρισμού που εκλέγεται από την γενική συνέλευση. Μέχρι το 1929, που ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα, η εποπτεία και ο έλεγχος των αγροτικών συνεταιρισμών ασκούσαν από το Υπουργείο Γεωργίας. Από το 1930 μέχρι σήμερα ασκείται, από την Διεύθυνση των Συνεταιρισμών της ΑΤΕ η οποία διαθέτει μια καλά οργανωμένη υπηρεσία για το σκοπό αυτό, από 76 επιθεωρητές και αναπληρωτές τους και 250 επόπτες συνεταιρισμών σ' όλη τη χώρα. Εκτός από την κεντρική της υπηρεσία που διαθέτει 30 στελέχη.

Το θέμα της άσκησης της εποπτείας και του ελέγχου στους συνεταιρισμούς, αποτελούσε και αποτελεί ένα από τα πιο σοβαρά για λύση προβλήματα του συνεταιριστικού μας κινήματος. Τρεις είναι οι διαμορφωμένες βασικές απόψεις πάνω στο θέμα αυτό. Η πρώτη υποστηρίζει ότι η άσκηση αυτή να γίνεται από την ΑΤΕ. Η δεύτερη, να γίνεται από το Υπουργείο Γεωργίας και η τρίτη να γίνεται από τις ίδιες τις συνεταιριστικές οργανώσεις.

Οι δυο πρώτες αναγνωρίζουν το κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς και στην εφαρμογή τους δεσμεύουν την πρωτοβουλία και την ελευθερία για δράση.

Η τρίτη είναι σωστότερη γιατί ανταποκρίνεται στην συνεταιριστική αρχή, συναντά όμως αντίδραση από τους αρμόδιους κύκλους του Υπουργείου Γεωργίας και της Αγροτικής Τράπεζας.

Η κυβέρνηση με το σχέδιο νόμου "περί συνεταιρισμών", που επί 2 1/2 χρόνια από την πρώτη σύνταξη του συνεχώς αποσύρεται και τροποποιείται, θέλησε να δώσει μια συμβιβαστική λύση, η οποία όμως δεν ικανοποιεί κανένα, πολύ περισσότερο τις συνεταιριστικές οργανώσεις και τους συνεταιριστές. Με το σχέδιο αυτό ο κρατικός παρεμβατισμός στους συνεταιρισμούς παραμένει σχεδόν αμιγής. Η εποπτεία μετατίθεται από την ΑΤΕ στο Υπουργείο Γεωργίας και η διαδικασία για την σύσταση και λειτουργία των συνεταιρισμών γίνεται περισσότερο δεσμευτική. Όπως φαίνεται, η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να επιμένει στον Κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς. Είναι όμως έξω από το καινούργιο συνεταιριστικό πνεύμα που υπάρχει στο χώρο της Ευρώπης και ιδιαίτερα στο χώρο της ΕΟΚ. Με τον πρόσφατο νόμο 2169/93 δόθηκε η εποπτεία και ο έλεγχος σε έναν νέο θεσμό το "Σώμα Ειδικών Ελεγκτών".

II. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΟΚ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Πέρα όμως από την προηγούμενη σκιαγράφιση του αγροτικού συνεταιρισμού στις πιά αντιπροσωπευτικές χώρες που αναφέραμε, υπάρχει και μια πληθώρα προβλήματα που καθιστούν επικίνδυνη και δύσκολη την παραπέρα εξέλιξή του.

Μερικά από αυτά επισημαίνονται από τον Αντιπρόεδρο του Ευρωκοινοβουλίου FRANCOIS MUSS στο ευρωπαϊκό συνέδριο της GOGECA είναι: η μη καθιέρωση ενιαίου ευρωπαϊκού καταστατικού για τους συνεταιρισμούς, οι δυσκολίες αυτοχρηματοδότησης των συνεταιρισμών μέσα στις συνθήκες του οξύτατου ανταγωνισμού και η έλλειψη για καταστατικό πολυεθνικών συνεταιρισμών με την προοπτική την ενιαία αγορά της ΕΟΚ. Επίσης, πέρα από τη θέση του Αντιπροέδρου του Ευρωκοινοβουλίου, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν και θα αντιμετωπίζουν τρεις μορφές εξωτερικών πιέσεων.

- 1) Μεταβολή των συσχετισμών ανταγωνισμού.
- 2) Επιπτώσεις των τεχνολογικών ανακαλύψεων.
- 3) Αύξηση του κόστους συναλλαγών με το φυσικό περιβάλλον (ενέργεια, μόλυνση, περιβαλλοντολογικοί περιορισμοί).

Δηλαδή ότι, η συνεταιριστική (επιχείρηση) καλείται να ανταγωνιστεί με ίσους όρους τις ιδιωτικές μονάδες ενώ από τη φύση της συνοδεύεται από αρκετά μειονεκτήματα για το συγκεκριμένο

αγώνα, όπως είναι τα περιορισμένα ίδια κεφάλαια και η δανειστική υπερεπιβάρυνση, η υποχρέωση υποδοχής ολόκληρης της παραγωγής των μελών με δυσανάλογο κόστος, η σχετική ακαμψία στις απαιτήσεις της αγοράς για ευέλικτες ρυθμίσεις (δυσκολία αποφάσεων), η προσήλωση στους κοινωνικούς στόχους (δικαίωμα εργασίας και ύπαρξης της γεωργικής εκμετάλλευσης).

Επίσης ο δεύτερος τομέας εξωτερικής πίεσης που θα ασκηθεί στους συνεταιρισμούς είναι τα αποτελέσματα στη γεωργία από τις ανακαλύψεις της βιοτεχνολογίας που θα αναστώσουν τον 21ο αιώνα. Συγκεκριμένα η γεωργία και αντίστοιχα οι αγροτικοί συνεταιρισμοί θα υποκύψουν στους κανόνες της συγκέντρωσης και της οικονομικής χρήσης των βιομηχανικών και ιδιαίτερα των ενεργειακών προϊόντων (π.χ. δέσμευση ατμοσφαιρικού αζώτου από τα φυτά, αξιοποίηση των βιομηχανικών καταλοίπων και παραπροϊόντων στη διατροφή ζώων και λιπασμάτων, δημιουργία μικροοργανισμών που θα αντικαταστήσουν φυτοφάρμακα στον αγώνα κατά των παρασίτων). Η αναπόφευκτη συνέπεια των παραπάνω θα είναι η κάλυψη σημαντικότερου μεριδίου στη γεωργία από τις χημικές και φαρμακευτικές εταιρίες που θα έχουν αναπτύξει τη σχετική έρευνα και θα διαθέτουν ισχυρούς οικονομικούς πόρους.

Έτσι, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί έχουν να ανταγωνιστούν μεγαλοεπιχειρήσεις με πλανητική στρατηγική και διαχείριση, με διαφοροποίηση των λειτουργιών που θα ενσωματώνουν τον τριτογενή τομέα της οικονομίας και τη διανομή στον τελικό καταναλωτή.

Επίσης τα προβλήματα αυτά έρχονται να τα συμπληρώσουν και να τα αυξήσουν η πολιτική που ασκεί η ΕΟΚ απέναντι στους αγροτικούς της συνεταιρισμούς. Συγκεκριμένα ο Αντιπρόεδρος της GOGECA αναφέρει: "η πολιτική της ΕΟΚ είναι στραμμένη στο παρελθόν γιατί αγνοεί τις απαιτήσεις της σύγχρονης οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και δαπανά σχεδόν όλους τους πόρους στη στήριξη των αμεταποίητων προϊόντων, χωρίς συσχετισμό με τη διατροφική αξιοποίησή τους. Παραμελεί σχεδόν καθολικά τις εξελίξεις στον τομέα μεταποίησης και Μάρκετινγκ. Δεν προβλέπει κανένα μέτρο χρηματοδότησης των συνεταιρισμών για πειραματισμό και έρευνες, για εφαρμογή νέων τεχνολογιών και επαγγελματική εκπαίδευση των συνεταιριστικών στελεχών".

Η σημερινή κατάσταση στην Ευρωπαϊκή γεωργία είναι εξαιρετικά δύσκολη. Ακόμη δυσκολότερη όμως είναι η

πραγματικότητα στην ελληνική γεωργία, η οποία λόγω των ιδιομορφιών που παρουσιάζει, έχει υψηλό κόστος και χαμηλή παραγωγικότητα (50% της μέσης κοινοτικής παραγωγικότητας).

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 έχει αρχίσει, όπως όλοι ξέρουμε, η διαδικασία της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ στην αρχή με τους σταθεροποιητές και τα τέλη συνυπευθυνότητας (1988-1989) και στη συνέχεια με τη μείωση των τιμών των σιτηρών και των ελαιούχων σπόρων καθώς και του βοδινού κρέατος και γάλακτος από το 1993...

Ταυτόχρονα, η μείωση της ποσόστωσης στα Καπνά από το 1993 και η συνέχιση των περιορισμών στην παραγωγή του βαμβακιού και των άλλων γεωργικών προϊόντων δημιούργησαν συνθήκες μείωσης των τιμών και των εισοδημάτων των αγροτών μας. Η μείωση ήταν 10% το 1992 και οι προοπτικές για το 1993 δεν είναι κααλύτερες σχετικά με το αγροτικό εισόδημα.

Οι στρεμματικές ενισχύσεις για τα σιτηρά κ.τ.λ. δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στην Ελληνική γεωργία, που βρίσκεται στο στάδιο του εκσυγχρονισμού. Τα παραπάνω σημαίνουν ότι με την Αναθεώρηση της ΚΑΠ, έστω και αν προσωρινά συγκρατείται σε κάποιο επίπεδο το αγροτικό εισόδημα, δημιουργούνται συνθήκες περιορισμών στην παραγωγή και αποθαρρύνεται η οποιαδήποτε προσπάθεια εκσυγχρονισμού και βελτίωσης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας στην Ελλάδα. Με άλλα λόγια εμποδίζεται η διευρύνση των εκμεταλεύσεων, που αποτελεί τον πιο σημαντικό παράγοντα βελτίωσης του εισοδήματος των Ελλήνων αγροτών. Η Ελληνική γεωργία καταδικάζεται να παραμείνει μη παραγωγική και οι αγροτικές εκμεταλεύσεις μικρές και πολυτεμαχισμένες.

Ξέρουμε σήμερα ότι μόνο μια στις τρεις εκμεταλλεύσεις έχει εξασφαλίσει διαδοχή, πράγμα που σημαίνει με δεδομένη τη γήρανση του πληθυσμού ότι στα αμέσως επόμενα χρόνια θα εγκαταλειφθούν χιλιάδες αγροτικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να περάσουν με διάφορους τρόπους στους νεότερους αγρότες που θα μείνουν στη γεωργία και έτσι να αποκτηθεί επιτέλους βιώσιμος αγροτικός κλήρος.

Φαίνεται ότι οι περιορισμοί της ΚΑΠ τόσο στην παραγωγή όσο και την έκταση, εμποδίζουν τέτοις διαδικασίες και υπονομεύουν το μέλλον των νέων αγροτών και της ελληνικής γεωργίας.

Εκτός από τις περιοριστικές ρυθμίσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, το Νοέμβριο του 1992 υπογράφηκε προσύμφωνο μεταξύ

Ε.Κ. και Η.Π.Α. που περιλαμβάνει ακόμη περισσότερο περιοριστικούς όρους ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής γεωργίας στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων της GATT.

Στο προσύμφωνο αυτό περιλαμβάνονται σε συντομία τα ακόλουθα:

- Όλα τα μέτρα προστασίας από τρίτες χώρες, στα σύνορα περιορίζονται κατά 36% μέσα στα έξι επόμενα χρόνια.

- Μέχρι το τέλος της εξαετίας θα πρέπει το 5% της Κοινοτικής κατανάλωσης να εισάγεται από Τρίτες χώρες.

- Το σημερινό καθεστώς εισαγωγικών διευκολύνσεων έναντι Τρίτων χωρών παγιοποιείται.

- Το ζήτημα της αύξησης των δασμών στα υποκατάστατα ζωοτροφών που εισάγονται χωρίς δασμούς θα λυθεί με διαβουλεύσεις μόνο αν αυξηθούν οι εισαγωγές της Ε.Κ. από Τρίτες χώρες.

- Το επίπεδο της εσωτερικής στήριξης (δηλ. οι πριμοδοτήσεις, επιδοτήσεις στην παραγωγή κ.τ.λ) μειώνεται κατά 20%. Εξαιρούνται οι στρεμματικές ενισχύσεις που προβλέπονται από τη μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π.

- Οι εξαγωγικές ενισχύσεις μειώνονται κατά 36% στα επόμενα έξι χρόνια.

- Ο όγκος των εξαγωγών των προϊόντων που έχουν άμεσες εξαγωγικές επιδοτήσεις μειώνεται κατά 21% σε διάστημα έξι ετών.

Όπως φαίνεται από τις πιο πάνω ρυθμίσεις, ότι άφησε άθικτο η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, η Συμφωνία της GATT το καταστρέφει. Βέβαια, οι αμερικανικές προτάσεις ήταν αρχικά πολύ χειρότερες αλλά ο τελικός συμβιβασμός είναι εξαιρετικά επώδυνος για την Ευρωπαϊκή γεωργία, πολύ περισσότερο από ότι για την Αμερικανική, όχι μόνο διότι στις Η.Π.Α. η γεωργία είναι πιο αποδοτική αλλά και γιατί ο τρόπος στήριξης είναι διαφορετικός.

Γίνεται φανερό ότι, αν για την Ευρωπαϊκή γεωργία η κατάσταση είναι εξαιρετικά δύσκολη, όπως δείχνουν οι αντιδράσεις των ευρωπαϊών αγροτών, με πρώτους τους γάλλους αγρότες, για την Ελληνική γεωργία η συμφωνία αυτή είναι καταστροφική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ον: Διοίκηση της Ε.Γ.Σ.

Όργανα της Ένωσης

Όργανα της Ε.Γ.Σ. είναι:

- α. Η Γενική Συνέλευση
- β. Το Διοικητικό Συμβούλιο
- γ. Το Εποπτικό Συμβούλιο.

Στην Ένωση συγκροτούνται και λειτουργούν κατά την έννοια των άρθρων 7 και 50 του Ν. 154/1985 παραρτήματα της Ένωσης και αντίστοιχες Τοπικές Συνελεύσεις και Κλαδικές Οργανώσεις Παραγωγής (ΚΟΠΕΑΣ).

Ι. Γενική Συνέλευση των μελών

Ι. Α. Συγκρότηση - Ψήφοι

- Η Γενική Συνέλευση είναι το ανώτατο όργανο της Ένωσης και απαρτίζεται από τους αντιπροσώπους των μελών της, που έχουν εγγραφεί στο μητρώο της και διατηρούν την ιδιότητά τους αυτή.
- Η Γενική Συνέλευση της Ένωσης αποτελείται από αντιπροσώπους των Αγροτικών Συνεταιρισμών, μελών της, που εκλέγονται από τη Γενική τους Συνέλευση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 34 του παρόντος καταστατικού. Κάθε Αγροτικός Συνεταιρισμός αντιπροσωπεύεται στην Ένωση ανάλογα με τον αριθμό των μελών του.
- Για κάθε 50 μέλη του Αγροτικού Συνεταιρισμού εκλέγεται (1) αντιπρόσωπος. Σε περίπτωση που 25 δεν αντιπροσωπεύονται στην Ένωση, εκλέγεται ένας ακόμη αντιπρόσωπος.
- Η απόφαση της εκλογής των Αντιπροσώπων κοινοποιείται στην Ένωση με συστημένη επιστολή.
- Οι Αντιπρόσωποι δεν μπορούν να λάβουν μέρος στις Γενικές Συνελεύσεις της Ένωσης πριν από τη γνωστοποίηση της εκλογής τους.

Εκπροσωπούν το Συνεταιρισμό σε όλες τις σχέσεις του με την Ένωση μέσα στα πλαίσια των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου του εκπροσωπούμενου Συνεταιρισμού.

Ακόμη μετέχουν στη Γενική Συνέλευση αυτοπροσώπως.

- Κάθε Αντιπρόσωπος έχει μία (1) ψήφο. Αντιπρόσωποι που είναι και μέλη του Διοικητικού ή του Εποπτικού Συμβουλίου δεν έχουν

δικαίωμα ψήφου σε θέματα απαλλαγής από ευθύνη του στην Ένωση.

Η διάρκεια της θητείας του Αντιπροσώπου είναι τρία (3) έτη.

Σε κάθε όμως περίπτωση οι Αντιπρόσωποι ακολουθούν τη θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνεταιρισμού τους.

Ι.β. Αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης

Η Γενική Συνέλευση αποτελεί το ανώτατο όργανο εποπτείας και λήψης αποφάσεων πάνω σε υποθέσεις της Ε.Γ.Σ.

Αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά την Ένωση, για το οποίο προβλέπει την αρμοδιότητά της ειδική διάταξη του νόμου και του καταστατικού, για το οποίο δεν προβλέπεται άλλο αρμόδιο όργανο.

Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης ανήκουν:

- Η τροποποίηση του καταστατικού.
- Η συγχώνευση, η παράταση της διάρκειας και η διάλυση της Ένωσης.
- Η ψήφιση και η τροποποίηση του Εσωτερικού Κανονισμού λειτουργίας της Ένωσης.
- Η σύσταση και η συμμετοχή της Ένωσης σε κοινές επιχειρήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 4 του Ν. 1541/1985 σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις ανώτερου βαθμού, σε Συνεταιριστικούς Οργανισμούς ή σε Συνεταιριστικές Εταιρείες του άρθρου 59 του παραπάνω νόμου και η αποχώρησή του από αυτές.
- Η έγκριση για την αγορά, την ανέγερση, υποθήκευση, ανταλλαγή ή την πώληση ακινήτων της Ένωσης, η ίδρυση, η επέκταση, ο εκσυγχρονισμός ή η μίσθωση βιοτεχνίας ή βιομηχανίας καθώς και η έγκριση για τη σύναψη δανείου για τους σκοπούς αυτούς.
- Ο καθορισμός του ανώτατου ποσού και των όρων για τα δάνεια, που μπορεί να συνάψει η Ένωση ή να χορηγήσει στα μέλη της
- Η έγκριση του Ισολογισμού και του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης, η έγκριση των πεπραγμένων διαφόρων οργάνων της Ένωσης και η απαλλαγή αυτών από τις ευθύνες, καθώς και ο καθορισμός του τρόπου διάθεσης του πλεονάσματος της χρήσης ή της επιβάρυνσης των μελών για τυχόν ζημιές.

Ι.γ. Σύγκληση της Γ.Σ.

Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο σε τακτική συνεδρίαση μέσα στο πρώτο τετράμηνο του έτους.

Η Συνέλευση πραγματοποιείται πάντοτε στην έδρα της Ένωσης.

Η πρόσκληση περιέχει τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, τον τόπο και την ημέρα πραγματοποίησης και την ώρα έναρξης της συνεδρίασης και γνωστοποιείται στα μέλη της Ένωσης με την αποστολή της τουλάχιστον δέκα (10) πλήρεις ημέρες πριν την έναρξη της Συνεδρίασης.

Το Διοικητικό Συμβούλιο ή το Εποπτικό μπορούν να συγκαλέσουν έκτακτη Γενική Συνέλευση της Ένωσης όταν συντρέχει θέμα ειδικά προβλεπόμενο από το νόμο ή το καταστατικό ή όταν η έκτακτη σύγκληση επιβάλλεται από το συμφέρον της Ένωσης κατά την κρίση κάθε συμβουλίου.

Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται επίσης σε έκτακτη συνεδρίαση με την αίτηση του 1/5 τουλάχιστον του αριθμού όλων των αντιπροσώπων.

Οι προσκλήσεις της Γενικής Συνέλευσης υπογράφονται από:

1. Τον πρόεδρο ή τον αντιπρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου, όταν αυτή συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

2. Από τον πρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου ή τον αναπληρωτή του, όταν συγκαλείται με απόφαση του Εποπτικού Συμβουλίου.

3. Από όλους τους Αντιπροσώπους, που υπόγραψαν την αίτηση έκτακτης σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης στην περίπτωση της παραγράφου 3.

Ι.δ. Απαρτία

Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία εφόσον κατά την έναρξη της Συνεδρίασης είναι παρόντες οι μισοί τουλάχιστον Αντιπρόσωποι των Συνεταιρισμών μελών της Ένωσης, που είναι γραμμένοι στα μητρώα της.

Αν δεν επιτευχθεί απαρτία κατά την έναρξη της Συνεδρίασης, επαναλαμβάνεται η ανάγνωση του καταλόγου των Αντιπροσώπων.

Έπειτα από μια (1) ώρα και εφόσον διαπιστωθεί η απαρτία, η Συνέλευση εισέρχεται στην ημερήσια διάταξη και έγκυρα παίρνει αποφάσεις πάνω στα θέματά της με την πλειοψηφία των παρόντων στην ψηφοφορία Αντιπροσώπων.

Ι.ε. Συνεδρίαση - Συζήτηση - Ψηφοφορία

Στην έναρξη της Συνεδρίασης η συνέλευση εκλέγει από τους αντιπροσώπους που παρίστανται, Πρόεδρο και Γραμματέα, καθώς και Εφορευτική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τρεις (3) τουλάχιστον αντιπροσώπους.

Μέχρι την εκλογή τους καθήκοντα Προέδρου της Γενικής Συνέλευσης ασκεί ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου. Εάν αυτός απουσιάζει, τότε ο Αντιπρόεδρος ή το μεγαλύτερης ηλικίας μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου που παρίσταται ή, αν δεν παρίσταται κανένα, ένας από τους παλαιότερους Αντιπροσώπους, που υποδεικνύεται από την πλειοψηφία των παρόντων.

Για τη συζήτηση και τις αποφάσεις που παίρνονται κρατούνται πρακτικά από τον Πρόεδρο, το Γραμματέα και τα μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής.

Η Συνέλευση μπορεί να πάρει αποφάσεις μόνο πάνω στα θέματα που αναγράφονται στην ημερήσια διάταξη και περιέχονται στην πρόσκληση.

Ειδικά τα θέματα αναβολής ή διακοπής της Συνέλευσης, σύγκλησης νέας, εγγραφή νέων μελών, εκλογής προεδρείου, μεταβολής της σειράς των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης δεν είναι αναγκαίο να αναγράφονται στην ημερήσια διάταξη.

Οι ψηφοφορίες της Γενικής Συνέλευσης διακρίνονται σε μυστικές και φανερές:

- Οι φανερές μπορούν να γίνουν με την ανόρθωση των μελών ή με ανύψωση των χεριών ή με ονομαστική κλήση, ποτέ όμως με βοή
- Οι μυστικές ψηφοφορίες γίνονται πάντοτε με ψηφοδέλτια κάτω από την εποπτεία και τον έλεγχο της Εφορευτικής Επιτροπής.

Τα ψηφοδέλτια θεωρούνται έγκυρα εφόσον είναι ομοιόμορφα και σφραγισμένα με τη σφραγίδα της Ένωσης, δεν περιλαμβάνουν σημεία ή φράσεις άσχετες με το θέμα, που παραβιάζουν, κατά την κρίση της Εφορευτικής Επιτροπής, τη μυστικότητα της ψηφοφορίας.

Μυστική ψηφοφορία με χρησιμοποίηση ψηφοδελτίων έχουμε για:

1. Εκλογή Συλλογικών οργάνων της Ένωσης.
2. Εκλογή Αντιπροσώπων της Ένωσης σε ανώτερου βαθμού Συνεταιριστικές Οργανώσεις, Συνεταιριστικούς Οργανισμούς, την ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.
3. Για θέματα εμπιστοσύνης προς τη διοίκηση και απαλλαγή από ευθύνη των οργάνων.
4. Σε έγκριση του Ισολογισμού και Απολογισμού.

5. Σε προσωπικά θέματα.

Στα υπόλοιπα θέματα της Ένωσης γίνεται φανερή ψηφοφορία.

Τέλος, η Εφορευτική Επιτροπή φροντίζει κατά τις ψηφοφορίες να απομακρύνονται από την αίθουσα της ψηφοφορίας πρόσωπα που δεν έχουν δικαίωμα ψήφου.

I.στ. Απόφαση

Η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης πάνω στα θέματα της ημερήσιας διάταξης παίρνεται από την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων κατά την ψηφοφορία αντιπροσώπων.

Σε περίπτωση ισοψηφίας, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται και, αν υπάρχει νέα ισοψηφία, η πρόταση απορρίπτεται.

Σε περίπτωση αρχαιρεσιών για εκλογή μελών Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίου ως και Αντιπροσώπων ισχύουν όσα αναφέρονται στο άρθρο 33 του Καταστατικού.

Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που λήφθηκε κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου ή του καταστατικού υπόκειται σε ακύρωση.

II. Διοικητικό Συμβούλιο

II.α. Συγκρότηση - Λειτουργία

Η Διοίκηση της Ε.Γ.Σ. ασκείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από έξι (6) μέλη.

Από αυτά τα μέλη, τα πέντε (5) εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των Αντιπροσώπων, μεταξύ αυτών και ένα (1) μέλος μετέχει ως εκπρόσωπος του προσωπικού της Ένωσης. Ο εκπρόσωπος προσωπικού στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης εκλέγεται από το σύνολο μελών του προσωπικού.

Η διάρκεια της θητείας του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τρία (3) χρόνια.

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου πρέπει να έχουν πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο, αμέσως μετά την εκλογή του, συνέρχεται και συγκροτείται σε σώμα, εκλέγοντας, στην πρώτη με την εκλογή του συνεδρίαση, από τα μέλη του, κατά απόλυτη πλειοψηφία, τον Πρόεδρο, έναν Αντιπρόεδρο, ένα Γραμματέα και τον Ταμία.

Κατά τη διάρκεια της θητείας του Διοικητικού Συμβουλίου η από τα μέλη του απόφαση ανάκλησης και ανακατανόμης αξιωμάτων

μεταξύ των ίδιων προσώπων είναι δυνατή μόνο με πλειοψηφία των 2/3 του συνόλου των μελών του.

Το Διοικητικό Συμβούλιο αναλαμβάνει τα καθήκοντά του αμέσως μετά την εκλογή του.

Οι Σύμβουλοι, που για διαρκές κώλυμά τους απεχουν από τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των πέντε (5) μηνών ή που αδικαιολόγητα δεν προσήλθαν σε πέντε (5) συνεχείς συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου θεωρείται ότι παραιτήθηκαν από την ιδιότητα του Συμβούλου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει υποχρεωτικά μια φορά το μήνα, ύστερα από πρόσκληση του προέδρου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να ορίσει τακτές ημέρες συνεδρίασης και βρίσκεται σε απαρτία όταν τα παρόντα μέλη είναι περισσότερα από τα απόντα. Οι αποφάσεις του παίρνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών.

Απόλυτη πλειοψηφία έχουμε όταν ο αριθμός των θετικών ψήφων είναι μεγαλύτερος του μισού των ψήφων όλου του αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

II.β. Αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου

Το Δ.Σ. εκπροσωπεί την Ένωση δικαστικά και εξώδικα και αποφασίζει πάνω σε όλα τα θέματα που αφορούν τη διοίκηση, τη διαχείριση και γενικά τη λειτουργία της Ένωσης - στα πλαίσια του νόμου - του Καταστατικού, του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης, καθώς και των αποφάσεων των Τοπικών Συνελεύσεων και των ΚΟΠΕΑΣ.

Γενικά οι αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου είναι:

- Θέτει σε εφαρμογή τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και φροντίζει για την εκτέλεση των αποφάσεων των Τοπικών Συνελεύσεων και των ΚΟΠΕΑΣ και εποπτεύει την εφαρμογή τους από τα λοιπά όργανα και τις υπηρεσίες της Ένωσης.
- Συγκαλεί τις τακτικές και τις έκτακτες Γενικές Συνελεύσεις και καθορίζει τα θέματα που θα συζητηθούν σ' αυτές.
- Ορίζει τους Αντιπροσώπους της Ένωσης σ' όλες τις περιπτώσεις που προβλέπεται ή επιβάλλεται η αντιπροσώπευση ή η συμμετοχή της.
- Καταρτίζει τον Ισολογισμό και Απολογισμό της Ένωσης και συντάσσει πρόγραμμα εργασιών του επόμενου έτους.

- Αποφασίζει για την εγγραφή νέων μελών και τη διαγραφή μελών, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.
- Αποφασίζει τη συναρμολόγηση συμβάσεων, οι οποίες συνεπάγονται διαρκείς ή μακροχρόνιες υποχρεώσεις για την Ένωση.
- Αποφασίζει για την αποδοχή καταθέσεων των μελών και των παρόντων δανείων σ' αυτά, μέσα στα όρια του καταστατικού και των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης.
- Αποφασίζει για τα τρέχοντα έξοδα της Διοίκησης και Λειτουργίας της Ένωσης και ορίζει το ανώτατο χρηματικό ποσό που ο Ταμίας μπορεί να κρατάει στο ταμείο του για τα έξοδα αυτά.
- Αποφασίζει για την αγορά μηχανημάτων, εργαλείων, σκευών και λοιπών κινητών περιουσιακών στοιχείων και παντός αγαθού, αναλώσιμου ή όχι, για τις ανάγκες της Ένωσης και των μελών της
- Επεξεργάζεται και υποβάλλει για έγκριση στη Γενική Συνέλευση τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της Ένωσης, ως και τον Οργανισμό του Προσωπικού.
- Διορίζει και απολύει το υπαλληλικό, το εργατικό και εργατοτεχνικό προσωπικό της Ένωσης.
- Ασκεί την πειθαρχική εξουσία στο προσωπικό της Ένωσης, τακτικό και μη, κατά τους όρους του Οργανισμού του Προσωπικού.
- Υπογράφει όλα τα έγγραφα της Ένωσης, που απευθύνονται σε δημόσιες αρχές ή σε τρίτους και δέχεται όλα τα έγγραφα που απευθύνονται ή κοινοποιούνται στην Ένωση.
- Τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να μεταβιβάζει με ειδική απόφασή του την άσκηση ορισμένων αρμοδιοτήτων του ή να αναθέτει τη διεξαγωγή ορισμένων εργασιών και την υπογραφή των σχετικών πράξεων και εγγράφων σε ένα από τα μέλη του ή σε υπαλληλο της Ένωσης ή σε οποιονδήποτε τρίτο.

II.γ. Αρμοδιότητες του Προέδρου του Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:

- Φροντίζει για την καλή λειτουργία των υπηρεσιών της Ένωσης.
- Πρωθεί και πραγματοποιεί τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και φροντίζει για την εκτέλεση των εργασιών της Ένωσης, σύμφωνα με το καταστατικό και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και ευθύνεται για την ακριβή τήρησή τους.

- Φροντίζει για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Επιβλέπει την Ταμειακή και Λογιστική υπηρεσία.
- Φροντίζει, μαζί με τον Ταμία, να συνταχθούν οι καινούργιες καταστάσεις του Ταμείου, καθώς και ο Ισολογισμός, ο Λογαριασμός Αποτελεσμάτων του έτους και να υποβληθούν στην κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Συγκαλεί το Διοικητικό Συμβούλιο σε τακτικές και έκτακτες συνεδριάσεις και φροντίζει για την αποστολή των προσκλήσεων για τις Γενικές Συνελεύσεις.
- Προεδρεύει στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Εκθέτει την κατάσταση της Ένωσης και τη δράση του Διοικητικού Συμβουλίου στην τακτική Γενική Συνέλευση.
- Δίνει στην εποπτεύουσα αρχή, στους ελεγκτές, όλες τις πληροφορίες που ζητούνται από αυτούς.

11.δ. Ο Ταμίας του Διοικητικού Συμβουλίου

Ο Ταμία του Διοικητικού Συμβουλίου ενεργεί την Ταμειακή μηχανή, σύμφωνα με το καταστατικό, τον κανονισμό εργασιών και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ειδικότερα έχει τα εξής καθήκοντα:

- Ενεργεί κάθε είσπραξη και πληρωμή, με βάση την εντολή του Προέδρου ή του εξουσιοδοτημένου από αυτόν προσώπου και κάνει τις απαραίτητες, κατά τον εσωτερικό κανονισμό, λειτουργίες της Ένωσης.
- Εκτελεί κάθε σχετική προς την υπηρεσία του απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Φυλάσσει το περιεχόμενο του Ταμείου, τα χρηματογράφα και τα αποδεικτικά έγγραφα.
- Συντάσσει τις μηνιαίες καταστάσεις του Ταμείου και καταρτίζει με το λογιστή ή το Γραμματέα τον ετήσιο Ισολογισμό.
- Δίνει όλες τις αναγκαίες εξηγήσεις στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο Εποπτικό Συμβούλιο.
- Τέλος, καταθέτει σε λογαριασμό καταθέσεων της Ένωσης κάθε ποσό, που υπερβαίνει τις τρέχουσες ανάγκες της, στο Υποκατάστημα Τραπεζής με την οποία συναλλάσσεται η Ένωση.

Τα καθήκοντα του Ταμία αναθέτονται σε υπαλλήλους της Ένωσης, σύμφωνα με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

II.ε. Ευθύνη - Αποζημίωση μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ευθύνονται σύμφωνα για κάθε ζημιά, που υπαίτια προκάλεσαν στην Ένωση, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο, το Εποπτικό Συμβούλιο ή το ένα πέμπτο (1/5) τουλάχιστον του αριθμού των Αντιπροσώπων μπορούν να ασκήσουν αγωγή, η οποία θα έχει σαν αίτημα την αποκατάσταση της ζημιάς.

Η ιδιότητα του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης είναι άμισθη και τιμητική.

Για την παροχή όμως υπηρεσιών από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου στην Ένωση παρέχεται σ' αυτά αποζημίωση ανάλογη προς το χρόνο της απασχόλησής τους στις εργασίες και υποθέσεις της Ένωσης.

Το ύψος αυτής της αποζημίωσης, καθώς και ο τρόπος καταβολής, καθορίζονται στην αρχή της θητείας του Διοικητικού Συμβουλίου από τη Γενική Συνέλευση και μπορεί να είναι κατά ημέρα, κατά μήνα ή κατ' αποκοπή κάθε χρόνο.

Η αποζημίωση αυτή δεν αποτελεί μισθό, ούτε δημιουργεί οποιοδήποτε δικαίωμα, που απορρέει από τις διατάξεις της εργατικής ή της ασφαλιστικής νομοθεσίας.

Ανεξάρτητα από την παραπάνω αποζημίωση, μπορεί η Ένωση, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, να καταβάλλει στον Πρόεδρο ή και σε μέλη του Συμβουλίου έξοδα κίνησης και παράστασης οριζόμενα απ' αυτό κατ' αποκοπή.

Ειδικά, για την απασχόληση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ή των Αντιπροσώπων του εκτός της έδρας τους, καταβάλλεται σ' αυτά, εκτός από τα οδοιπορικά τους, και αποζημίωση για την κάλυψη πρόσθετων δαπανών, στις οποίες υποβάλλονται για την παραμονή τους εκτός έδρας.

Η αποζημίωση αυτή, με διανυκτέρευση ή μη, ορίζεται και αναπροσαρμόζεται κάθε φορά, ανάλογα με τις κρατούσες συνθήκες, από τη Γενική Συνέλευση.

III. Εποπτικό Συμβούλιο

III.α. Συγκρότηση

Το Εποπτικό Συμβούλιο εκλεγεται ταυτόχρονα με το Διοικητικό Συμβούλιο από τη Γενική Συνέλευση των Αντιπροσώπων των Συνεταιρισμών μελών της Ένωσης.

Ο αριθμός των μελών του Εποπτικού Συμβουλίου ορίζεται σε τρία (3), από τα οποία ένα (1) εκλέγεται ως Πρόεδρος.

Η διάρκεια της θητείας του Εποπτικού Συμβουλίου είναι τριετής.

Τα μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου πρέπει να έχουν πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξίες.

Δεν μπορεί να εκλεγεί μέλος του Εποπτικού Συμβουλίου Αντιπρόσωπος που κατά την τελευταία διετία ήταν μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης ή Αγροτικής Συνεταιριστικής Οργάνωσης ανώτερου βαθμού.

Το ίδιο πρόσωπο δεν μπορεί να είναι συγχρόνως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης.

Το Εποπτικό Συμβούλιο συνεδριάζει τουλάχιστον μια (1) φορά στους τρεις (3) μήνες στην έδρα της Ένωσης και ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου του.

Σε περίπτωση που ο Πρόεδρος δεν συγκαλέσει το Εποπτικό Συμβούλιο, δικαιούνται να το συγκαλέσουν δύο μέλη του.

Το Εποπτικό Συμβούλιο μπορεί να συνέλθει και έκτακτα κάθε φορά, που κρίνει αυτό αναγκαίο ο Πρόεδρος ή ζητήσουν αυτό από τον Πρόεδρο δύο (2) τουλάχιστον από τα μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου ύστερα από έγγραφη αίτηση, στην οποία αναφέρονται και τα προς συζήτηση θέματα.

Την έκτακτη σύγκληση του Εποπτικού Συμβουλίου μπορεί επίσης να ζητήσει το ένα δέκατο (1/10) του αριθμού των αντιπροσώπων.

III.β. Αρμοδιότητες του Εποπτικού Συμβουλίου

Οι Αρμοδιότητες του Εποπτικού Συμβουλίου είναι οι εξής:

- Το Εποπτικό Συμβούλιο παρακολουθεί και εποπτεύει την κανονική και μέσα στα όρια του νόμου, του καταστατικού, των κανονισμών της Ένωσης και των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης και των Τοπικών Συνελεύσεων και των ΚΟΠΕΑΣ, εκτέλεση των καθηκόντων του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Εξετάζει την νομιμότητα των πράξεων του Διοικητικού Συμβουλίου και διενεργεί λογιστικό έλεγχο κάθε χρήσης της Ένωσης.
- Για την επιτέλεση του έργου του, το Εποπτικό Συμβούλιο έχει δικαίωμα να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου ή

άλλων στοιχείων της Ένωσης, να ελέγχει το περιεχόμενο του Ταμείου, να παρακολουθεί τις εργασίες της Ένωσης και τη λειτουργία των υπηρεσιών της και να ζητά πληροφορίες για την πορεία των υποθέσεών της.

- Οι αρμοδιότητες του Εποπτικού Συμβουλίου ασκούνται από αυτό συλλογικά. Μεμονωμένο μέλος του Εποπτικού Συμβουλίου μπορεί να προβεί σε συγκεκριμένη έρευνα ή άλλη ενέργεια από τις οριζόμενες στην προηγούμενη παράγραφο, μετά από ειδική εξουσιοδότηση του Εποπτικού Συμβουλίου.
- Το Εποπτικό Συμβούλιο μπορεί να συγκαλέσει την Γενική Συνέλευση σε έκτακτη σύνοδο, αν κρίνει, ότι η έκτακτη σύγκληση⁴ επιβάλλεται από τον νόμο ή από το συμφέρον της Ένωσης, καθορίζοντας και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Επίσης, μπορεί να συγκαλέσει τη Γενική Συνέλευση σε έκτακτη σύνοδο για την ανάκληση του Διοικητικού Συμβουλίου ή των μελών αυτού ή Αντιπροσώπων του σε ανωτέρου βαθμού συνεταιριστικούς οργανισμούς και στην ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. και για την εκλογή νέων μελών ή για να ανακοινωθεί έκθεση ελέγχου για τη λήψη σχετικών αποφάσεων.

Το Εποπτικό Συμβούλιο έχει και τις εξής υποχρεώσεις:

- α) Να ελέγχει την απογραφή, τον ετήσιο Ισολογισμό και τον Λογαριασμό Αποτελεσμάτων καθώς και τις προτάσεις για διανομή των πλεονασμάτων κάθε χρόνο και να συντάσσει, για κάθε διαχειριστική περίοδο, έκθεση, την οποία θέτει υπ' όψη του Δ.Σ. και την υποβάλλει στην Γενική Συνέλευση, πριν από την έγκριση των πεπραγμένων του Διοικητικού Συμβουλίου και του Ισολογισμού.
- β) Να μεριμνά για την υποχρεωτική ενημέρωση της Γενικής Συνέλευσης πάνω στο πόρισμα ελέγχου των ελεγκτών.

III.γ Αντιπρόσωποι

Η Γενική Συνέλευση της Ένωσης εκλέγει τους αντιπροσώπους της για τις Τοπικές Συνελεύσεις των Κεντρικών Κλαδικών Συνεταιριστικών Ενώσεων και των Συνεταιριστικών Οργανισμών, που συμμετέχει, καθώς και για τη Γενική Συνέλευση της ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Για κάθε σαράντα (40) αντιπροσώπους των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών, μελών της Ένωσης, εκλέγεται ένας αντιπρόσωπος, για τη Γενική Συνέλευση της ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Ο αριθμός των αντιπροσώπων της Ένωσης στις Γενικές Συνελεύσεις των Κεντρικών Κλαδικών Συνεταιριστικών Ενώσεων και των Συνεταιριστικών Οργανισμών προσδιορίζεται από το καταστατικό των οργανώσεων αυτών.

Η διάρκεια της θητείας των Αντιπροσώπων είναι τρία (3) έτη.

Σε κάθε όμως περίπτωση οι Αντιπρόσωποι ακολουθούν την θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνεταιρισμού τους.

IV. Σύσταση μελών της Ε.Γ.Σ.

IV.α. Δικιώματα και υποχρεώσεις

Μέλη της Ένωσης μπορούν να γίνουν ύστερα από απόφαση της Γενικής τους Συνέλευσης όλοι οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, που έχουν την έδρα τους μέσα στην περιφέρεια της Ένωσης, όπως αυτή ορίζεται από το άρθρο 2 του παρόντος καταστατικού.

Συνεταιρισμοί, που ζητούν την εγγραφή τους στην Ένωση, δεν πρέπει να είναι μέλη άλλης Ένωσης.

IV.β. Όροι εισδοχής μελών

Για να γίνει ένας Συνεταιρισμός μέλος της Ένωσης, πρέπει να υποβάλλει στο Διοικητικό Συμβούλιο αυτής έγγραφη αίτηση, υπογεγραμμένη από τους νόμιμους εκπροσώπους του Συνεταιρισμού. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από δήλωση, υπογεγραμμένη κατά τον ίδιο τρόπο, ότι αποδέχεται τις διατάξεις του καταστατικού της Ένωσης και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και ότι έχει προϋποθέσεις να γίνει μέλος της Ένωσης.

Τέλος, την αίτηση πρέπει να συνοδεύουν και αντίγραφα του πρακτικού της Γενικής Συνέλευσης του Συνεταιρισμού, με την οποία αποφασίστηκε η εγγραφή του Συνεταιρισμού στην Ένωση, νόμιμα επικυρωμένο, καθώς και κατάλογος των μελών του προηγούμενου έτους.

Για την αποδοχή της αίτησης αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο σε διάστημα ενός (1) μηνός από την υποβολή της.

Σε περίπτωση, που το Διοικητικό Συμβούλιο απορρίψει την αίτηση ή παραλείψει να πάρει απόφαση, εφαρμόζεται η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 10 του νόμου 1541/1985.

IV.γ. Απόκτηση ιδιότητας του μέλους

Η συνεταιριστική ιδιότητα αποκτάται από την ημερομηνία της απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης, που δέχεται την αίτηση ή από την τελεσιδικία της δικαστικής

απόφασης, που διατάσει την εγγραφή, εφόσον ο ενδιαφερόμενος έχει καταβάλλει την συνεταιριστική του μερίδα ή την πρώτη δόση της, εάν προβλέπεται καταβολή της μερίδας σε δόσεις.

Με την απόκτηση της συνεταιριστικής ιδιότητας το μέλος εγγράφεται στο βιβλίο μητρώου των μελών της Ένωσης.

Η εγγραφή νέων μελών είναι υποχρεωτική, εφόσον τηρείται η διαδικασία και συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου και του παρόντος καταστατικού.

IV.δ. Δικαιώματα των μελών

Τα μέλη της Ένωσης έχουν τα εξής δικαιώματα:

- Να συμμετέχουν και να ψηφίζουν με τους Αντιπροσώπους τους στις Γενικές Συνελεύσεις.
- Να συμμετέχουν στα όργανα της Διοίκησής της.
- Να συμμετέχουν στις κλαδικές οργανώσεις παραγωγής και στις Τοπικές Συνελεύσεις της Ένωσης.
- Να συμμετέχουν στις συγκαλούμενες από αυτήν συσκέψεις, περιφερειακές και τοπικές, για θέματα της Ένωσης ή των μελών των Συνεταιρισμών.
- Να συμμετέχουν με εκπροσώπους τους σε συσκέψεις, σεμινάρια και συνέδρια, που κρίνει χρήσιμα η Ένωση, στο εσωτερικό και εξωτερικό.
- Να συμμετέχουν σε προγράμματα συνεταιριστικής εκπαίδευσης, που οργανώνει η Ένωση ή η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.
- Να κάνουν χρήση των υπηρεσιών της Ένωσης, των εγκαταστάσεων, εργαλείων, μηχανών και μεταφορικών μέσων, που ανήκουν στην Ένωση, σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας.
- Να ζητούν με αίτησή τους στο Διοικητικό Συμβούλιο να παίρνουν αντίγραφα των πρακτικών της Γενικής Συνέλευσης, του Ισολογισμού κερδών και ζημιών.
- Να συμμετέχουν στο καθαρό πλεόνασμα της διαχειριστικής χρήσης και στο προϊόν της εκκαθάρισης, σύμφωνα με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης.

IV.ε. Υποχρεώσεις μελών

Τα μέλη της Ένωσης έχουν τις εξής υποχρεώσεις:

- Να ενδιαφέρονται για την προαγωγή αυτής και των μελών της και να παρέχουν αμέριστη την υποστήριξη τους προς αυτή και μεταξύ τους.
- Να προασπίζονται και να εξυπηρετούν τα συμφέροντα της Ένωσης και να μην προβαίνουν σε πράξεις, που βλάπτουν τα συμφέροντά της.
- Να προσαρμόζουν το κανονισμό των εργασιών τους με τις αποφάσεις της Ένωσης, όσον αφορά τις υποχρεώσεις των μελών της, για τον προγραμματισμό της παραγωγής του και τήρηση κανόνων των προϊόντων.
- Να στέλνουν έγκαιρα στην Ένωση τις πληροφορίες και τα στοιχεία, που ζητούνται από αυτή και έχουν σχέση με τις εργασίες της.
- Να απαντούν χωρίς καθυστέρηση στα έγγραφα της.
- Να καταβάλλουν έγκαιρα την συνεταιριστική τους μερίδα, τις εισφορές για την κάλυψη των έκτακτων λειτουργιών της Ένωσης.
- Να εκπληρώνουν όλες τις υποχρεώσεις, που ορίζονται από τον νόμο ή από άλλες διατάξεις του παρόντος καταστατικού και των κανονισμών της Ένωσης.

IV.στ. Αποχώρηση μελών

Τα μέλη της Ένωσης μπορούν να αποχωρήσουν μετά από πάροδο πέντε (5) ετών από την εγγραφή τους, εκτός αν συντρέχει σπουδαίος λόγος, που δικαιολογεί την πρόωρη αποχώρηση.

Για την αποχώρηση απαιτείται έγγραφη αίτηση του μέλους, συνοδευόμενη με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης για την αποχώρησή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ον: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η Επιτροπή (Commission) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) έδωσε πρόσφατα στη δημοσιότητα τις εκτιμήσεις της για την κατάσταση και τις προοπτικές της γεωργίας στην Ε.Ε., στο πλαίσιο εγγράφου της που έστειλε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης. Σκοπός του εγγράφου ήταν να εκτιμήσει τις επιπτώσεις που προβλέπεται να έχει η μελλοντική διεύρυνση της Ε.Ε. προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (χώρες ΚΑΕ, στις οποίες περιλαμβάνονται η Πολωνία, η Τσεχία, η Σλοβακία, η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία). Για το λόγο αυτό, το έγγραφο αυτό περιλαμβάνει, επίσης, τρία πιθανά σενάρια μελλοντικής εξέλιξης της ΚΑΠ. Εδώ δημοσιεύονται τα πιο σημαντικά στοιχεία αυτού του εγγράφου.

Ι. Η αναθεώρηση του 1992 - μια πρώτη εκτίμηση

Κατά τα τελευταία λίγα χρόνια η γεωργία στην Ε.Ε. πέρασε μια σημαντική διαδικασία προσαρμογής μετά την αναθεώρηση της ΚΑΠ το 1992. Επιτεύχθηκε σημαντική πρόοδος προς την κατεύθυνση βελτίωσης του ισοζυγίου της αγοράς στους αναθεωρηθέντες τομείς και, σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις από τις υπηρεσίες της Επιτροπής και άλλους εμπειρογνώμονες, τα αγροτικά εισοδήματα εξελίχθηκαν ευνοϊκά και πολύ καλύτερα από ό,τι θα εξελίσσονταν στην περίπτωση μη αναθεώρησης της ΚΑΠ.

Η παραγωγή παρέμεινε ακόμα χαμηλότερα και από τις εκτιμήσεις του 1992. Στην περίπτωση των σιτηρών αυτό οφείλεται στις δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες σε ορισμένες περιοχές της Κοινότητας. Στην περίπτωση του βοδινού κρέατος ήταν ένας συνδυασμός των επιπτώσεων της αναθεώρησης και της κυκλικής ύφεσης που εμφανίζεται συχνά σε αυτόν τον τομέα.

Μια μεγάλη επιτυχία της αναθεώρησης του 1992 στον τομέα των σιτηρών ήταν η αυξημένη ανταγωνιστικότητα των κοινοτικών σιτηρών. Κατά τη διάρκεια του 1980 και το πρώτο μέρος της δεκαετίας του 1990, τα εγχώρια παραγόμενα σιτηρά έχαναν συνεχώς μερίδια της αγοράς στην εσωτερική αγορά των ζωοτροφών.

Μια απλή συνέχιση των τάσεων του παρελθόντος κατά την περίοδο 1993/94 μέχρι το 1995/96 θα είχε οδηγήσει σε μείωση της χρησιμοποίησης των σιτηρών στις ζωοτροφές κατά 5 έως 7 εκατομ.

τνους. Αντί αυτής της συνεχιζόμενης μείωσης, τα σιτηρά κέρδισαν 6 έως 8 εκατομ. τόνους στη ζωοτροφική χρήση.

Στις εξωτερικές αγορές, η βελτιωμένη ανταγωνιστικότητα των τιμών είχε ως αποτέλεσμα τη χορήγηση πολύ χαμηλότρων εξαγωγικών επιδοτήσεων για όλα τα σιτηρά. Στην περίπτωση του σιταριού, το πιο σημαντικό σιτηρό της Κοινότητας, μια σχετικά ελλειμματική κατάσταση στη διεθνή αγορά, οδήγησε τις διεθνείς τιμές σιτηρών στο επίπεδο των τιμών της Ε.Ε., έτσι ώστε δεν χρειάστηκε να καταβληθούν καθόλου εξαγωγικές επιδοτήσεις κατά τους τελευταίους μήνες. Ωστόσο, εκτιμάται ότι αυτό θα είναι προσωρινό φαινόμενο, αν και γενικά οι πιο μακροπρόθεσμες προοπτικές δεν φαίνεται να είναι δυσμενείς.

II.. Μεσοπρόθεσμες προοπτικές της αγοράς

Όταν εισήχθηκαν οι προτάσεις της αναθεώρησης του 1992, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι θα αντιπροσώπευαν ένα πλαίσιο σταθερής πολιτικής πάνω στο οποίο οι αγρότες της Κοινότητας θα μπορούσαν να στηριχθούν για το ορατό μέλλον. Οι αναλύσεις προβλέψεων που έκαναν οι υπηρεσίες της Επιτροπής και ορισμένα ερευνητικά ινστιτούτα έδειξαν ότι τα αναμενόμενα αποτελέσματα της αναθεώρησης θα είναι σύμφωνα με τις υποχρεώσεις του Γύρου της Ουρουγουάης. Ορισμένες αβεβαιότητες υπήρχαν ωστόσο για την περίπτωση του βοδινού κρέατος.

Πράγματι, σύμφωνα με τις τελευταίες μεσοπρόθεσμες προβλέψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής, η παραγωγή βοδινού κρέατος θα μπορούσε να αρχίσει να αυξάνει πάλι και υπάρχει κίνδυνος να αρχίσουν να συσσωρεύονται αποθέματα προς το τέλος της δεκαετίας, καθώς θα μειώνονται οι δυνατότητες επιδοτημένων εξαγωγών.

Στην εσωτερική αγορά το βοδινό κρέας εμφανίζει χαμηλή ζήτηση από τη σχετικά χαμηλότερη ανταγωνιστική τιμή των άλλων κρεάτων (ιδιαίτερα του κρέατος πτηνών και χοιρινού κρέατος), δυσκολίες οι οποίες αυξάνονται από τη δυσαρέσκεια των καταναλωτών να καταναλώσουν βοδινό κρέας.

Στην περίπτωση των σιτηρών επίσης η κατάσταση θα μπορούσε να χειροτερεύσει μεσοπρόθεσμα (προς το τέλος αυτής της δεκαετίας αρχές της επόμενης) καθώς ορισμένες θετικές επιπτώσεις της αναθεώρησης θα αρχίσουν προοδευτικά να εξαγεμίζονται.

Οι αποδόσεις των σιτηρών θα συνεχίσουν να αυξάνουν αν και πιθανότατα με ένα ρυθμό αύξησης κάτω από τις μακροπρόθεσμες τάσεις της δεκαετίας του 1970 και του 1980, καθώς περισσότερα υποκατάστατα θα αρχίσουν να εμφανίζονται στην αγορά των ζωοτροφών.

Οι αποφάσεις της αναθεώρησης του 1992 οδήγησαν σε μειώσεις της τιμής παρέμβασης οι οποίες ήταν μικρότερες από τις αρχικές προτάσεις της Επιτροπής και η εφαρμογή του μηχανισμού switch over το 1992 και το 1993 είχε την επιπλέον επίπτωση νέων αυξήσεων των τιμών, οι οποίες μείωσαν την ανταγωνιστικότητα των εγχωρίως παραγομένων σιτηρών ακόμη περισσότερο.

Όσον αφορά τις προοπτικές της παγκόσμιας αγοράς, ένας αριθμός εμπειρογνομόνων και διεθνών ινστιτούτων προβλέψεων εκτιμούν μια σχετικά ευνοϊκή εξέλιξη για το σιτάρι μακροπρόθεσμα.

Η παγκόσμια ζήτηση και το παγκόσμιο εμπόριο σιταριού προσδοκάται ότι θα αυξηθούν και οι παγκόσμιες τιμές θα είναι σχετικά σταθερές. Αν αυτό αποδειχθεί πράγματι σωστό θα είναι σημαντικό για την Κοινότητα να μπορεί να εξάγει χωρίς επιδοτήσεις για να συμμετέχει στην αύξηση της διεθνούς αγοράς σιτηρών. Αυτή η πρόκληση βελτιωμένης ανταγωνιστικότητας - στην εγχώρια αγορά και στην εξωτερική αγορά - ισχύει επίσης για έναν αριθμό άλλων προϊόντων και θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της εμπορικής πολιτικής κατά τα επόμενα χρόνια.

III. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η συμφωνία του γύρου της Ουρουγουάης, η οποία τώρα εφαρμόζεται, προβλέπει να αρχίσουν νέες διαπραγματεύσεις το 1999. Είναι φυσικά ακόμη πολύ νωρίς για να γίνουν προβλέψεις ως προς το πώς θα εξελιχθεί η διεθνής διαπραγμάτευση, αλλά μπορούμε να προσδοκούμε ότι γενικά θα ακολουθήσει τις γραμμές του γύρου της Ουρουγουάης: περισσότερες μειώσεις στη στήριξη των τιμών, αύξηση της πρόσβασης στην αγορά (π.χ. μέσω επιπλέον μείωσης των δασμών ή των ισοδύναμων δασμών) και επιπλέον μειώσεις στις εξαγωγικές επιδοτήσεις και στις επιδοτούμενες προς εξαγωγή ποσότητες είναι με βεβαιότητα ορισμένα από τα αντικείμενα που θα εμφανισθούν στην ημερήσια διάταξη της διεθνούς διαπραγμάτευσης. Άλλα θέματα μπορούν να προστεθούν, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, αλλά ο γενικός στόχος θα είναι απ' ό,τι φαίνεται μεγαλύτερη απελευθέρωση του εμπορίου.

Ακόμα, ανεξάρτητα από τις συζητήσεις μετά το γύρο της Ουρουγουάης, υπάρχουν σημαντικές και αυξανόμενες πιέσεις για την απελευθέρωση του εμπορίου, αγροτικών προϊόντων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά είτε σε διμερές ή περιφερειακό επίπεδο (π.χ. συμφωνίες ζώνης ελεύθερων συναλλαγών). Ο ανταγωνισμός από έξω θα αυξηθεί επίσης στον τομέα της γεωργίας.

Στο εσωτερικό η συζήτηση για την αγροτική ανάπτυξη και σε αυτό το πλαίσιο για την πολύπλευρη λειτουργία της αγροτικής κοινότητας αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Η συνθήκη του Μάαστριχτ επιβάλλει την ενσωμάτωση της οικολογικής προστασίας στις κοινοτικές πολιτικές σαν προτεραιότητα και η γεωργία και η δασοκομία, με τη μεγάλη εδαφική σημασία που έχουν, αποτελούν παράγοντες κλειδιά σε αυτό το πλαίσιο.

Με την αναθεώρηση των διαρθρωτικών ταμείων το 1988 πραγματοποιήθηκε μια μεγάλη αλλαγή από την τομεακή διαρθρωτική πολιτική για τη γεωργία προς μια προσέγγιση ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης. Η διαφοροποίηση των αγροτικών οικονομιών, η προώθηση νέων οικονομικών δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές (μέσα ή έξω από τη γεωργική απασχόληση), η δημιουργία νέων εναλλακτικών πηγών εισοδήματος, είτε εναλλακτικά είτε συμπληρωματικά στα υφιστάμενα γεωργικά εισοδήματα, θα γίνει ένα ακόμα πιο σημαντικό θέμα πολιτικής κατά της επόμενης δεκαετίας απ' ό,τι είναι σήμερα. Όλα αυτά συνεχίζουν να αποτελούν μεγάλες προκλήσεις για τους πολιτικούς, αλλά αυτές οι προκλήσεις πρέπει να γίνουν αποδεκτές γιατί μπορούν να βοηθήσουν στο να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες για πολλούς αγρότες και τις οικογένειές τους.

Αυτές οι προοπτικές, τα προβλήματα και οι προτεραιότητες δημιουργούν το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο για την ερχόμενη δεκαετία, στο οποίο η πιθανή ένταξη των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης θα προσθέσει ένα νέο και σημαντικό στοιχείο με τα ιδιαίτερα προβλήματα και τις επιπτώσεις που θα δημιουργήσει.

IV. Ανάγκη για απλοποίηση

Το σύστημα της ΚΑΠ δημιουργήθηκε κατ' αρχήν για έξι χώρες μέλη σε μια κατάσταση ελλειμματικής γεωργίας. Καθώς όλο και περισσότερα προβλήματα πλεονασμάτων εμφανίστηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και καθώς οι διαδοχικές διευρύνσεις της

Κοινότητας πρόσθεσαν στην πολυμορφία του αγροτικού χώρου μέσα στην Ένωση, η νομοθεσία για την κοινή αγροτική πολιτική έχει γίνει πολυσύνθετη με τον καιρό και η αυξανόμενη πολυμορφία έχει κάνει τη διαχείριση του συστήματος της ΚΑΠ όλο και πιο δύσκολη

Επιπλέον έχει οδηγήσει σε μια αρνητική εικόνα για την ΚΑΠ στην κοινή γνώμη (πολυσύνθετη, γραφειοκρατική, δυσνόητη στους γρότες, αντικείμενο κατάχρησης και απάτης...)

Σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία επεκτείνεται από τη Λατωνία μέχρι την Ανδαλουσία και από τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη μέχρι τα νησιά της Σκοτίας, υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία περιφερειακών καταστάσεων και προβλημάτων και πολλοί πολίτες θεωρούν και εκτιμούν τις κοινές πολιτικές μόνο με αναφορά στη δική τους περιφερειακή πραγματικότητα. Σε μια τέτοια κατάσταση υπάρχει κίνδυνος ότι οι πολίτες αντιμετωπίζουν όλο και μεγαλύτερες δυσκολίες να κατανοήσουν το λόγο και τις αιτίες για κοινές πολιτικές αποφάσεις, οι οποίες δεν φαίνεται να αντιστοιχούν με τη δική τους περιφερειακή πραγματικότητα. Αυτός ο κίνδυνος αυξάνει όσο περισσότερο αυξάνονται οι λεπτομερείς κοινοί κανονισμοί και όσο όλο το σύστημα των κανονισμών γίνεται πιο πολυσύνθετο.

Η πρόσφατη νομοθεσία της αναθεώρησης του 1992 δεν φαίνεται να ξεφεύγει από αυτή την αυξανόμενη δυσκολία. Πολλές προσπάθειες απλοποίησης που έγιναν στο παρελθόν δεν φαίνεται να έχουν αποδώσει παρά μόνο οριακά αποτελέσματα.

Όπως και οι προηγούμενες διευρύνσεις που έγιναν στο παρελθόν, η ένταξη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης θα αυξήσει την ποικιλομορφία της όλης κατάστασης. Από πολλές πλευρές αυτό θα συμβάλει στον εμπλουτισμό της Ένωσης, αλλά θα αυξήσει επίσης περισσότερο τη δυσκολία διαχείρισης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Σε μια τέτοια κατάσταση μόνο η ριζική απλοποίηση αυτών που γίνονται στο επίπεδο της Ε.Ε. θα βοηθήσει και το όλο σύστημα της πολιτικής αγορών, της διαρθρωτικής πολιτικής, της κτηνιατρικής πολιτικής και της φυτοϋγειονομική πολιτικής πρέπει να αναθεωρηθεί.

V. Μελλοντικοί προσανατολισμοί της ΚΑΠ

Η γεωργία είναι ένας εξελισσόμενος ομέας και το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται αποτελεί το ίδιο αντικείμενο αλλαγής. Η αγροτική πολιτική πρέπει να προσαρμόζεται έγκαιρα σε αυτές τις αλλαγές για να χαράζει το δρόμο

για τη μελλοντική εξέλιξη του τομέα. Η αναθεώρηση του 1992 ήταν μια τέτοια πολιτική προσαρμογής και είχε ως στόχο να προσφέρει ένα σταθερό πλαίσιο για την επόμενη δεκαετία και ίσως ακόμα και πέρα από το έτος 2000.

Ωστόσο, η γεωργία της Ε.Ε. θα πρέπει σταδιακά να αντιμετωπίσει τις αλλαγές που έρχονται και τις νέες σημαντικές προκλήσεις. Τώρα που η αναθεώρηση του 1992 και η συμφωνία του γύρου της Ουρουγουάης εφαρμόζονται, είναι καιρός να βγάλουμε τα συμπεράσματα του παρελθόντος και να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε για το πώς θα πρέπει να εξελιχθεί η ΚΑΠ κατά τις πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα.

Οι προοπτικές μιας διεύρυνσης της Ε.Ε. προς τα ανατολικά αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο, το οποίο θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, αλλά δεν είναι το μόνο. Οι μακροπρόθεσμες τάσεις της αγοράς, ο επόμενος γύρος διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του παγκόσμιου οργανισμού εμπορίου (ΠΟΕ) και ο διευρυνόμενος εσωτερικός διάλογος για μια ισχυρότερη ενσωμάτωση των περιβαλλοντολογικών, κοινωνικών και αγροτικών εξελίξεων στην αγροτική πολιτική είναι άλλα σημαντικά στοιχεία που πρέπει να λάβουμε υπόψη για το μέλλον.

V.1. Εναλλακτική λύση πρώτη: Διατήρηση του status quo

Η προσπάθεια να διατηρήσουμε απλώς το status quo ακόμα και μετά το έτος 2000 δεν φαίνεται να είναι μια καλή πολιτική επιλογή σε αυτό το πλαίσιο, αν και θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν μια πιθανή εναλλακτική λύση για ένα περιορισμένο αριθμό ετών. Για ορισμένους μπορεί να φαίνεται ελκυστική προοπτική λόγω της φαινομενικής σταθερότητας που εμπεριέχει (τίποτα δεν χρειάζεται ν' αλλάξει) και λόγω του ότι θα επέτρεπε η νέα διεύρυνση προς ανατολάς να αντιμετωπιστεί με τον ίδιο τρόπο όπως έχει γίνει με άλλες διευρύνσεις στο παρελθόν. Υπάρχει ένα κοινοτικό κεκτημένο που πρέπει να υιοθετηθεί από τα νεοεισερχόμενα κράτη μετά από μια μεταβατική περίοδο και τα τυχόν προβλήματα ανισορροπίας των αγορών θα πρέπει να αντιμετωπιστούν στο μέλλον όταν εμφανίζονται.

Στο γενικότερο εξωτερικό και εσωτερικό πλαίσιο στο τέλος του αιώνα μια τέτοια προσέγγιση μπορεί, ωστόσο, να αποδειχθεί ως εντελώς μυωπική. Πράγματι, μια μεγάλη δυσχέρεια διατήρησης του status quo είναι ότι η γεωργία της Ε.Ε. καθίσταται συνεχώς θύμα της ίδιας της εξέλιξης.

Από τη μια πλευρά ακόμη και χωρίς τη διεύρυνση προς ανατολάς οι αποδόσεις θα συνεχίσουν να αυξάνουν και να οδηγούν σε μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγής σ' έναν αριθμό βασικών κλάδων (με την εξαίρεση της ζάχαρης και του γάλακτος όπου υπάρχουν ποσοτώσεις παραγωγής και όπου οι αυξήσεις των αποδόσεων οδηγούν σε μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και του αριθμού των ζώων.

Από την άλλη πλευρά, οι δυνατότητες επιδοτούμενων εξαγωγών είναι περιορισμένες και μπορεί να περιοριστούν ακόμα περισσότερο στο μέλλον, καθώς και η εγχώρια ζήτηση δεν φαίνεται ότι θα αυξηθεί ουσιαστικά. Σε ορισμένους κλάδους η ζήτηση μπορεί ακόμα και να μειωθεί και να εμφανιστούν πάλι αυξανόμενα αποθέματα που θα οδηγήσουν την Ε.Ε.-15 σε μεγάλη ανισορροπία της αγοράς. Η διεύρυνση της Ε.Ε. προς τις χώρες ΚΑΕ με διατήρηση των ήδη εμφανιζόμενων ανισορροπιών θα οδηγούσε σε επιταχυνόμενη χειροτέρευση της κατάστασης.

Για να τηρήσουμε τις υποχρεώσεις μας σύμφωνα με το γύρο της Ουρουγουάης με τη διατήρηση του status quo ο μόνος τρόπος θα ήταν να διατηρήσουμε την παραγωγή κάτω από έλεγχο, δηλαδή να ενισχύσουμε τα μέτρα διαχείρισης της προσφοράς: εισγωγή νέων ποσοτώσεων (ατομικά, περιφερειακά, εθνικά), να αυξήσουμε το set aside, να επεκτείνουμε και να ενδυναμώσουμε τους σταθεροποιητικούς μηχανισμούς ... και αυτό σε μια χρονική περίοδο όπου οι ανταγωνιστικές πιέσεις από τις τρίτες χώρες θα συνεχίσουν πιθανόν να αυξάνουν στην εσωτερική αγορά, είτε στο πλαίσιο του γύρου της Ουρουγουάης είτε στο πλαίσιο ζωνών ελεύθερων συναλλαγών και άλλων συμφωνιών.

Σε τελική ανάλυση, η κατάσταση θα γίνει συνεχώς και δυσκολότερο να τη διαχειριστούμε και θα γίνει αναπόφευκτη μια νέα μεγάλη αναθεώρηση της ΚΑΠ. Αν αυτό πραγματοποιηθεί μετά τη διεύρυνση προς τις χώρες ΚΑΕ θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο και δαπανηρό. Αφού οι αγρότες των χωρών ΚΑΕ θα έχουν απολαύσει τις υψηλότερες τιμές της Ε.Ε. για έναν αριθμό ετών, θα πρέπει να αποζημιωθούν τουλάχιστον για τις μειώσεις τιμών που θα γίνουν με τη διεύρυνση κατά τον ίδιο τρόπο που αποζημιώνονται οι συνάδελφοί τους στην Δυτική Ευρώπη. Έτσι, η εναλλακτική λύση διατήρησης του status quo, η οποία μπορεί να φαίνεται ένας εύκολος τρόπος σήμερα, θα αποδεικνύετο πολύ σύντομα ότι είναι μια ουτοπία και μια αυταπάτη.

V.2. Εναλλακτική λύση δεύτερη: Ριζική αναθεώρηση

Διάφορες εναλλακτικές προτάσεις για νέα και ριζική αναθεώρηση της ΚΑΠ έχουν παρουσιαστεί από έναν αριθμό αξιολογών γεωργοοικονομολόγων, στο πλαίσιο της συζήτησης για την ένταξη των χωρών ΚΑΕ. Σύμφωνα με αυτούς, η ΚΑΠ όπως υφίσταται τώρα είναι εντελώς αναποτελεσματική, στρεβλώνει τις ανισότητες και τις ανισορροπίες και είναι πολύ γραφειοκρατική για να αποτελέσει μια σωστή βάση για το μέλλον και ιδιαίτερα για τη διεύρυνση προς την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Αν και υπάρχουν αρκετές αμφισβητήσεις όσον αφορά τις λεπτομέρειες, υπάρχει μια γενική ομοφωνία ανάμεσα στους γεωργοοικονομολόγους για τα ακόλουθα χαρακτηριστικά στοιχεία της νέας ΚΑΠ:

- Να μην υπάρχουν τιμές στήριξης ή να υπάρχουν μόνο τιμές στήριξης πλησίον στα επίπεδα των διεθνών τιμών. Να γίνει αντιστάθμιση του εισοδήματος (μερική ή πλήρης) μέσω απευθείας επιδοτήσεων. Κατάργηση των ποσοστώσεων και των άλλων μέτρων διαχείρισης της προσφοράς.

- Επιπλέον αποσύνδεση των αντισταθμιστικών πληρωμών εισοδήματος και σταδιακή μείωσή τους στο μέλλον.

- Άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις (οι οποίες θα συμπεριελάμβαναν τις αντισταθμιστικές πληρωμές και αντισταθμίσεις για περιβαλλοντικές υπηρεσίες σε εθνικό επίπεδο) με ή χωρίς κοινοτική συγχρηματοδότηση.

Μετά από μια δύσκολη περίοδο εφαρμογής αυτή η εναλλακτική λύση θα οδηγούσε σε σημαντική απλοποίηση των μηχανισμών της ΚΑΠ και θα έκανε το όλο σύστημα πιο διαφανές. Δεν θα χρειαζόταν να έχουμε μέτρα διαχείρισης της προσφοράς στο μέλλον. Καθώς οι αντισταθμιστικές πληρωμές θα μειώνονται και θα εξαφανίζονται προοδευτικά, οι αγροτικές δαπάνες της Ε.Ε. θα μειώνονταν σημαντικά.

Τα περιβαλλοντικά και τα προβλήματα αγροτικής ανάπτυξης θα διαχωρίζονταν σε μια τέτοια προσέγγιση από την αγροτική πολιτική και θα υπήρχαν συγκεκριμένα προγράμματα γι' αυτά. Οι αγρότες θα πληρώνονταν στο πλαίσιο αυτών των προγραμμάτων για συγκεκριμένες υπηρεσίες τις οποίες θα προσέφεραν στο κοινό.

Αν και μια τέτοια ριζική αναθεώρηση μπορεί να φαίνεται ελκυστική από την άποψη των οικονομολόγων, θα δημιουργούσε έναν αριθμό κοινωνικών και περιβαλλοντικών κινδύνων τουλάχιστον

σε ορισμένες περιοχές και θα οδηγούσε σε πολύ αρνητικές επιπτώσεις. Δεν έχει γίνει μέχρι στιγμής μια πλήρης αξιολόγηση σε επίπεδα της Ε.Ε. πόσο συχνές και πόσο μεγάλες θα ήταν αυτές οι επιπτώσεις και πόσο θα στοίχιζε για να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές ζημιές. Επιπλέον, τουλάχιστον κατά τα πρώτα 5 με 10 χρόνια, προτού καταργηθούν οι αντισταθμιστικές πληρωμές, θα χρειαζόνταν τεράστια ποσά πρόσθετης δημόσιας δαπάνης.

Για παράδειγμα, η μείωση των τιμών του γάλακτος και της ζάχαρης ώστε να φτάσουν στα επίπεδα των διεθνών αγορών θα σήμαινε δραστική μείωση των τιμών και θα απαιτούσε περίπου δέκα έως δεκαπέντε δισεκατομμύρια ECU για άμεσες πληρωμές εάν αποφασίζετο να χορηγηθεί πλήρης αντιστάθμιση. Τέτοια μεγέθη θα επιβάρυναν σημαντικά τον προϋπολογισμό και δεν θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν σύμφωνα με τα ισχύοντα για τη δημοσιονομική πειθαρχία.

Αν κι το σύστημα της ΚΑΠ θα απλοποιείτο σημαντικά με αυτή την εναλλακτική λύση, θα χρειαζόταν τουλάχιστον ένα ελάχιστο σύστημα κοινής οργάνωσης των αγορών και η πολιτική ανταγωνισμού θα έπρεπε να παίξει ένα σημαντικό ρόλο. Η εμπειρία μας δείχνει ήδη πόσο δύσκολο είναι να εφαρμόσουμε μια τέτοια πολιτική αποτελεσματικά σ' έναν τομέα όπως η γεωργία και να διατηρήσουμε τις στρεβλώσεις της αγοράς σ' ένα ανεκτό επίπεδο.

Αν οι άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις θα πρέπει να γίνονται απευθείας από τους προϋπολογισμούς των κρατών-μελών, τότε τίθεται θέμα οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και η μεταβίβαση πληρωμών ανάμεσα στις χώρες-μέλη θα ήταν αναγκαίες για να καλύπτουν τη διαφορά ανάμεσα στις πλουσιότερες και στις φτωχότερες χώρες, ώστε να λειτουργήσει το σύστημα. Αλλά έστω και αν τέτοιες μεταφορές χρημάτων γίνουν, νέες πηγές στρέβλωσης της αγοράς μπορεί να εμφανιστούν που θα ενισχύουν τους αγρότες των πλουσιότερων χωρών, έτσι ώστε ο κοινοτικός έλεγχος στο όλο σύστημα θα γινόταν όλο και πιο δύσκολος.

V.3. Εναλλακτική λύση τρίτη: περαιτέρω εξέλιξη της προσέγγισης του 1992

(1) Προς μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα

Για να μπορέσουν οι τομείς της γεωργίας και των αγροτροφίμων της κοινότητας να συμμετέχουν πλήρως στις προσδοκούμενες ευνοϊκές παγκόσμιες εξελίξεις και στην επέκταση του παγκόσμιου εμπορίου, θα πρέπει η βελτιωμένη ανταγωνιστικότητα να αποτελέσει την πρόκληση - κλειδί για το μέλλον. Η ανταγωνιστικότητα έχει πολλές πτυχές: ποιότητα και εξειδίκευση του προϊόντος, προστιθέμενη αξία μέσω της μεταποίησης, υπηρεσίες που συνδέονται με το προϊόν, τιμές ... Με δεδομένους τους υφιστάμενους και μελλοντικούς περιορισμούς των επιδοτούμενων εξαγωγών η ικανότητα να εξαγάγουμε χωρίς επιδοτήσεις θα γίνεται όλο και πιο κρίσιμη.

Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός στην εσωτερική αγορά μέσω της αυξανόμενης πρόσβασης στην αγορά ξένων προϊόντων θα τονίζει επίσης ακόμα περισσότερο το θέμα της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων. Η σημαντική αύξηση της χρησιμοποίησης σιτηρών στις ζωοτροφές μετά την αναθεώρηση του 1992 είναι ένα ενδιαφέρον μάθημα σ' αυτό το πλαίσιο.

Αυτά τα θέματα μας δείχνουν ότι θα πρέπει να συνεχίσουμε την πορεία την οποία ξεκινήσαμε με την αναθεώρηση του 1992, να εμβαθύνουμε σε ό,τι είναι αναγκαίο και να επεκτείνουμε αυτή την αναθεώρηση και σε άλλους τομείς. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να μειωθεί η εξάρτηση από τις τιμές στήριξης, να γίνεται αντιστάθμιση όπου χρειάζεται με απευθείας εισοδηματικές ενισχύσεις, οποιαδήποτε και αν είναι η μορφή που μπορούν να πάρουν.

Ακολουθώντας τη λογική της αναθεώρησης του 1992, οι αντισταθμιστικές πληρωμές έχουν ως στόχο να αντισταθμίσουν τους αγρότες για σημαντικές μειώσεις στις τιμές στήριξης. Ωστόσο, σ' έναν περιορισμένο βαθμό η αναθεώρηση του 1992 συνδέει ήδη τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα στις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις. Μακροπρόθεσμα ενδεχομένως χρειάζεται να αναπτύξουμε αυτή την προσέγγιση ακόμα περισσότερο.

(2) Προς μια ολοκληρωμένη αγροτική πολιτική

Κατά τη διάρκεια των 10 τελευταίων ετών η κοινότητα ανέλαβε μια σειρά προσαρμογών στην αγροτική της πολιτική, οι οποίες οδήγησαν τελικά στην αναθεώρηση του 1992, αναθεώρησε τη διαρθρωτική της πολιτική, έδωσε μεγάλη βαρύτητα στην αγροτική ανάπτυξη και έχει εισαγάγει ένα σχετικά μεγάλοπνοο, ωστόσο ακόμα περιορισμένο, πρόγραμμα για την προστασία του γεωργικού περιβάλλοντος. Συνολικά αυτές οι εξελίξεις τονίζουν ή δείχνουν μια

σημαντική πρόοδο σε σύγκριση με την κατάσταση που υπήρχε στις αρχές της δεκαετίας του 1980.

Με τον καιρό, τα διάφορα μέτρα και προγράμματα έχουν κατά ένα μέρος αναπτυχθεί παράλληλα και κατά ένα μέρος επικαλύπτουν το ένα το άλλο. Χρειάζεται συνεπώς να αναθεωρήσουμε την υφιστάμενη κατάσταση, να προσαρμόσουμε και να ενισχύσουμε τα μέτρα αυτά όπου χρειάζεται, με σκοπό να αποκτήσουμε ένα ενισχυμένο και αμοιαία σύμφωνο σύνολο πολιτικών, οι οποίες θα επιτρέπουν την κινητοποίηση του μεγαλύτερου βαθμού συνέργειας και θα οδηγήσουν προοδευτικά σε μια ολοκληρωμένη αγροτική πολιτική. Μια τέτοια πολιτική θα προσπαθεί να επιτύχει μεγαλύτερη ισορροπία ανάμεσα στη γεωργική δραστηριότητα, σε άλλες μορφές αγροτικής ανάπτυξης και στη διατήρηση των φυσικών πόρων και θα τονίζει τον πολύπλευρο ρόλο που πολλοί αγρότες παίζουν σε αυτό το πλαίσιο: παραγωγή τροφίμων για ανθρώπινη ή μη κατανάλωση, φύλακες του αγροτικού χώρου, διαχειριστές των φυσικών πόρων, προμηθευτές υπηρεσιών. Περισσότερο από ποτέ άλλοτε οι αγρότες καλούνται τώρα να γίνουν αγρότες - επιχειρηματίες.

Η σύλληψη και η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης αγροτικής πολιτικής θα παρμαίνει η μεγάλη πρόκληση για τα επόμενα χρόνια. Θα πρέπει να δοθεί μεγάλη βαρύτητα στα θέματα κοινωνικής και περιφερειακής ανάπτυξης, που θα έχουν ως σκοπό μια πιο ισορροπημένη γεωγραφική εξάπλωση της οικονομικής δραστηριότητας και τη διατήρηση ενός κρίσιμου επιπέδου δραστηριότητας και λειτουργίας των αγροτικών περιοχών όπου αυτό χρειάζεται. Η μεγάλη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές, είτε μέσα είτε έξω από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, θα είναι το κλειδί προς αυτή την κατεύθυνση, μαζί με τη βελτίωση της γεωργικής υποδομής, την ανανέωση των χωριών, την προμήθεια των βασικών δημοσίων και ιδιωτικών υπηρεσιών προς την αγροτική κοινωνία.

Όσο το δυνατόν περισσότερο, μια τέτοια προσέγγιση θα πρέπει να συντονίζεται προς τις τοπικές ανάγκες και τις πρωτοβουλίες, θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο να χρησιμοποιήσει τη δυναμικότητα των αγροτικών περιοχών κατά έναν ολοκληρωμένο τρόπο.

Με δεδομένα τα σημαντικά αναπτυξιακά προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολλές αγροτικές περιοχές στις χώρες ΚΑΕ, μια τέτοια προσέγγιση θα ήταν επίσης ενδιαφέρουσα γι' αυτές τις χώρες

εάν θέλουν να διατηρήσουν τον οικονομικό και κοινωνικό-αγροτικές περιοχές τους.

(3) Απλοποίηση και επικουρικότητα

Λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό δυσκολίας στον οποίο έχει φτάσει με τον καιρό το σύστημα της κοινής αγροτικής πολιτικής και έχοντας υπόψη τη μεγάλη ποικιλομορφία των περιφερειών και των προβλημάτων που χαρακτηρίζουν την Ένωση, υπάρχει σημαντικός λόγος για μια ριζική απλοποίηση αυτών που γίνονται σε επίπεδο Ε.Ε., και στο κλείσιμο του χάσματος κατανόησης που υπάρχει ανάμεσα στην ΚΑΠ και τον Ευρωπαίο πολίτη. Αυτό μάλλον θα σημαίνει ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερο εύρος λειτουργίας στις χώρες - μέλη ή και στις περιφερειακές αρχές. Ένας καλύτερος διαχωρισμός ανάμεσα στην πολιτική αγορών και στη στήριξη του εισοδήματος θα βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση.

Οι δράσεις στο επίπεδο της Ε.Ε. θα πρέπει να περιορίζονται στη νομοθεσία (νόμων πλαισίων), στον καθορισμό των κοινών στόχων, στον καθορισμό των ελάχιστων αναγκαίων κοινών κανόνων για να διατηρηθεί η κοινή αγορά και να αποφευχθούν οι μεγάλες στρεβλώσεις της αγοράς και, όπου ακόμα αυτό χρειάζεται, στην απευθείας διαχείριση της αγοράς. Η μεγαλύτερη ελευθερία των κρατών-μελών στην εφαρμογή της νομοθεσίας της Ε.Ε. (ιδιαίτερα στον τομέα της πολιτικής στήριξης του εισοδήματος) θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει επίσης περισσότερη κοινή ευθύνη. Οι χώρες-μέλη θα πρέπει να σέβονται απόλυτα τους κοινούς κανόνες και θα πρέπει να λειτουργούν μέσα στα προκαθορισμένα δημοσιονομικά όρια.

Αυτή η προσέγγιση θα μας επιτρέψει και μια άλλη σημαντική απλοποίηση, δηλαδή τη μετατόπιση από την ετήσια διαπραγμάτευση των τιμών στον πολυετή (πενταετή) καθορισμό ενός πλαισίου προσανατολισμού της πολιτικής. Αυτό θα μας επιτρέψει τη σε βάθος συζήτηση κάθε πέντε χρόνια με την πλήρη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη νομοθετική διαδικασία για τον καθορισμό αυτού του πλαισίου πολιτικής.

Άλλα και γίνεται καθορισμός αυτού του πλαισίου πολιτικής, θα ακολουθεί η εφαρμογή του, με τον απαραίτητο βαθμό ευελιξίας, από την Κοινότητα και τα κράτη-μέλη, σύμφωνα με την κατανομή των καθηκόντων και των ευθυνών που θα καθορίζονται.

ΜΗΝΥΜΑ Του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ κ. Μπούτρος Γκάλι με την ευκαρία εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας του Συνεργατισμού Σάββατο, 6 Ιουλίου 1996

Οι επιμέρους κυβερνήσεις των κρατών-μελών του ΟΗΕ, που συναντήθηκαν στην Κοπεγχάγη, στο Πεκίνο και στην Κωνσταντινούπολη κατά το παρεθόν έτος για να συζητήσουν ορισμένα από τα κρισιμότερα θέματα που αντιμετωπίζει η ανθρώπινη κοινωνία, ομόφωνα αναγνώρισαν τη σπουδαιότητα της συμβολής των συνεταιριστικών οργανώσεων και επιχειρήσεων σε όλες τις πτυχές των ανθρώπινων προσπαθειών και στις κοινωνίες όλων των εθνών. Επιπλέον, οι Κυβερνήσεις αναγνώρισαν ότι οι αξίες και οι αρχές του παγκόσμιου συνεταιριστικού κινήματος, που διατυπώθηκαν με καινούργια καθαρότητα και σαφήνεια κατά το Συνέδριο Εκατονταετηρίδας της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA), είναι ακριβώς αυτές που η παγκόσμια κοινότητα θεωρεί ότι αποτελούν προϋποθέσεις για την επίλυση των προβλημάτων της ανεργίας, της φτώχειας, της έλλειψης κοινωνικής συνοχής και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Σε μια συνεχώς διεθνοποιούμενη οικονομία ούτε οι επιμέρους πολίτες μόνοι τους, ούτε ολόκληρες κοινωνικές ομάδες, ούτε ακόμα και οι ίδιες οι Κυβερνήσεις κυρίαρχων Κρατών δεν μπορούν να ελέγξουν πλήρως τις εξελίξεις που τους επηρεάζουν, αλλά και των οποίων οι θετικές επιπτώσεις δεν είναι καθόλου βέβαιες. Σε αυτό το διεθνοποιημένο περιβάλλον, το συνεταιριστικό κίνημα και ο συνεταιριστικός τομέας οικονομικής δραστηριότητας προσφέρουν έναν τρόπο, τόσο σημαντικό για πολλά εκατομμύρια πολιτών, μέσω του οποίου μπορούν να παραχθούν και να καταναλωθούν με αποτελεσματικότητα πολλά αγαθά και υπηρεσίες. Αυτό μπορεί να γίνει με επιχειρηματικούς τρόπους, που είναι απόλυτα σύμφωνοι με τις ηθικές αξίες του πολιτισμού μας και με διαδικασίες που παραμένουν κάτω από τον δημοκρατικό έλεγχο των επιμέρους πολιτών. Αυτοί οι στόχοι είναι κοινωνικά και οικολογικά επιθυμητοί, γιατί σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την κοινωνική συνοχή - τα δυο βασικά στοιχεία για την εξασφάλιση μιας αυτοσυντηρούμενης ανθρώπινης κοινωνίας. Αυτό αποτελεί επίσης την ίδια ηθική βάση που κατηύθυνε τις Κυβερνήσεις των επιμέρους λαών του πλανήτη μας στη θεμελίωση των Ηνωμένων Εθνών. Οι στόχοι μας και οι δράσεις για να τους πετύχουμε είναι συνεπώς παρόμοιοι.

Όλα τα κείμενα που συμφώνησαν οι επιμέρους Κυβερνήσεις στην Κοπεγχάγη, στο Πεκίνο και στην Κωνσταντινούπολη, ζητούν από το συνεταιριστικό κίνημα να συμμετέχει επίσημα στην παρακολούθηση των εξελίξεων, στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και στην αναθεώρηση των στρατηγικών για την επίλυση των μεγάλων προβλημάτων του πλανήτη μας. Στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών προσβλέπουμε με ελπίδα σ' αυτή τη συνεχή συμβολή του κινήματός σας στην κοινή μας προσπάθεια, αναγνωρίζοντας πως οι εκπρόσωποί σας μεταφέρουν τις δημοκρατικά εκφρασμένες γνώμες των εκατοντάδων εκατομμυρίων γυναικών και ανδρών οι οποίοι, μέσω της συμμετοχής τους στο συνεταιριστικό κίνημα, έχουν αναλάβει τις ευθύνες των παγκόσμιων πολιτών.

Επίλογος

Ο θεσμός του Αγροτικού Συνεταιρισμού εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε ως κοινωνικό φαινόμενο για την βελτίωση της οικονομικής πολιτικής και κοινωνικής ζωής των μελών του. Κυρίως ως αυτοβοήθεια οικονομικά ασθενών προσώπων. Ο θεσμός αυτός τόσο στην ΕΟΚ όσο και στην Ελλάδα σαν κράτος μέλος της θα μπορούσαμε να πούμε πως δεν βρίσκεται σε μια ανοδική πορεία αλλά σε μια στασιμότητα η οποία μπορεί να οδηγήσει σε μια λιμνάζουσα κατάσταση. Κύριοι λόγοι για αυτή την κατάσταση είναι ο γιγαντισμός της σύγχρονης οικονομίας και οι απαρχαιωμένες δομές του Αγροτικού Συνεταιρισμού και κυρίως η κομματοποίηση που αποτελεί μάλιστα στην ομαλή λειτουργία των συνεταιρισμών τουλάχιστον για την Ελλάδα που σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΟΚ είναι πιο έντονο.

Όμως σε κάθε πρόβλημα υπάρχουν και μια σειρά λύσεων που στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι η συνεργασία και η συσπείρωση των Αγροτικών Συνεταιρισμών και το άνοιγμά τους σε καινούργιες μορφές οργάνωσης και διοίκησης. Η αναβάθμιση και εξέλιξη των Συνεταιρισμών θα πρέπει να ξεκινήσει από την βάση προς τα άνω. Η εκπαίδευση των μελών, η χρηματοδότηση και η νομοθεσία είναι βασικές προϋποθέσεις για την πορεία τους που θα πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή. Τόσο αναγκαία ιδιαίτερα για την χώρα μας ώστε να μπορέσει να ανταγωνιστεί την αγορά στην ΕΟΚ. Μια προσπάθεια γίνεται με κίνητρα που παραχωρούνται στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς με τον νόμο 2169/93 από την πολιτεία με οικονομικές διευκολύνσεις.

Για να γίνει λοιπόν εφικτή η λύση των προβλημάτων των Αγροτικών Συνεταιρισμών, είναι απαραίτητη η καλή συνεργασία και η σωστή λειτουργία τους που θα φέρει θετικά αποτελέσματα και θα ενισχύσει έντονα την οικονομία μας.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Α) ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1) Π. ΑΒΔΕΛΙΔΗΣ. Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα, εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ Αθήνα 1976.
- 2) Π. ΑΒΔΕΛΙΔΗΣ. Συνεταιριστικά προβλήματα, Β έκδοση 1989 εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΛΙΒΑΝΗΣ.
- 3) Π. ΑΒΔΕΛΙΔΗΣ. Θέματα Αγροτικής Οικονομίας, έκδοση ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΛΙΒΑΝΗΣ.
- 4) ΚΟΛΥΜΒΑΣ. Συνεταιριστικά (Ελληνικά και Διεθνή), ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Θεσσαλονίκη.
- 5) Κ. ΛΑΜΠΟΣ. Συνεταιρισμοί και Ανάπτυξη, εκδόσεις ΚΟΧΛΙΑΣ Αθήνα 1986.
- 6) Σ. ΜΑΡΙΑΔΗΣ. Κοινή Αγροτική Πολιτική ΕΟΚ, εκδόσεις ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ Θεσσαλονίκη.
- 7) Σ. ΜΑΡΙΑΔΗΣ. Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής πολιτικής 1984 Θεσσαλονίκη.
- 8) Θ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ. Οι συνεταιρισμοί εις την Ελλάδα.
- 9) Δ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ. Αγροτική και Συνεταιριστική ανάπτυξη, έκδοση ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ Θεσσαλονίκη 1986.
- 10) Σ. ΚΙΝΤΗΣ. Δίκαιο των συνεταιρισμών. Αθήνα 1993.

Β) ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

- 1) Ενημερωτικό έντυπο
Αγροτική Τράπεζα (τμήμα Αγροτικού Συνεταιρισμού).
Δραστηριότητες των Αγροτικών Συνεταιρισμών ως το 1987 και 1988.
- 2) Ευρωπαϊκό Συνέδριο GOGECA.
Έκθεση Βρυξέλλες 9-10 Σεπτεμβρίου 1987.
- 3) Ενημερωτικό έντυπο
ΠΑΣΕΓΕΣ Πεπραγμένα έτους 1995
- 4) ΠΑΣΕΓΕΣ Πεπραγμένα Δ.Σ. και προοπτική του Συνεταιριστικού κινήματος (παρουσίαση Ηλία Σεϊτανίδη Αθήνα 16-17/12/88).
- 5) Συν Αγροτικά (περιοδικά)
Τεύχος 19ο Σεπτέμβριο-Οκτώβριο 1985 και τεύχος 16ο Μάϊος.
- 6) Τα Αγροτικά (περιοδικά)
Τεύχος 22ο Ιούλιος και τεύχος 25ο Οκτώβριος 1987.
- 7) Αγροτικός Συνεργατισμός (περιοδικό της ΠΑΣΕΓΕΣ)
Τεύχος 1-2 Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1994,

τεύχοι 5-6 και 7-8 Μαΐου- Ιουνίου και Ιουλίου- Αυγούστου αντίστοιχα.

8) Συνεταιριστική πορεία Δράση-ιδεολογία-επιστήμη (περιοδικά)

Τεύχος 19 Ιούλιος-Σεπτέμβριος 1990, τεύχος 22 Απρίλιος-Ιούνιος 1991, τεύχος 29 Ιανουάριος-Μάρτιος 1993, τεύχος 30 Απρίλιος-Ιούνιος 1993.

9) Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Τεύχος Πρώτο, Αριθμός φύλλου 149, 10 Σεπτεμβρίου 1993, νόμοι 1541/85 και 2169/93.

10) Κοινωνική Οικονομία (Περιοδικό), τεύχος 1 και 2.